

6 SOIHTU

1976 Sosialistisen Opiskelijaliiton julkaisu · 40. vuosikerta

Soihtu 45 vuotta

**Talouspoliittiset
”välttämättömyydet”**

**Hallituskokeilun
tuloksia**

Armeija

Asukasliike

6 SOIHTU

1976 Perustettu 1931

JULKAISIJA SOSIALISTINEN OPISKELIJALIITTO

SISÄLLYS

Lukijalle	1
Porvariston integroimistaktiikka ja Mieltusen hallituskokeilu, Taisto Sinisalo, Toivo Autiosaari	3
Sodanjälkeisen talouspolitiikan linja ja nykyinen kriisi, Sakari Hänninen, Pekka Kosonen	15
Asukasliikkeestä, Soihtu	27
Soihtu 45 vuotta marxilaisuuden ja neuvostoystävyyden puolesta, Pertti Rovamo	36
Demokratia ja Diktatuuri, Tuure Lehen	58
RAPORTTEJA	
Työntekevien aseman kurjistumisesta imperialismiin oloissa, Jürgen Kuczynski Porvarillisen työntutkimuksen kriisi ja uudet työnjohtomenetelmät, Antero ja Marja-Liisa Honkasalo	68
Raportti Suomen armeijasta, Tommi Kivilaakso, Tapani Leppä	74
Boikotin murtuminen käännettävä hallintokamppailun voitoksi, Juhani Lehto, Matti Reinikainen	80
Lisävalaistusta O. W. Kuusisen tuloon työväenliikkeeseen, Antti Kujala	86
KIRJOJA	
Tietoja naisten asemasta, Riitta Autiosaari	95
Perusteos tieteellisestä kommunismista, Kimmo Sarje	95
DOKUMENTTEJA	
Maailman nuorison ja opiskelijain 11. festivaalin kansainvälisen valmistelu- komitean vetoomus	98
POIMINTOJA	102
POLIITTINEN KALENTERI 16. 9.—31. 10. 1976	103
Soihtu 1976	106
Svenskt sammandrag, English Summary, Русское резюме	109
"Homeopatia" Allekirjoittanut	111

Toimitus

Jukka-Pekka Takala (vastaava), Pertti
Rovamo (toimitussihteeri), Juhani Arto,
Christian Blom, Jukka Heiskanen, Pertti
Honkanen, Ilpo Koskikallio, Pekka Ko-
sonen, Timo Kyntäjä, Raimo Lovio, Kiti
Luostarinen, Reijo Miettinen, Kari Toik-
ka.

Graafinen asiantuntija: Mika Launis.

Levikki: Erkki Metsälampi.

Toimitus ja konttori

3. linja 7 b 37 00530 Helsinki 53 puh.
(90) 736 112

Tilaushinnat

Vuosikerta 1977 (6 numeroa)

— kotimaahan 42.—

— ulkomaille 60.—

— tukitilaus 100.—

Tilaukset ps-tilille 762 69—4, korttiin ni-
mi, osoite ja merkintä "Soihdun tilaus"

Osoitteenmuutoksen

pyydämme lähettämään lehden kontto-
riin. Se astuu voimaan kahden viikon
kuluttua. Emme vastaa väärään osoitte-
eseen tilatun lehden jälleenlähettämisestä.

Lukijain kannanotot

ja toivomukset lehden sisällön suhteen
ovat tervetulleita. Lähettäkää toimituk-
sen osoitteeseen. Pyydämme lähettämään
myös lehden ulkoasua ja mahdollisia
painoteknisiä puutteita koskevat huo-
mautukset.

Kirjapaino Sanan Tie, Tampere

Lukijalle

Tämä on Soihdun 45-vuotisjuhlanumero. 45 vuoteen mahtuu monia vaihteita. Mutta alusta alkaen Soihdun historian jokaiseen merkittävään jaksoon ovat kuuluneet ennen muuta marxilaisuuden, tieteellisen sosialismin opiskelu ja propagointi sekä internationalismin, neuvostoystävyyden julistaminen ja puolustaminen.

1930-luvulla lehti muodostui nimensä veroiseksi soihduksi lapualaiskomennon ja sotakiikhoilun synkässä ilmapiirissä. Soihdu oli tuolloin paljon enemmän kuin opiskelijalehti: se oli ainoita julkisia lehtiä, joissa puolustettiin tieteellistä sosialismia ja vastustettiin viralliseksi politiikaksi kohotettua neuvostovastaista sapelinkalistelua. Väteräni Toivo Karvosen mukaan Soihdu oli tuolloin "vasemmistolaisen työväenliikkeen ja vapaamielisen sivistyneistön 'yhteisrintaman' poliittinen pää-äänenkannattaja ja johtaja". Mielenkiintoista on seurata, miten rohkea mieli, rehellinen teorian opiskelu ja tapahtumien ennakkoluuloton erittely veivät Soihdun ja ASS:n ympärille ryhmityneet opiskelijat ja sivistyneistön jäsenet irti sosialidemokratiasta ja yhä lähemmäksi kommunistista puoluetta, kohti yhä johdonmukaisempaa marxilaisuutta ja syvällisempää neuvostoystävyyttä.

Sodan syttyminen oli tappio mutta rauha ja sen tulokset voitto Soihdun edustamalle neuvostoystävyyden linjalle. Kun Kommunistinen puolue ja sen lehdistö astuivat julkisuuteen, Soihdun yleiskansallinen merkitys tietenkin suhteellisesti väheni. Toisaalta edellytykset joukkomittaiselle opiskelijaliikkeelle eivät Suomessa vielä olleet kypsät. Mutta tärkeintä on se, että vaatimattomammassakin puitteissa, "pelkemmin" opiskelijalehtenä, Soihdu pysyi hyvin kauan uskollisena marxilaisuuden ja internationalismin periaatteilleen ja organisoijaksi ja kasvatti opiskelijoiden parhaimmistoa. Mutta valitettavasti Soihdun vaiheisiin 60-luvulla kuuluvat myös aatteellisen liukastelun ja pikkuporvarillisen hurjastelun vuodet, aika, jolloin yritettiin mahdo-

tonta temppeä: tulla vallankumoukselliseksi "kumoamalla" itse vallankumouksellisuuden perinteet. Tämä linja päättyi umpikujaan ja Soihdun sammumiseen pariaksi vuodeksi.

Ja Soihdun palaaminen marxismin ja internationalismin linjalle vuoden 1969 Vappu-Soihdusta alkaen sattui yhteen opiskelijaliikkeen voimakkaan nousun kanssa. Tästä yhä jatkuvasta kaudesta on tullut myös Soihdun uuden nousun — voisi sanoa: toisen suuren nousun — kautta. Tämän on mahdollistanut se, että Soihtu on nähty tehtäväkseen marxismi-leninisin ja proletaarisen internationalismin edistämisen, teorian opiskelun ja levittämisen kiinteässä yhteydessä todelliseen liikkeeseen ja joukkojen organisoitumiseen. Ja nykytilanteessa juuri se, että Soihtu on nojannut ensi kädessä valtavasti laajenneen opiskelijaliikkeen kehitykseen, on taannut Soihdun vaikutuksen ulottumisen myös paljon yli opiskelijoiden ryhmän. Soihtu on vakiinnuttanut asemansa kaikkien kommunististen ja kansandemokraattisten järjestöjen tuhansien jäsenten ja ystävien välttämättömäksi kokemana lehtenä. Soihtua avustavat puolueen johtavat toverit, etevät nuoret tutkijat, nuoriso- ja opiskelijaliikkeen toimihenkilöt, eri järjestöjen ja elämänalojen aktivistit. Lehti suunnitellaan kollektiivisesti toimituskunnassa ja SOL:n johdossa pyrkien tarjoamaan perusteellista ja perusteltua tietoa politiikan ja aatteen keskeisimmistä kysymyksistä. Kaiken tämän edellytyksenä on jatkuvasti järjestöjen jatkuva lehtityö ja lukijoittemme kiinnostus ja tuki.

* * *

TÄSSÄ NUMEROSSA Pertti Rovamo tarkastelee Soihdun historian velvoittavia, innostavia ja myös opettavaisia vaihteita.

Taisto Sinisalo ja Toivo Autiosaari tekevät tarpeellista yhteenvetoa Mieltusen hallituskokeilusta. Sakari Hänninen ja Pekka Kosonen ovat Tutkijaliiton seminaarissa alustaneet maamme sodanjälkeisestä talouspolitiikasta; julkaisemme alustuksen keskeiset osat.

Kunnioituksena Tuure Lehénille (1893—1976) julkaisemme hänen vuonna 1949 kirjoittamansa artikkelin, jossa tämä etevä tutkija ja mainio sanankäyttäjä omaperäisellä tavallaan panee kohdalleen käsityksiä valtioteoriasta.

Lisäksi numeromme käsittelee mm. ajankohtaista asukasliikettä, porvarillisen työnjohdon uusia suuntauksia ja korkeakoulujen hallintoaikojen murtumista. Pyrimme myös edistämään keskustelua Suomen asevoimista.

Porvariston integroimistaktiikka ja Miettusen hallituskokeilu

Taisto Sinisalo

Toivo Autiosaari

Miettusen kaatunut viiden puolueen hallitus ei ollut mikä tahansa hallitus. Se oli kolmas kerta, kun SKP osallistui tämän maan hallitukseen. Sen takia sen eritelyyn on syytä palata vieläkin suuremmalla syyllä, kuin "tavalliseen" suurpääoman etua ajavaan hallitukseen.

Seuraava artikkelimme erittelee tämän hallituksen merkitystä ennen muuta porvariston integroimistaktiikan kannalta. Artikkeeliin sisältyy myös tiivistelmä tämän hallituksen saavutuksista: lohduton lista, jonka räikeää taustaa vasten on syytä tarkastella myös yhä esiintyviä väitteitä "hallituskokeilun hyödyllisyydestä". — Toimitus.

INTEGROIMISTAKTIikka — PORVARISTON TAKTIIKAN PÄÄMUOTO SUOMESSA

Integroimistaktiikka ei merkitse, että porvaristo olisi luopunut toimintansa väkivaltaisista muodoista. Porvaristolla on aina ollut toimintansa aseena kaksi taktiikkaa ja tällä hetkellä se käyttää eri toimintamenetelmiä yhä tarkemmin eritellen ja myös rinnakkain.

Työväenluokan ja sen järjestöjen integroiminen valtiomonopolistiseen kapitalismiin on Suomessa porvariston työväenluokan vastaisen taistelun päämuoto. Porvaristo pyrkii saamaan kommunistit toimimaan porvariston "pelisäännön" yhteiskuntakoneiston ylätasolla ja heikentämään joukkojen liikehdintää ja vaikutusta. Samanaikaisesti porvaristo on voimistanut avointa oikeistohyökkäystä alatasolla.¹

1. Porvariston integroimistaktiikasta on kommunistisessa liikkeessä kirjoitettu viime aikoina eri tahoilla. Viimeisimpiä on Taisto Sinisalo: Porvariston strategian uusista piirteistä ja Suomen kokemuksesta, Rauhan ja sosialismin ongelmia 9/1976, Kommunisti 10/1976,

Porvariston integroimistaktiikan valintaan vaikuttavat useammat tekijät. Asian tutkimista täytyy vielä jatkaa, mutta ainakin seuraavat voidaan erottaa tässä yhteydessä:

Ulkopoliittinen linja

Suomen ulkopoliittinen linja muuttui toisen maailmansodan jälkeen rauhanomaisen rinnakkainolon politiikaksi, joka vahvistettiin kahdella valtiosopimuksella: Pariisin rauhansopimuksella ja YYA-sopimuksella.

Näillä valtiosopimuksilla turvattiin samalla maamme demokraattisten järjestöjen toimintaoikeudet. Tämä yhteenkuuluvuus on maamme porvariston otettava huomioon omassa taktiikassaan. Mikäli maamme porvaristo haluaa noudattaa rauhanomaisen rinnakkainolon politiikkaa, on sen siis samalla sallittava demokraattisten järjestöjen toiminta.

Tässä yhteydessä on huomattava, ettei rauhanomaisen rinnakkainolon politiikkaa ja länsiliitännäisyyden voimistamista yleensä nähdä maamme porvaristossa toistensa vastakohtina, vaan halutaan huolehtia Suomen virallisten suhteiden säilymisestä hyvinä Neuvostoliittoon, mutta samalla tiivistää suhteita länteen.

Suomen monopolipääoman taantumuksellimpien voimien tavoitteena on sen sijaan ollut ulkopoliittisen linjamme muuttaminen siten, että suhteita Neuvostoliittoon heikennettäisiin ja samalla tiivistettäisiin suhteita länteen.

Rauhanomaisen rinnakkainolon politiikan ja demokraattisten järjestöjen toimintaoikeuksien yhteenkuuluvuuden tunnustaminen on vaikuttanut siten, että ne porvariston piirit, jotka tukevat nykyistä ulkopoliitiikkaa, ovat yleensä työväenluokaan kohdistettavan integroimistaktiikan kannalla.

Ulkomaankauppapoliittiset intressit

Puunjalostusteollisuus on meillä edustanut perinteisesti tuotannonalaa, joka on selkeimmin ajanut Suomen kytkemistä lännen monopoliryhmittymiin. Näissä pyrkimyksissä se on osittain onnistunutkin: onhan Suomi liitetty Maailmanpankin, Kansainvälisen Valuuttarahaston, GATT:n ja

liite, ss. 839-844.

Yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Seppo Ruotsalainen puolestaan arvioi porvariston nykyistä taktiikkaa joulukuussa 1975: "Pääoman taktiikka tähtää nykytilanteessa siihen, että työväenpuolueita käytettäisiin muurinmurtajina talouslamaa vastaan ja samalla aiheutettaisiin mahdollisimman suuri hajaannus niiden keskuudessa" (Kansan Uutiset 29. 12. 1975). Maaliskuussa 1976 Ruotsalainen päätteli: "Erityisesti Suomen olosuhteissa on nykytilanteessa havaittavissa laajasuuntainen yritys vasemmistovoimien niveltämiseksi kapitalistisen järjestelmän puitteisiin" (KU 11. 3. 1976).

OECD:n jäseneksi, ulkojäseneksi EFTA:aan ja solmittu vapaakauppasopimus EEC:n kanssa.

Perinteisen länsihakuisuuden rinnalle on puu- ja paperiteollisuudenkin piirissä kuitenkin noussut tarve kehittää kauppasuhteita "sekä länteen että itään", sillä Neuvostoliiton kaupan merkitys kapitalismin laman oloissa on tullut puunjalostusteollisuudellekin yhä tärkeämmäksi kilpailun kiristyttyä ja markkinointivaikeuksien lisääntyttyä.

Neuvostoliiton ja muiden sosialistien maiden kanssa käytävän kaupan merkitystä lisää vielä se, että maamme toiseksi tärkein tuotannonala, metalliteollisuus, perustaa toimintansa suurelta osin Neuvostoliiton vientiin.

On selvästi nähtävissä, että maamme monopolien kaupapoliittiset edut ovat vaikuttaneet siihen, että monopolien keskuudessa on kasvanut tarve arvioida uudelleen suhtautumista rauhanomaisen rinnakkainolon politiikkaan. Tämä on johtanut maamme ulkopoliitiikan laajenevaan hyväksymiseen ja siihen liittyen demokraattisten järjestöjen toimintaoikeuksien sallimiseen.

Kriisin kärjistyminen, työväenluokan taisteluvalmius

Kapitalismin kriisi saa meillä hyvin kärjekkäitä muotoja tuotannon yksipuolisen, puunjalostusteollisuuteen perustuvan rakenteen ja vientiteollisuuden keskeisen aseman vuoksi.

Puunjalostusteollisuuden määräävä asema talouselämässä on johtanut pääomien yksipuoliseen ohjautumiseen puu- ja paperiteollisuuteen, mikä on saanut aikaan pääomapulaa ja tuotannon jälkeensä jääneisyyttä monilla muilla teollisuuden aloilla. Tällainen kehitys on synnyttänyt useita talouspoliittisia ongelmia erityisesti Suomen länsisidonnaisuuden voimistuttua. Monet tuotannonalat ovat joutuneet suuriin markkinointivaikeuksiin. Jotkut yritykset ovat joutuneet lopettamaan toimintansa. Vaihto- ja maksutaseen alijäämäisyydestä on tullut pysyvä ilmiö. Työttömien määrä on meillä tälläkin hetkellä erittäin korkea ja se on jatkuvasti ollut suurempi kuin esimerkiksi Ruotsissa.

Koska Suomessa on työväenliikkeellä rikkaat taisteluperinteet ja suuri taisteluvalmius, ovat kriisi-ilmiöt johtaneet meillä voimakkaaseen joukkoliikehdintään. Joukkoliikkeen lannistamiseksi porvaristo käyttää joko väkivaltaa tai integroimistaktiikkaa. Tällä hetkellä mm. vientimonopoliemme aiemmin kuvatut ulkomaankauppapoliittiset intressit ovat vähentäneet niiden mahdollisuuksia väkivalta-taktiikan käyttöön. Sen sijaan on integroimistaktiikan avulla pyritty saamaan työväenliike "uhrautumaan" ja "rakentavasti" voittamaan "yhteisiä ongelmia".

Maamme työväenluokan suuren taisteluvälmiuden lisäksi on monopoliporvariston ollut otettava taktiikassaan huomioon myös maamme työväenliikkeessä vallitseva ainutlaatuinen tilanne: sosialidemokraattien ja kommunistien tasavahva joukkokannatus.

Porvariston on toisaalta otettava huomioon kommunistien valmius joukkotoimintaan, toisaalta suuret mahdollisuudet vaikuttaa reformeilla joukkotoimintaa hidastavasti sosialidemokraattien suuren joukkokannatuksen vuoksi. Tällaisessa tilanteessa nousee porvariston taktiikan muodoksi integroimistaktiikka, jota voidaan harjoittaa suoraan reformistien avulla ja toisaalta heidän kauttaan vetää kommunistit mukaan reformipolitiikkaan. Pää tavoitteena on sosialidemokratisoida kommunistit.

KOMMUNISTINEN PUOLUE VASTUUTA KANTAMAAN

Porvariston suhtautuminen kommunistiseen puolueeseen on Suomessa ollut erilainen kuin useimmissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa. Meillä porvaristo on 1960-luvun puolivälin jälkeen pyrkinyt kytkemään kommunistit järjestelmään ja sen "pelisääntöihin". Niinpä SKP on pyritty vetämään mukaan sekä tulopoliittiseen koneistoon että myös hallitusvastuuseen.

Valtiomonopolistisen sääntelyn päämuoto maassamme on ollut tulopoliittika, josta porvaristolla oli myönteisiä kokemuksia useissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa. Se soveltui hyvin monopolien tarpeisiin, koska siinä rajoitettiin nimellispalkkojen korotukset työn tuottavuuden keskimääräiseen kasvuun — todellisuudessa vielä sen alapuolelle.

Tulopoliittikan käyttöönotto antoi porvaristolle uusia mahdollisuuksia integroida työväenluokkaa kapitalistiseen järjestelmään "linnarauha"luonteensa ja ammattiyhdistysliikettä johtajavaltaistavan olemuksensa kautta. Tätä tarkoittaen EVA:n toimitusjohtaja Max Jakobson julisti viime kesänä pidetyssä Finnovaatio-seminaarissa, että "suomalainen historiallinen kompromissi" syntyi jo 1960-luvulla.

Syitä siihen, että porvaristo meillä suhtautuu kommunisteihin eri tavalla kuin useimmissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa, on useita. Nämä tekijät ovat suureksi osaksi samoja, jotka ovat johtaneet porvariston integroimistaktiikan valintaan: maamme ulkopoliittika, monopolien ulkomaankauppapoliittiset intressit, työväenluokan taisteluperinne ja taisteluvälmus, kommunistien ja sosialidemokraattien suhteellisen tasavahva joukkokannatus, jne.

Nämä tekijät maamme porvaristo pyrki ottamaan huomioon jo ennen tulopolitiikan alkua ja kommunistien hallitukseen vetämistä. Tämä käy ilmi esimerkiksi presidentti Urho Kekkosen kirjeestä Erik Serlachiukselle (26. 12. 1958). Presidentti kirjoitti: "Kun 1950-luvulla jouduin Paasikiven kanssa joskus suunnittelemaan hallitusta, emme koskaan uskaltaneet rakentaa hallitusta niin, että yksin SKDL olisi jäänyt oppositioon, siksi jäi sinne myös kokoomus. Me pelkäsimme rauhansopimukseen otettua poliittisen diskriminoimisen kieltoa."

Usko mahdollisuuksiin saada kommunistit noudattamaan porvariston "pelisääntöjä" on viime aikoina lisääntynyt porvariston keskuudessa. Tätä uskoa on vahvistanut SKP:ssa 1960-luvulla kasvanut oikeisto-oppotunismi. Samalla porvaristo on nähnyt mahdolliseksi vetämällä kommunistit hallitusvastuuseen lisätä puolueen kahtiajakaisuutta ja näin heikentää puolueen taistelumahdollisuuksia.

Porvaristo on joutunut käytännössä myös huomaamaan, ettei keskustapuolueen ja sosialidemokraattien hallituskoalitio pysty riittävällä tehokkuudella toimimaan kärjistyneen kriisin oloissa työtätekevien vastustuksen vuoksi. Tätä vastustusta porvaristo pyrkii murtamaan vetämällä kommunistit kantamaan vastuuta. Kuten Kauppalehti kirjoitti 26. 4. 1976: "Ne läntiset poliitikot, jotka vastustavat kommunistien pääsemistä hallitusvastuuseen, osoittavat jälleen lyhytnäköisyytensä. Niin paradoksaaliselta kuin se tuntuukin, on länsimaisen demokratian säilymisen ehtona nykyään kommunistien osallistuminen kansallisiin hallituksiin."

Avomielisyydessään varsin todistusvoimaisen lausunnon porvariston uudesta taktiikasta muodostaa Max Jakobsonin lausunto Suomen Kuvalehdelle (24. 9. 1976): "Minusta on lähdettävä siitä, että Suomessa sittenkin suuri enemmistö on yhtä mieltä tietyistä perusarvoista... Suuri enemmistö on viime aikoina jopa laajentunut. Aikaisemmin kulki eräänlainen rajalinja kansandemokraattien, kommunistien ja sosialidemokraattien välissä. Nyt itseasiassa kommunistisen puolueen tai kansandemokraattisen liikkeen enemmistö niin meillä kuin lähes kaikissa Suomen kaltaisissa maissa on tunnustautunut parlamentaarisen demokratian perusperiaatteiden kannalle. Kuka enemmän, kuka vähemmän, mutta he ovat joka tapauksessa ilmoittaneet hyväksyvänsä perusasiat, jotka ovat tunnusomaisia tälle järjestelmälle."

Max Jakobson, joka kertoo EVA:n pyrkivän 1. ennakoidaan yhteiskunnan tulevia kehityspäireitä, 2. tarkastelemaan asioita laajojen kokonaisuuksien kannalta ja 3. etenemään tasapainoisen kehityksen tietä, laskelmoi porvariston voivan riisua kommunistit vallankumouksellisuudesta

ja sopeuttaa heidät toimintaan porvariston yhteiskunnan ehdoin. Hänen yllä esittämänsä "yhteenvedot" ovat kuitenkin liian mairittelevia porvariston taktiikan tuloksellisuudesta.

On silti tärkeää nähdä, että porvaristo laskelmoi voitavansa juuri näillä uusilla menetelmillä lujittaa porvarillista yhteiskuntajärjestelmää ja siksi ylpeilee jopa jo tehneensä sen. Max Jakobson kirjoittaa edelleen: "Tämä meidän järjestelmämme ei nyt ole niin heikko kuin joskus väitetään. Toisin sanoen: länsimainen demokratia on viime aikoina tehnyt tiettyjä aluevaltauksia kommunistipuolueissa kautta Euroopan. Tämä on vitaliteetin osoitus hetkellä, jolloin puhutaan länsimaisen demokratian suuresta kriisistä. Tämän päivän politiikan perspektiivistä nähtynä meillä on syntymässä varsin suuri vasemmiston ryhmittymä, jos sosialidemokraattien ja SKDL:n enemmistön yhteistyö jatkuu. Tämä vaikuttaa koko politiikan kenttään. Tämä on uusi tekijä, joka on syytä panna merkille."

MIETTUSEN HALLITUS — ESIMERKKI PORVARISTON INTEGROIMISTAKTIIKASTA

Vuoden 1975 eduskuntavaalien jälkeen ryhdyttiin maa-herra Martti Miettusen johdolla muodostamaan laajapohjaista hallitusta. Pyrkimys laajapohjaiseen hallitukseen liittyi porvariston integroimistaktiikkaan, haluun kytkeä kommunistit ylätasoon toimintaan ja tukahduttaa kurjistuspolitiikkaa vastustavien joukkoliikkeiden voimaa.

Laajapohjaisen hallituksen uskottiin parhaiten voivan turvata monopolien lisävoitot taloudellisen lamakauden aikana. Nämä lisävoitot tuli hankkia rajoittamalla työläisten nimellispalkkojen korotukset minimiin ja supistamalla työtätekevien tarpeisiin varattuja kulutusvarantoja, kuten terveydenhoito-, koulutus-, sosiaali- ym. määrärahoja. Keskeinen tavoite oli siirtää talouspulan rasitteet työtätekevän väestön kannettaviksi.

Hallituksen muodostamisessa syntyi kuitenkin suuria vaikeuksia. SKP:n talouspoliittinen linja oli vastakkainen muiden puolueiden talouspolitiikalle. 17. edustajakokouksessaan SKP oli ottanut tavoitteekseen maamme talous- ja sisäpoliittisen linjan muuttamisen, kun taas muut puolueet tähtäsivät työtätekevän väestön kulutuskysynnän supistamiseen entisestään.

Erimielisyydet talouspoliittisesta linjasta estivät hallitusohjelman hyväksymisen marraskuussa 1975. Ohjelmaneuvoiteluissa ajaututtiin umpikujaan ja näytti todennäköiseltä, ettei voitaisi muodostaa enemmistöhallitusta. Tilannetta vaikeutti, että SDP oli ilmoittanut, ettei se ole halukas hallitusvastuuseen ilman SKDL:oa (koska se pelkäsi kan-

natuksensa siirtymistä kommunisteille ja muille kansan-demokraateille). Oli odotettavissa, ettei Liinamaan virkamieshallituksen laatima, voimakkaasti kulutuskysyntää supistava valtion tulo- ja menoarvioesitys vuodelle 1976 olisi läpäissyt eduskunnan käsittelyä. Myös tulopoliittisen sopimuksen teko näytti vaikealta.

Tämän poliittisen kriisin ratkaisemiseksi suurpääoma tarvitsi hallitusta, joka poliittisesti kykenisi viemään läpi valtiomonopolistisen koneiston valmiiksi tekemän talouspoliittisen linjan. Suurpääoman toivoman hallituksen muodostamiseksi piti tasavallan presidentti Urho Kekkonen tunnetun puheensa "runnatakseen" toivotun hallituskoalition pystyyn. Presidentti teki ehdotuksen hallituksesta, jolla ei olisi yksityiskohtaista ohjelmaa, ja jonka tehtävänä olisi "häätätilanteessa" ja "yhden asian hallituksena" ratkaista työllisyyskysymys ja estää oikeistovaaran kasvu. Hallitus muodostettiinkin tämän jälkeen työväen- ja keskusapuolueiden ja työnantajajärjestöjen edustajista.

Hallitusohjelmasta

Hallitusta muodostettaessa päätettiin, että se voi toimia tammikuun loppuun saakka ilman ohjelmaa. Ohjelma valmistui kuitenkin vasta maaliskuussa.

Hallitusohjelman sisältö oli jokseenkin sama kuin marraskuussa hylätyn ohjelmaesityksen; se ei edellyttänyt muu-
rasta harjoitettuun sisä- ja talouspolitiikkaan, vaan merkitsi sen jatkamista. Siihen ei otettu niitä esityksiä, joita SKP ja SKDL olivat aikaisemmissa neuvotteluissa yksimielisesti tehneet.

Hallitusohjelmaan otetut uudistukset oli muotoiltu niin yleisesti ja epämääräisesti, että se ei antanut mitään taetta työväen etujen mukaisten ratkaisujen toteuttamisesta. Kuvaavaa ohjelmalle oli, ettei siinä ollut yhtään suurpääoman vastaista esitystä eikä siinä esitetty ainuttakaan toimenpidettä kasvavaa oikeistovaaraa vastaan. Hallitus ei myöskään esittänyt eikä edes propagoinut ainoatakaan laajaa demokraattista reformia.

Perustavaa laatua olevista heikkouksistaan huolimatta ohjelma hyväksyttiin SKP:n keskuskomiteassa äänin 20—15. Sos.dem. puolueessakin jouduttiin äänestämään. SDP:n puolueeneuvosto hyväksyi ohjelman äänin 26—21.

Hallituksen talouspoliittisesta ohjelmasta

Hallituksen talouspoliittiseksi ohjelmaksi hyväksyttiin 1. 4. 1976 ns. keskipitkän aikavälin talouspoliittinen ohjelma "hallituksen tavoitteet ja toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi ja työllisyyden turvaamiseksi".

Talouspoliittisen ohjelman lähtökohtana on lisätä vienti-

monopolioiden voittoja ja supistaa työtätekevien kulutusta. Vientimonopoleille annettava tuki perustellaan ohjelmassa vaihtotaseen alijäämäisyydellä.

Hallitus asetti tavoitteeksi lisätä neljän vuoden aikana kunakin vuonna kahdella prosenttiyksiköllä vientimonopolioiden osuutta bruttokansantuotteesta. Vientimonopolioiden lisävoitot ohjelman mukaan oli tarkoitus koota supistamalla valtion sosiaali-, terveydenhoito- ja kulutusmäärärahoja. Ohjelmassa esitetään, ettei lähitulevaisuudessa kotitalouksille maksettavien tulonsiirtojen reaaliarvoa nosteta ja että asetehtain supistetaan ns. epäaktiivien väestöryhmien osuutta bruttokansantuotteesta.

Ohjelmassa lähdetään siitä, että tulopolitiikkaa tullaan maassamme jatkamaan. Tulopolitiikan toteuttamisessa jätetään ohjelman mukaan palkkojen korotukset työn tuottavuuden keskimääräisen kasvun alapuolelle "kilpailukyvyyn säilyttämiseksi" ja sidotaan nimellispalkkojen kehitys "kilpailijamaiden palkkakehitykseen".

Miettusen hallituksen tilinpäätös

Maaherra Martti Miettusen viiden puolueen ja "ammattiministereiden" hallituksen kaaduttua ovat arviot hallituksen toiminnasta olleet yhdensuuntaisia sekä hallitus- että oppositiopuolueissa. On korostettu hallituksen aikaansaamattomuutta ja sitä, että hallituksen kaikki aika "meni suunnattomiin neuvotteluihin, joissa ei saavutettu tuloksia".

Hallituksen aikaansaannoksina on kuitenkin nähtävä tulopoliittinen kokonaisratkaisu ja Liinamaan virkamieshallituksen laatiman budjetin läpivieminen eduskunnassa.

Tulopoliittisesta ratkaisusta. Tälle vuodelle hyväksytty tulopoliittinen kokonaisratkaisu on yksi kaikkien aikojen heikoimmista työehtosopimuksista, mitä SAK on milloinkaan solminut. Nimellispalkkojen yleiskorotus on siinä jätetty 60 penniin ja palkkojen korotusten kokonaisvaikutus enintään 6—7 prosenttiin.

Ratkaisuun sisältyi lisäksi pääministeri Martti Miettusen muotoilema epämääräinen tarkistuslauseke, jossa todetaan, että sopijapuolet "kokoontuvat syyskuussa 1976 tarkastelemaan, onko työmarkkinaratkaisussa edellytetty hintakehitys toteutunut sekä neuvottelemaan tarkastelun edellyttämistä mahdollisista toimenpiteistä".

Kommunistien osallistuminen Miettusen hallitukseen vaikutti suuresti siihen, että SAK:n kansandemokraattien ryhmän enemmistö hyväksyi sopimuksen sen sisällön heikkoudesta huolimatta.

Valtion vuoden 1976 tulo- ja menoarvio. Miettusen hallitus runoi eduskunnassa läpi Liinamaan virkamieshallituksen tekemän valtion tulo- ja menoarvioesityksen vuodelle 1976. Budjetti rakentui kulutuksen kasvun supistamiseen ja suuriin mm. opetus-, sosiaali-, kulttuuri- ja terveydenhoitomäärärahojen vähennyksiin.

Budjetissa lisättiin varsin voimakkaasti suurpääoman rahoitus- ja muuta tukea. Tukea elinkeinoelämälle myönnettiin 56 prosenttia

enemmän kuin edellisenä vuonna, kun budjetin menot keskimäärin kasvoivat 33 prosenttia.

Suoraan teollisuuden edistämiseen varattua tukea lisättiin peräti 90 prosenttia, mikä kohotti tämän tuen lähes kahteen miljardiin markkaan. Tästä viennin tukemiseen meni miljardi markkaa, mikä merkitsi 157 prosentin lisäystä vuoteen 1975 verrattuna. Suurin osa viennin edistämisrahoista käytettiin ns. K-takuina. Erään suuryhtiön saama valtion tuki on näin kohonnut jo 20 000 markkaan työntekijää kohti. Budjetissa lisättiin myös sotalaitosmäärärahoja tulo- ja menoarvion kokonaiskasvua runsaammin.

Budjetin hyväksyminen tapahtui eduskunnassa lähes yksimielisesti. Hallituspuolueet, lukuunottamatta SKDL:n ryhmän 12 kansanedustajaa, veivät esityksen lävitse kaikissa keskeisimmässä asioissa kokoomuksen tuella. Valtion tulo- ja menoarvion käsittelyssä eduskunnassa SKDL:n ryhmän enemmistö äänesti jopa SKDL:n yksimielisesti tekemiä aloitteita vastaan.

Valtion vuoden 1977 tulo- ja menoarvioesityksestä. Ennen kaatumistaan ehti Miettusen hallitus käsitellä varsin pitkälle tulo- ja menoarvioesityksen. Budjetti perustuu edellisen budjetin ja keskipitkän aikavälin talouspoliittisen ohjelman tavoin kulutuskysynnän supistamiseen. Tämä näkyy varsin selvästi budjetin yleisperusteluista.

Tavoitteena on, että lähivuosina tietoisesti hillitään kotimaisen kysynnän kasvua, eikä tuotannon potentiaalisia kasvumahdollisuuksia käytetä hyväksi. "Tuotannollisten teollisuusinvestointien osuutta kokonaisinvestoinneista on pyrittävä nostamaan. Tämä merkitsee mm. asunto-, energia- ja palvelusektorien osuuden asteettaista supistamista."

Ensi vuosikymmenenä on tarkoitus jättää "yksityisen kulutuksen kasvuvara noin puoleen siitä, mitä se on ollut menneinä vuosina keskimäärin". Säätötoimenpiteiden jatkaminen on budjettiesityksessä ilmaistu seuraavasti: "... julkisen talouden rahoitustarvetta lisääviin uudistuksiin ei lähivuosina ole mahdollisuuksia. Meni-läänkin olevia uudistuksia toteutettaessa on menojen lisäykset pyrittävä pitämään mahdollisimman pieninä toiminnan tehokkuutta lisäämällä ja tarvittaessa myös tavoitteista tinkimällä."

Hallituksen esitys ensi vuoden tulo- ja menoarvioksi sisältää työ-tätekevien kulutukseen varattujen määrärahojen supistuksia. Eri-tyisen voimakkaita supistukset ovat niissä määrärahoissa, joilla on suuri työllisyyttä lisäävä vaikutus.

Hallituksen budjettiesityksessä lähdetään myös siitä, että ensi vuoden tulo- ja menoarvion on perustuttava "mahdollisimman pieniin nimellispalkkojen korotuksiin". Valtion palkkauksen nousuksi on merkitty 9 prosenttia, mikä merkitsee korkeintaan 4,5—5,5 prosentin nimellispalkkojen korotuksia. Vertailun vuoksi mainittakoon, että vuoden 1976 valtion budjetissa merkittiin palkkojen nousuksi 24 prosenttia, vuoden 1975 valtiontilinpäätöksen mukaan nostettiin palkkoja 29 prosenttia ja vuonna 1974 25 prosenttia.

Työllisyyden hoito: Hallitus perustettiin "työllisyyshallitukseksi". Tästä huolimatta sen toiminnan aikana työllisyystilanne heikkeni maassamme.

Kun hallitus muodostettiin marraskuussa 1975 oli työttömiä 63 000. Helmikuussa työttömien määrä lähenteli jo 100 000:ta. Hallituksen hajotessa on työttömiä kesäkaudesta huolimatta 65 000, mikä on 26 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Työllisysmäärärahoista rahoitettavissa töissä työskenteli elokuussa ainoastaan yksi (1) työntekijä enemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna ja valtion työllisyystöissä teki työtä 1000 vähemmän.

Inflaation hillitseminen: Hallitus lupasi tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä, että sopimuskautena hinnat eivät nouse yli viiden prosentin. Tätä lupastaan hallitus ei yrittänytkaan pitää.

Hallitus toteutti satoja hintojen ja maksujen korotuksia, yleisen vuokrien korotuksen ja siirsi maatalouden tuottajahintojen korotuksen lähes kokonaan kuluttajahintoihin.

Hallituksen 10 kuukauden toiminnan aikana nousivat hinnat noin 11,5 prosenttia. Erityisen voimakasta oli ravintotuotteiden hintojen nousu. Inflaatiovauhti ei edes sanottavasti hidastunut ns. hintasulun aikana.

Veropolitiikka. Hallitus otti ohjelmassaan päämääräksi "selvittää välillisten ja välittömien verojen keskinäinen suhde". Tehtävä annettiin veropolitiikalle ministerivaliokunnalle. Jo ennen valiokunnan kannanottoa hallitus osoitti kuitenkin, mihin suuntaan se halusi kehittää tätä keskinäissuhdetta ja otti tavoitteekseen välillisten verojen suhteellisen osuuden kasvattamisen.

Toukokuun alussa hallitus päätti, että valtiovarainministeriö laatisi ensi vuoden budjetin niin, että vuoden 1977 alusta liikevaihtoveroa korotetaan kahdella prosenttiyksiköllä. Hallitus päätti aloittaa uusien kulutusverojen perinnän; kuten sähkö-, rehu- ja väkilannoiteveron. Se säätii uusia veroluonteisia maksuja, joista esimerkkinä auton käyttömaksu. Hallitus korotti lisäksi useita välillisiä veroja, mm. auto-, moottoripyörä-, leima-, makeis- ja virvoitusjuomaveroja.

Välillisten verojen voimakas nostaminen ei tietenkään merkinnyt yksityisten henkilöiden tulo- ja omaisuusveron helpottumista. Budjettiarvion mukaan näitä veroja kootaan vuonna 1976 44 prosenttia eli 3,4 miljardia markkaa enemmän kuin edellisellä vuonna. Hallituksen esityksestä siirrettiin veronpalautukset vuodelta 1975 maksettaviksi vasta maaliskuussa 1977.

Työttömyysavustus yrityksille. Hallitus hyväksyi helmikuun lopussa uuden tukimuodon yrityksille. Päätettiin maksaa yrityksille 42 markkaa päivässä työntekijää kohti, jos yritys ei uhkauksistaan huolimatta irtisano tai pakkolomautta työntekijöitä. Huhtikuun alusta maksu korotettiin 51 markkaan.

Hallituksen ulkopoliitikasta. Mieltusen hallituksen toiminnan aikana oli nähtävissä maamme länsisidonnaisuuden kasvu. Suomi liitettiin Pohjoismaiseen investointipankkiin ja OECD:n ydinenergiajärjestön jäseneksi. Hallitus teki eduskunnalle esityksen maamme liittamisestä OECD:n tukirahaston jäseneksi. Hallituksen piirissä valmisteltiin myös Suomen liittymistä Amerikan kehityspankin jäseneksi.

Yhteenvetona Mieltusen hallituksen toiminnasta voidaan todeta, että se ei pystynyt pysäyttämään inflaatiota eikä vähentämään työttömyyttä. Sen aikana monopolisoituminen kiihtyi ja kansallinen riippumattomuus kapeni. Hallituksen talous- ja sisäpolitiikka antoivat maamme poliittiselle oikeistolle, erityisesti kokoomukselle mahdollisuuksia lisätä joukkokannatustaan. Kommunisteille ja muille kansandemokraateille hallitukseen osallistuminen merkitsi kannatuksen kasvun pysähtymistä ja kääntymistä lievään laskuun. Toisin sanoen ne tavoitteet, joilla hallituksen muodostamista perusteltiin, jäivät toteuttamatta: työttömyys ja oikeistovaara kasvoivat sekä "hätätila" jäi.

KOMMUNISTIEN JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Mieltusen hallituksen muodostamisvaiheessa oli jo ennalta nähtävissä, että hallitukseen osallistumalla kommunistit eivät saa aikaan SKP:n edustajakokouksen edellyt-

tämiä muutoksia maamme sisä- ja talouspolitiikassa. Sen sijaan hallituskokeilu merkitsi yritystä mukauttaa työväenluokkaa vallitsevaan järjestelmään ja sitoa kommunisteja ratkaisuihin, jotka antavat monopoleille lisävoittoja ja asettavat pulan rasitteet työtätekevien kannettaviksi.

"Hätätilahallituksen" muodostamisella synnuyttiin työväenluokassa ja sen järjestöissä uskoa kapitalismin kykyyn ratkaista kriisinsä, mikäli työväenluokka ja muut monopolien sortamat kerrokset vain ovat valmiita uhrautumaan yritysten voittojen kasvattamiseksi ja kilpailukyvyyn lisäämiseksi. Näin hallitusratkaisu lisäsi pohjaa reformistisen ideologian kasvulle työväenluokassa ja ruokki käsityksiä siitä, että olisi olemassa luokkaristiriidat ylittäviä työläisten ja monopolien yhteisiä etuja.

Hallituksessa olo nostatti ajatuksia "kolmannelta tasavallasta", "suomalaisesta historiallisesta kompromissista", missä tärkeintä olisi kommunistien ja sosiaalidemokraattien johtotason yhteistyö. Ajatukseen liittyi myös käsitys ylä-tason parlamenttitoiminnan ja hallitustoiminnan ensisijaisuudesta. Joukkojen toiminnan pitäisi tämän käsityksen mukaan laajimmillaankin rajoittua vain huippujohdon yhteistoiminnan tukemiseen.

Kansan Uutiset kirjoitti tämän yhteistyön olevan arvo sinänsä.² Kommunistinen puolue ei kuitenkaan voi hyväksyä tällaista itseisarvoa, koska se merkitsisi puolueen itsenäisen toiminnan loppua.

Kommunistien osallistuminen hallitukseen on huolimatta siitä, että SKP on SKDL:n jäsenjärjestö, ratkaistava itsenäisesti ja siten, että puolueen perspektiivitavoite säilyy.

Kommunistien mukanaolo Miettusen hallituksessa synnytti porvaristossa uutta uskoa integroimistaktiikan mahdollisuuksiin. Tämä ilmeni selvästi ns. uuden Jollaksen seminaarin, eli Lahdessa pidetyn Finnovaatio -76:n yhteydessä. Tässä seminaarissa julistettiin paluuta 1960-luvun yhteiskuntatieteilijöiden mielipiteisiin ja esitettiin tulopoliitiikan kehittämistä nykyisen integroimistaktiikan vaatimalla tavalla entistä laajemmaksi "yhteiskuntasopimukseksi".

Miettusen hallituksen kaatuminen ei siis merkitse sitä, että porvaristo tällä erää olisi käyttänyt loppuun mahdollisuutensa integroimistaktiikan toteuttamisessa. Uusia yrityksiä tullaan tekemään, eivätkä ne tule rajoittumaan hallituskokeiluihin. Suunnitelmia integroimistaktiikan toteuttamisesta esimerkiksi "yritysdemokratian" alalla on tehty jo varsin pitkälle.

Miettusen hallitusyhteistyöstä saadut kokemukset eivät tue SKP:n johdossa tehtyä enemmistöpäätöstä, jolla halli-

2. "Kommunistisen puolueen ja muiden kansandemokraattisten liikkeen eri osien mielestä vasemmistopuolueiden ja keskustan hallitus-pohja on arvo sinänsä", Kansan Uutiset 12. 5. 76.

tukseen mentiin. Hallituskokeilu ei tuonut sellaista kokeusta, joka vähäisimmässäkään määrässä kumoaisi kansainvälisessä kommunistisessa liikkeessä jo yleistettyjä johtopäätöksiä kommunistien hallitukseen osallistumisen perusteista ja niistä edellytyksistä, joiden vallitessa ja joita noudatettaessa kommunistit voivat osallistua hallitukseen kapitalistisissa maissa.³

Kriittinen suhtautuminen Miettusen hallitukseen ei luonnollisestikaan merkitse kielteistä suhtautumista kommunistien osallistumiseen ei-sosialistisiin hallituksiin yleensä. Erityisesti on alleviivattava sitä johtopäätöstä, että "kommunistien osallistuminen edistyksellisiin ei-sosialistisiin hallituksiin on mahdollista yksinomaan sillä ehdolla, että kommunistit säilyttävät oman ohjelmansa ja noudattavat itseänsä poliittista linjaa, jota ei voida alistaa, syrjäyttää sen enempää kuin himmentääkään koalitionhallituksen yhteisohjelmalla."⁴

Keskeisenä kommunistien periaatteena kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa on pidettävä joukkoliikkeiden ensisijaisuutta. "Kommunistit poikkeavat muista poliittisista puolueista, joilla on vaikutusta joukkoihin (muun muassa sosiaalidemokraateista) siten, että he käyvät päivittäistä taistelua työväkevien tarpeiden tyydyttämisen puolesta (mikä sinänsä on äärimmäisen tärkeää) ja lisäksi yhdistävät työväkevien vaatimusten puolesta käymänsä jatkuvan taistelun taisteluun näiden täydellisen sosiaalisen vapauttamisen puolesta."⁵

Viime kuukausien tapahtumat ja porvariston integroimistaktiikan menetelmien korostuminen ovat nostaneet useita kysymyksiä, jotka vaativat entistä yksityiskohtaisemman vastauksen ja teoreettisen perustelun. Keskeisellä sijalla tässä työssä on oltava marxilais-leniniläisen valtioteorian ja kompromisseja koskevan leniniläisen opin tutkiminen ja tunnetuksi tekeminen. Yhä tärkeämpää on myös reformismin ja vallankumouksellisuuden keskinäisyyden tieteellinen erittely ja taistelu reformismia vastaan.

SKP:n 17. edustajakokous sanoi: "SKP on varma, että on löydettävissä todella kestävä ja kaikkien monopolien harvainvallasta kärsivien väestöryhmien yhteisiä etuja vastaava demokraattinen vaihtoehto valtiomonopolistisen kapitalismin syvälle kriisille. Suomen kansan edessä on valinta: joko monopolien mahdin lujittamiseen perustuva tie, tai tie, joka merkitsee monopolien harvainvallan kaventamista ja vihdoin sen kumoamista."

3. Ks. Seppo Toiviainen: Hallituskysymyksestä, Soihtu 4/1976, ss. 2—18.

4. I. M. Krivogus: Kommunistit ja hallituskysymys, Sosialismin teoria ja käytäntö 41/1975.

5. S. Gilišov Tiedonantajassa 8. 10. 1976.

Sodanjälkeisen talouspolitiikan linja ja nykyinen kriisi

Sakari Hänninen

Pekka Kosonen

Suomen Tutkijaliiton kansainvälisessä seminaarissa marraskuussa käsiteltiin kapitalismin kriisiä ja demokraattista vaihtoehtoa. Esiin tuli runsaasti uutta tietoa ja tärkeitä johtopäätöksiä, jotka edesauttavat ohjelmallista ja poliittista työtä. Seminaarin aineisto julkaistaan kokonaisuudessaan Tutkijaliiton julkaisusarjassa.*

Suuraavassa Soihtu julkaisee osia Sakari Hännisen ja Pekka Kososen seminaarialustuksesta. Alustuksessa käsiteltiin mm. monopolienvastaisen ohjelman metodologisia vaatimuksia. Soihtun julkaisemat jaksot paljastavat erityisesti, mitä sisältyy porvarillisen propagandan jankuttamiin "talouspoliittisiin välttämättömyyksiin": niiden takana ei suinkaan ole kansan hyvinvoinnin silmälläpito, vaan kansainvälisen kapitalismin ja Suomen puunjalostusmonopolioiden kylmät edut; ja tulokset ovat sen mukaiset. Artikkelit osoittaa, että monopolioiden politiikka koostuu toisiinsa elimellisesti kasvaneista osista, mikä asettaa myös vaihtoehtoishajelmalle suuret vaatimukset: sen on suuntauduttava johdonmukaisesti ja kokonaisvaltaisesti monopoleja vastaan. Hyvää pohjaa paikoin ehkä vaikeahkolle artikkelille antavat lähdeviitteissä mainitut Hännisen aikaisemmat työt. — Toimitus.

---

* Julkaisuun tulevat Seppo Toiviaisen avauspuheenvuoro, professori Gililovin alustus kapitalististen maiden kommunististen puolueiden kokemuksista kamppailussa demokraattisten toimintaohjelmien puolesta. Petteri Baerin ja Christian Blomin alustus nykyisestä talouspoliittisesta tilanteesta, Sakari Hännisen ja Pekka Kososen alustus nykyisen kriisin syistä sodanjälkeisessä talouspolitiikassa sekä muutamia tärkeimpiä puheenvuoroja.

Talouden ominaispiirteet ja "talouspoliittiset välttämättömyydet"

Vuoden 1948 jälkeen on maassamme vallinnut tietty talouspoliittinen jatkuvuus, jota voidaan luonnehtia annettujen talouspoliittisten välttämättömyksien noudattamiseksi. Se on jatkoa vielä vanhemmalle talouspolitiikalle, jonka vain vuosien 1945—1948 demokraattisten voimien aloitteen kausi keskeytti. Noudatetut "välttämättömyydet" palautuvat Suomen talouden perustaan ja ominaispiirteisiin, jotka ensin on syytä eritellä.

Suomen talous on monopolisoitunut pitkälle puunjalostusmonopoliin ympärille, joihin osin liittyy myös muita aloja. Tuotantorakenteessa suuri paino on puuta muokkavassa ja jalostavassa teollisuudessa, joiden yhteenlaskettu osuus teollisuuden bruttoarvosta oli 48,6 % vuonna 1955 ja 45,9 vuonna 1971.¹ Näiden perusteella selittyy paljolti uusintamisprosessin luonne Suomessa. Voidaan sanoa, että investoinnit ovat suuria siinä mielessä, että tuotannon tuloksista suuri osa menee takaisin kasaamiseen, tuotannon laajentamiseen ja tehostamiseen. Tämä ns. tuottavan kasaantumisen aste on erityisesti puunjalostusteollisuudessa ollut varsin korkea, useimmiten 25—35 %, kun se koko tehdasteollisuudessa on yleensä 16—18 %. Tältä pohjalta määrittäykkin ensimmäinen talouden ominaispiirre, tuottavan kasaantumisen korkea aste.

Mutta on kysyttävä myös näin kasattujen pääomien käytön tehokkuutta. Sitä voidaan kuvata laskemalla bruttokansantuotteen kasvuasteen suhde kasaantumisasteeseen, jolloin tulee esiin pääomien käytön tehokkuus. Sekä puunjalostusteollisuudessa että myös elintarviketeollisuudessa käytetään suhteellisen vähän hyväksi uusintamisprosessin laadullisia tekijöitä. Tähän sitten osittain liittyy se, että nykyisin jo yleisesti tunnustetaan teollisuuden tuottavuuden olevan Suomessa kehittyneisiin kapitalistisiin maihin verrattuna huomattavan alhaalla. Siis toiseksi talouden ominaispiirteeksi näyttää tulleen pääomien suhteellisen tehon hyväksikäyttö.

Kolmannen ominaispiirteen muodostaa Suomen voimakas riippuvuus kansainvälisestä kapitalistisesta työnjaosta. Suomelle kiteytyi jo 1920- ja 1930-luvuilla tässä työnjaossa paikka lähinnä puuraaka-aineiden ja puolivalmisteiden maastaviejänä sekä koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden tuojana. Niinpä esimerkiksi vuonna 1960 raaka-aineiden ja valmistettujen teosten (lähinnä paperin ja pahvin) osuus Suomen viennis-

tä kapitalistisiin maihin oli yli 90 %, kun saman kategorian osuus näiden maiden koko tuonnista oli vain 40 %; vastaavasti koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden osuus Suomen länsiviennistä oli alle 2 %, mutta osuus länsimarkkinoiden tavarajakaukasta 14 %.² Vaikka Suomen vientirakenne onkin tämän jälkeen muuttunut, vastaava jälkeensä jääneisyys on edelleen olemassa. Varsinkin investointitavaroiden suhteen Suomi on erittäin riippuvainen ulkomaankaupasta, ja kun toisaalta tuottavan kasaantumisen aste on suuri, tämä heijastuu suurena tuontina ja kauppataseen vajauksellisuutena. Näin sitoutuminen kapitalistisen työnjaon ehtoihin määrittää myös talouden kasaantumistasetta, koska työnjaossa olemassaoleva uusintamisprosessi säilytetään. Samoin se määrää tästä seuraavaa pääomien tehotonta hyväksikäyttöä.

Tämä kolmas ominaispiirre on ratkaiseva tekijä myös neljännelle, joksi voidaan määrittää suhteellisen alhainen palkkataso. Nimittäin toisaalta länsiviennistä johtuu se, että hallitsevien puunjalostusmonopolioiden voittojahdille kulutuskysynnän nostaminen ei ole välttämätöntä, koska niiden markkinat ovat suurelta osin ulkomaille, ja toisaalta länsikytkentä juuri pakottaa yritykset kilpailemaan palkkatason alhaisuudella viennin liikkumavaran tueksi. Samalla länsikytkennästä pitkälti on seurannut investointien korkeus, joka on vastakkainen kulutuksen kasvattamiselle, ja pääomien käytön tehottomuus, joka on aiheuttanut kapitalistien tarpeen kilpailla voimaperäistämällä työtä, laiminlyömällä työoloja ja työvoiman laadullista kehittämistä ja pitämällä työvoimakustannukset pieninä. Varsin tunnettua onkin, että vastaavassa määrin kuin Suomen teollisuudessa työn tuottavuus on muista maista jäljessä, myös palkkataso on jäljessä. Näiden kahden perusteella laskeutut työkustannukset tuoteyksikköä kohden ovat siten Suomessa olleet useimmilla aloilla pikemmin keskimääräistä alhaisempi kuin korkeampia.³ — Kiinnitettäessä huomio palkkoihin on kuitenkin nähtävä niiden edustavan varsin pientä osaa kaikista kustannuksista. Niinpä palkkojen osuus tuotannon bruttoarvosta on yleensä ollut alle 20 %, ja varsinkin paperiteollisuudessa, elintarviketeollisuudessa ja kemian teollisuudessa se on ollut vain 10 prosentin luokkaa.

Yhteenvetona voidaan tarkoituksellisen yksinkertaisesti koota neljä Suomen talouden perustavaa ominaispiirrettä:

- (1) tuottavan kasaantumisen korkea aste,
- (2) pääomien suhteellisen tehoton hyväksikäyttö,

2. Tuomas Sukselainen: Suomen vientimenestys 1960-luvulla — vakio-osuusmallin sovellutus, Suomen Pankin taloudellinen tutkimuslaitos, julkaisusarja A 35, 1972, s. 25.

3. Ks. esim. Viennin kilpailukykytoimikunnan mietintö, Komiteamietintö 1976: 62, s. 43.

(3) voimakas riippuvuus kansainvälisestä kapitalistisesta työnjaosta ja

(4) suhteellisen alhainen palkkataso.

Näille puolestaan rakentuvat perinteisen talouspolitiikan "välttämättömyydet". Ensinnäkin "perinteinen talouspolitiikka" pyrkii pitämään monopolien investointiasteen korkealla. Tällöin huolehditaan kyllä siitä, että pääomia kasaantuu riittävästi, mutta investointien suunnitteluun tai ajoitukseen ei puututa, vaan monopolille jätetään vapaat kädet investoida liikepankkiin kautta kanavoitujen lainojen ja ns. omarahoituksen turvin.

Toiseksi "perinteinen talouspolitiikka" pyrkii rajoittamaan tiukasti palkkojen nousua, katsotaanhan suhteellisen alhainen palkkataso keskeiseksi "taloudelliseksi välttämättömyydeksi". Tämä liittyy myös pääomien tehoittamiseen hyväksikäyttöön: kun ei käytetä hyväksi ensisijassa laadullisia tekijöitä ja itse tuotannon rakenteen kehittämistä, niin suomalaiset kapitalistit pyrkivät kilpailemaan yksinkertaisesti suurien investointien avulla, voimaperäistämällä työtä ja pitämällä palkkatason alhaisena. Talouspolitiikka tukee tätä pyrkimystä palkkapolitiikallaan, jossa keskiössä ovat "linnarauhat", "palkkasulut" ja "vakauttamissopimukset".

Kolmanneksi porvarillinen talouspolitiikka on tähdännyt myös tiivistyvään kytkeytymiseen läntiseen talouteen, mikä taas puolestaan perustelelee muita talouspoliittisia vaatimuksia, koska "kansainvälisen kilpailun oloissa emme voi vaarantaa kilpailukykyämme alentamalla investointeja tai kohottamalla palkkatasoamme". Länteen kytkeytymisessä on takana ennen kaikkea kansainvälispoliittinen intressi: Suomi, joka Neuvostoliiton kanssa harjoittamansa yhteistyön johdosta on tavallaan ollut heikko lenkki imperialismin ketjussa, yritetään nimenomaan taloussuhteiden kautta palauttaa lähemmäksi imperialismin järjestelmää.

Kaikkia kolmea ehkä tiukimmin yhdistävä ja samalla työtätekeviä kovimmin koetteleva keino on ollut devalvaatio, johon aina aika ajoin on turvauduttu. Devalvaatio kohottaa vientihintoja ja vientimonopolien voittoja, mikä tukee niiden investointeja, mutta kohottaa myös elinkustannuksia ja alentaa reaali-palkkoja, mikä laskee työtätekevien elintasoa. Devalvaatiolla on myös olemassaolevaa tuotantorakennetta ja tuotantovoimien tasoa säilyttävä vaikutus, mitkä seikat korostavat Suomen pysyvää osallistumista kapitalistiseen työnjakoon sen ehdoilla. Devalvaatio on siis joka suhteessa harjoitetun "perinteisen talouspolitiikan" kiteytymä, jossa se heijastuu kuin aurinko vesipisarassa.

Olemme siis jäljittäneet — jälleen tarkoituksellisen yk-

sinkertaistavasti — kolme keskeistä "talouspoliittista välttämättömyyttä": investointiasteen korkealla pitäminen, palkkojen nousun rajoittaminen ja läntiseen talouteen kytkytyminen. On voimallisesti korostettava, että nämä eivät ole mitään "talouspoliittisia luonnonvälttämättömyyksiä", jotka pätsivät riippumatta yhteiskuntajärjestelmästä (tai edes poliittisesta voimasuhteesta). Mutta vaikka kasaamisen edistäminen, palkkojen rajoittaminen ja tuotannon kansainvälistyminen ovat kapitalismin lainmukaisuuksia, mainitsemamme "taloudelliset välttämättömyydet" kuvaavat näiden lainmukaisuuksien Suomessa saamaa erityistä toteutumismuotoa.

Sodanjälkeisen talouspolitiikan kehitys — "välttämättömyyksien realisointi"

Tarkasteltaessa vuoden 1948 jälkeistä kehitystä on kiinnitettävä huomio nimenomaan edellä hahmotellun linjan jatkuvuuteen. On tietysti tärkeää pystyä jaksottelamaan kehitys, kuten Vamokap-projektin aiemmissa tutkimuksissa on tehty, mutta tällöin on osattava nähdä eritellyt käänneet (1948—49, 1956—57 ja 1966) tavallaan vain uusien ja tiukempien keinojen käyttöönottoina saman peruslinjan toteuttamisessa. Tässä valossa voidaan nyt vetää esiin keskeisiä talouspolitiikan linjaa luonnehtineita tapah-tumia.

Vuosina 1948—49 tapahtunut palautuminen "perinteiseen talouspolitiikkaan" pohjautui demokraattisten voimien yhteistyön päättymiseen ja sosialidemokraattis-porvarillisten hallitusten valtaantuloon. Näiden hallitusten monopoleille ja "taloudellisille välttämättömyyksille" suosiollinen linja näkyi erityisen selvästi palkkapolitiikassa, mutta muutenkin koko talous- ja sisäpolitiikassa. Myös Suomen ja kapitalistisen maailmantalouden suhteissa tapahtui ratkaisevaa tiivistymistä.

Vuonna 1949 pantiin toimeen kaksi devalvaatiota, n. 18 %:n ja n. 44 %:n devalvaatiot. Kun sitten nämä vientimonopoliin investointeja tukeneet toimet oli suoritettu, hallitukset pyrkivät palkkojen jäädyttämiseen vuoden 1951 linnarauhasopimuksen ja sitä seuraavan ns. vakauttamissopimuksen avulla. Tuloksena oli, että vuodesta 1951 vuoden 1956 alkuun palkkoihin ei tehty yhtään yleiskorotusta. Samaan aikaan vientimonopoliin voitot kasvoivat valtavasti ns. Korean suhdanteen johdosta. Keskeistä tässä politiikassa oli palaaminen vanhoihin perinteisen talouspolitiikan "välttämättömyyksiin" ja sen mukaiset ratkaisut.

Uudelleen tätä linjaa syvennettiin vuoden 1956 yleislakon jälkeen työväenluokan voiman tilapäisesti heikennyt-

tyä. Vuonna 1957, kun oli saatu takeet palkkojen indeksiehdon lakkauttamisesta, pantiin toimeen noin 39 %:n devalvaatio. Elokuun alussa 1957 solmituissa työehtosopimuksissa indeksiehtoa lievennettiin ja seuraavissa sopimuksissa siitä luovuttiin kokonaan. Tältä osin devalvaation jälkihoido täytti ylenmäärin Suomen Pankin pääjohtajan von Fieandt'n vetoamuksen: "On mitä hartaimmin toivottava, että eturyhmät hillitsevät nyt itsensä edes yhden vuoden, niin että devalvaation myönteiset tulokset ehtisivät näkyviin. Vuosihan ei merkitse mitään maailmanhistoriassa."⁴ Tietysti maailmanhistoriassa ei kovin suuria merkitse sekään, että virallistenkin tilastojen osoittama reaali-palkkaindeksi laski v. 1957—1958 peräti 7—8 prosenttia ja kohosi vasta viiden vuoden jälkeen vuoden 1956 tasolle, mutta monia työläisiä tämä asia on saattanut kipeästi kourasta.

Investointien turvaamisen talouspoliittinen "välttämättömyys" toteutui erityisesti 1950- ja 1960-lukujen taitteessa. Yksin jo devalvaatio, mutta myös verolainsäädännön kehitys monopolien eduksi paransi kasaamisen mahdollisuuksia. Paperiteollisuuden tuotantokapasiteetti kasvoikin muutamassa vuodessa useita kymmeniä prosentteja.

Myös läntiseen talouteen kytkeytymisen talouspoliittinen "välttämättömyys" realisoitui 50—60-lukujen vaihteessa. Tavoitteena oli päästä mukaan länsieurooppalaiseen integraatioon. Siitä, mitä tämä taas vaikutti muihin talouspoliittisiin välttämättömyyksiin, kirjoitti Gunnar Korhonen, että "meidän on pakko edetä sikäli epätavallisissa järjestyksessä, että ensin omaksumme ajatuksen yhteismarkkinoista ja sen jälkeen panemme talouspoliittiset oloimme niiden edellyttämään järjestykseen"⁵. Tätä kautta länsi-integraatio siis vallitsevan käsityksen mukaan pakotti panemaan talouspolitiikkaa järjestykseen, investointien tukemiseen ja palkkojen jäädyttämiseen vielä entistäkin enemmän.

Kehitys vuoden 1966 jälkeen

Vuosi 1966—68 on Vamokap-projektin tutkimuksissa pidetty valtiomonopolistisen sääntelyn Suomeen vakiintumisen vuosina, ja syystä. On kuitenkin syytä korostaa myös perinteisen linjan jatkuvuutta: koko politiikan peruslinja on moninaisista uusista keinoista huolimatta säilynyt samana, annetut "taloudelliset välttämättömyydet" huomioon ottavana linjana.

Vuosien 1966—67 ja niitä seuranneet toimet kriisitilanteesta pääsemiseksi, devalvaatio, tulopoliittiset ratkaisut ja

4. HS 17. 9. 1957.

5. Gunnar Korhonen: Valuutta- ja kauppapolitiikan näköaloja. KO P:n taloudellinen katsaus 1957:1, s. 19.

muut sääntelytoimet, eivät uudistuksista huolimatta syrjäytäneet "perinteistä linjaa". Tämä näkyy paitsi investointien tukemisessa ja palkkojen sääntelyssä myös siinä, että kaikki toimet olivat valmistautumista entistä tiiviimpään länsi-integraatioon. EEC-sopimus vuoden 1974 alusta merkitsee uutta harppausta siinä Suomen kytkemisessä läntiseen talouteen ja riippuvaisuuteen sen kaupasta ja teknologiasta, joka oli nostettu "talouspoliittiseksi välttämättömyydeksi" itse asiassa jo 1948.⁶

Vuoden 1967 devalvaatio oli varsin perinteinen vientimonopoliin tukemiskeino. Mutta myös devalvaatiota seurannut jälkihoito oli ytimeltään, palkkojen rajoittamisena, "perinteisen linjan" mukainen. PYP:n pääjohtaja Göran Ehrnrooth tunnusti, että devalvaatio ei "sinänsä selvittä ongelmaa, se antaa meille lykkäystä syntiemme soveltamisessa". Näillä synneillä hän ei kuitenkaan tarkoittanut, kuten olisi voinut odottaa, monopoliin virheitä ja talouspoliittista umpikujaa, vaan työläisten synnillistä elintasoa. Niinpä hän jatkoi: "Kiinnitämme tämän vuoksi nyt toiveemme paljon puhuttuun uuteen tulopolitiikkaan, joka vetoaa eturyhmien vastuuntuntoon ja kykyyn nähdä kokonaisuuden vaatimukset. Mutta ovatko eturyhmät valmiit tinkimään elintasosta, joka oli jo saavutettu, mutta jonka perusta ei kestänyt? Mielestäni muuta keinoa ei ole olemassa."⁷ Tulopolitiittinen sopimus solmiittiinkin keväällä 1968, jolloin eturyhmien vastuuntunto riitti luopumiseen jo sovitusta palkkojen indeksikorotuksesta ja niiden kyky nähdä kokonaisuuden vaatimukset riitti luopumiseen koko indeksiehdoista sen jälkeen.

Tulopolitiikka on kuitenkin jatkunut koko ajan myös 70-luvulla. Samalla se on laajentunut pelkästä palkkapolitiikasta käsittämään lähes koko talouspolitiikan: hinta-, vero-, sosiaali- ja budjettipolitiikan. Tässä mielessä se on koko vakiintuneen valtiomonopolistisen sääntelyjärjestelmän keskiö. Uutta tässä kehityksessä on erityisesti tulopolitiikan merkitys poliittis-ideologisen järjestelmänä, josta on muodostunut monopoliin sisäpoliittisen vaikutuksen mekanismit. Lisäksi erityisesti sosialidemokraattien johdolla on toteutunut sääntelyjärjestelmän laajentuminen; toisaalta sääntelyn perinteisten osien lujittuminen ja toisaalta yhä useampien kohteiden saattaminen sen piiriin.⁸

Entä miten harjoitettu talouspolitiikka on tehonnut krii-

6. Ks. Sakari Hänninen: Suomen asema imperialismissa välirauhasta EEC-sopimukseen, Soihu 6/1975.

7. Göran Ehrnrooth: Tulopolitiikka on päivän tunnus, Unitas 1968:1, s. 4.

8. Ks. tarkemmin Sakari Hänninen: Suomi pienenä valtiomonopolistisena maana, SOTK:n tutkimusaineisto 8, Tampere 1975, vars. ss. 92—104.

siin? Kriisi on puhjennut akuutiksi 70-luvun puolivälissä, joten talouden patoutuvaan rakennekriisiin reagoi nyt linja ei ole poistanut sitä, korkeintaan vähän lykännyt kriisin kärjistymistä. Vallitseva kriisi ei ole vain suhdanneilmiö. Se on Suomen talouden ominaispiirteisiin ja "talouspolitiisiin välttämättömyyksiin" kytkeytyvä uusintamiskriisi, jossa voidaan erottaa ainakin neljä kohtaa.

Ensinnäkin kriisi on rakennekriisi ja talouden perustan kriisi. Tällainen rakennekriisi, erityisesti puunjalostusteollisuuden liikakasaantumiskriisi, valitsi jo 60-luvun puolivälissä. Vastauksena siihen kehiteltiin ns. rakennepolitiikka. Mitä se on käytännössä ollut? SIT-RAN uudessa kilpailukykytutkimuksessa tunnustetaan suoraan, että rakennepolitiikka on ollut politiikkaa, jossa kaikki keinoin taataan korkea investointiaste ja oletetaan, että avoimen kansainvälisen kilpailun oloissa investoinnit ohjautuvat "toivottavaa" tuotantorakennetta suosien. Tiedämme, kuinka on käynyt. Tulopolitiikalla on kyllä pidetty huolta monopolien investoinneista, mutta luonnollisesti samat vanhat monopolit ovat saaneet niistä leijonanosan ja yhä kasvavan osan. Tuloksena on ollut monopolisoitumisen kiihtyminen ja varsinkin muutama viime vuonna suorastaan ennätysmäinen investointialto puunjalostusteollisuudessa, mikä ei ole suinkaan monipuolistanut tuotantoa. Nyt rakennekriisi ja puunjalostusteollisuuden liikakasaantumiskriisi näkyy todella konkreettisesti, kun jatkuvasti vain n. 70 % puunjalostusteollisuuden kapasiteetista on käytössä. Samalla useilla aloilla on suoranainen konkurssi-alto, ja jopa kokonaisia teollisuudenaloja pakkoluovutetaan (tekstiiliteollisuus, lasiteollisuus, tietokoneiteollisuus). Tällä tavoin rakennekriisi synnyttää ja lisää työttömyyttä.

Toiseksi kriisi on Suomen ja kapitalistisen maailmantalouden suhteen kriisi. Kytkeytyminen tiiviimmin läntiseen talouteen on välittömästi syventänyt Suomen vaihtotaseen alijäämää ja kansainvälistä velkaantumista. Harjoitetun talouspolitiikan tuloksena on yhä säilynyt perustaltaan se Suomen uusintamisprosessin luonne, joka pakottaa suuriin investointeihin ja kasvavaan investointitavaroiden tuontiin. Samalla kapitalismin lama on heikentänyt Suomen vientimahdollisuuksia: seurauksena on väistämättä ollut kasvava vaihtotaseongelma. Tilannetta pahentavat EEC-sitoumukset, jotka vaikeuttavat irrottautumista kapitalismin pulataloudesta.

Kolmanneksi kyseessä on koko valtiomonopolistisen sääntelyn kriisi. Edellä oli jo puhetta ns. rakennepolitiikan tuloksista. Toinen tärkeä tekijä on tulopolitiittisen sääntelyn täydellinen epäonnistuminen inflaation torjunnan suhteen: inflaatio on yltenyt lähes 20 %:n vuosivauhtiin. Tällöin tulopolitiittisen sääntelyn on täy-

tynyt kariutua myös päätavoitteensa, nimellispalkkojen sääntelyn, suhteen, sillä tulopoliittiset raamit on säännönmukaisesti ylitetty jopa moninkertaisesti työpaikkakohtaisten taistelujen kautta.

Neljänneksi talouden kriisi heijastuu myös politiikan ja ideologian alalle. Tätä kuvastaa selvästi jatkuva hallituspula, sopivien hallituskokoonpanojen etsiminen, jotta saataisiin mahdollisimman monet poliittiset ryhmät, mieluiten myös kommunistit, sitoutumaan hankalaan vastuuseen raskaista päätöksistä. Toisaalta tätä mielestämme kuvastaa avoin demokraattisten oikeuksien loukkaus esim. tulosopimuksissa, virkanimityksissä ja lisääntyneissä poliittisissa oikeudenkäynneissä työläisiä vastaan. Tämä kaikki on osa kapitalismin yleistä kriisiä, joka 70-luvun puolivälissä on syventynyt laadullisesti.

Nykyinen kriisi ja monopolipääoman tavoitteet

Nykyinen kriisitila muistuttaa suurelta osin vuosien 1966—67 tilannetta, jonka ratkaisuksi toteutettiin devalvaatio ja sen tulopoliittinen "jälkihoito". Määrällisesti nykyinen kriisi on tietenkin syvempi ja laadullisestikin erilainen.

Kriisin puristuksessa pääomapiirit etsivät kuumeisesti uusia talouspoliittisia vaihtoehtoja, joiden ydinsisällön ja pääsuuntaukseen lausuu varsin avomielisesti mm. Suomen Kuvalehti: "Ilman uutta tulonjakoa emme missään tapauksessa selviä... Tämä tulonjako edellyttää tulojen siirtämistä yrittäjille."

Mutta millä keinoin suurpääoma pyrkii tavoitteeseensa?

Devalvaatio on yksi keino, jota monopolipääoman edustajat pitävät esillä. Mutta devalvaatio on monopolienkin kannalta tänään paljon vaikeampi ratkaisu kuin yhdeksän vuotta sitten: se ei välttämättä vauhdittaisikaan vientiä, kun koko kapitalistinen maailma on laman kourissa; se kasvattaisi automaattisesti devalvaatioprosentin verran Suomen ulkomaisen velan markkamäärää, joka on aivan toista luokkaa kuin 60-luvulla, nykyisin noin 24 miljardia markkaa; se kiihdyttäisi entisestään inflaatiota, joka sekin on aivan eri luokkaa; lisäksi vallitsee epäluottamus "jälkihoiton" onnistumiseen: esimerkiksi Suomen Kuvalehden mukaan "kukaan ei jaksa uskoa, että tässä tilanteessa pystytäisiin vuoden 1968 Liinamaan sopimuksen kaltaiseen vakauttamiseen, mikä olisi ehdoton edellytys devalvaation onnistumiselle."

Nämä vaikeudet eivät tietenkään automaattisesti merkitse, että monopolipääoma olisi luopunut devalvaation toteuttamisen mahdollisuudesta. Päinvastoin sitä suunnitellaan käytännössä. Ja samalla työväestöä uhkaillaan devalvaatiolla, ellei se suostuisi nielemään muita lääkkeitä "tulonsiirron" toteuttamiseksi. Ja joka tapauksessa suunnitellun tulonjaon keskeinen tekijä on tulopolitiikka.

Suurpääoman keskeisenä tunnuksena on "kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaava, tuottavuutta kohottava aktiivinen talouspolitiikka". Siihen kuuluvat vaatimukset investointien turvaamisesta ja palkkojen jäädyttämisestä. Suurpääomalla on synteisin aika. Perinteisistä keinoista pyritään säilyttämään kaikki mikä on monopolien voittajahdille elintärkeää.

Tässä vaihtoehdossa ei ole kysymys mistään "Ruotsin mallista", josta silloin tällöin unelmoidaan. Nykyinen talouspolitiikka ei niinkään johda uusiin tuotteisiin ja teknologiaan sen paremmin kuin työvoiman ammattitaidon tehostamiseen. Päinvastoin perinteiset taloudelliset välttämättömyydet pidetään voimassa: edelleen kilpaillaan lähinnä pitämällä työvoimakustannukset alhaalla ja investoinnit korkealla, mutta samalla etsitään uusia tehokkaampia ja soveliaampia keinoja päämäärän toteuttamiseksi. Tuottavuudeksi nimitetään nyt vain sitä, että yhä harvemmat kilpailevat.

Tämän "aktiivisen talouspolitiikan" (SITRA) ydinlinjaksi on kiteytetty pääomien keskittämisen ja yhteenkokoutumisen sekä monopolisoitumisen tehostaminen. Työväenvastainen kehitysstrategia tiivistyy sen mukaisesti etenkin kolmessa suunnassa:

Ensinnäkin monopolien valta ja monopolistinen kilpailu lujittuvat. Tämä ilmenee mm. seuraavin tavoin:

— toimialarationalisointi- ja yhteistyösopimukset ovat kaikilla tuotannon aloilla räjähdysmäisesti lisääntyneet,

— pääomien yhteenkokoutumisprosessi etenee niin nopeasti, että kokonaisia tuotannonaloja pakkoluovutetaan,

— kartellien ja monopolien esikuntien uudelleenorganisointi on käynnissä (EVA, TKL, Teollisuusliiton laajentaminen),

— finanssipääoman piirissä tapahtuu uudelleen ryhmitelyä mm. suurten fuusioiden muodossa (Raf. Haarla).

Toiseksi on tapahtumassa monopolien kansainvälisen kilpailustrategian uudelleen muokkausta. Tähän liittyvät erityisesti seuraavat seikat:

— perinteisen viennin tehostaminen valtion tuella mm. uusia viennin muotoja (projektivienti) kehittämällä ja uusia vientikohteita aktiivisesti etsimällä (esim. arabimaat),

— pääomien maahantuonnin ja maastaviennin esteiden

poistaminen ja kansainvälisten pääomaliikkeiden aktiivinen tukeminen (valtion yhtiöiden yhteistyö kansainvälisen pääoman kanssa, pankkien ja vakuutuslaitosten ulkomaiset haarakonttorit, teollisuuspääoman vienti).

Ja kolmanneksi parhaillaan tiivistetään valtiomonopolistista sääntelyä monopolien tarpeisiin. Erityisesti seuraavissa kohdissa on tapahtumassa muutoksia:

— suoritetaan olevan sääntelyjärjestelmän rationalisoiminen, keskittäminen ja koordinointi sekä ohjelmointipyrkimykset valituilla aloilla (kuten energiatuotannossa),

— valtion valikoivan rahoitus- ja investointipolitiikan (tuen) lujittaminen suuryhtiöiden tarpeisiin (myös suuret rahastot),

— sääntelyn tiivistäminen (tulopolitiikan perustalta) erityisesti niissä kohtioissa, jotka eivät edellytä kansantulon uudelleenjakoa (julkiset hankinnat; ideologis-poliittinen manipulaatio; "sosiaaliset reformit", jotka eivät edellytä kustannuksia),

— valtion ja suuryhtiöiden korporatiivisen yhteistyön tehostaminen.

Tämä uusi "aktiivinen talouspolitiikka" kärjistää entisestään perinteistä työväenvastaista linjaa ja uhkaa vakavasti työtätekevien taistelullaan saavuttamia tuloksia. On tavallaan tullut talouspoliittiselle vedenjakajalle. Tilalle tarvitaan kipeästi vaihtoehto.

Demokraattinen vaihtoehto vastauksena monopolien "talouspoliittisille välttämättömyyksille"

Talouspoliittisen vaihtoehdon näkeminen ei aina ole helppoa. Kun porvaristo on joutunut osin luopumaan ns. jatkosotaa koskevasta ajopuuteoriasta, se on kuitenkin yleistänyt tämän metodologisen periaatteen ja soveltaa nyt talouspoliittista ajopuuteoriaa, jonka mukaan Suomi on vain osa maailmantaloutta ja joutuu ajopuun tavoin ajalehtimaan suhdanteiden aallokossa. Tämä ajaa vaikeisiin ratkaisuihin, eikä hallitusta voida syyttää.

Tämä uusi ajopuuteoria pitää paikkansa vain silloin, kun annetut talouspoliittiset "välttämättömyydet" otetaan ikuisina luonnonvälttämättömyyksinä. Se pitää paikkansa samassa mielessä kuin koko Suomen teollisuutta voidaan, Hannu Taanilaa lainataksemme, kutsua "ajopuunjalostusteollisuudeksi". Mutta kuitenkin uusi ajopuuteoria on torjuttava yhtä jyrkästi kuin vanha.

Edellä esittämämme viittaakin juuri siihen, että kyseiset

"välttämättömyydet" eivät ole ikuisia välttämättömyksiä vaan porvarillisen talouspolitiikan välttämättömyksiä,

— joissa ensinnäkin Suomen länsisidonnaisuus, erityisesti EEC-kytkentä, on se ratkaiseva lenkki, jonka ehdollistaa muuta kehitystä;

— joissa toiseksi investointiasteen korkealla pitäminen ja palkkojen rajoittaminen perustuvat Suomen kiteytyneen imperialismisidonnaisuuden varmistamiseen ja hallitsevien monopolien asemien sekä voittojen turvaamiseen.

Tältä pohjalta asettuvat vaihtoehto-ohjelman ratkaisevat lenkit:

Ensiksi EEC-sidonnaisuuden irtisanominen, koska muuten ei voida irtautua omaksutusta linjasta. Vastapainona on suunnattava kauppaa ja muuta taloudellista yhteistyötä voimakkaasti Neuvostoliittoon ja muihin sosialistisiin maihin, joiden kanssa käytävä kauppa on tasapainoista, pulavapaata ja takaa tuotannon monipuolistamisen ja kansan elinehtojen parantamisen.

Toiseksi irtisanoutuminen investointe- ja pönkittävästä ja palkkoja jäädyttävästä tulopolitiikasta, koska tämä on talouden yksipuolisen kehityksen ja kriisin takana. Sen sijaan on nostettava kulutuskysyntää ja korostettava työvoiman laadullisten tekijöiden merkitystä; näiden tekijöiden konkreettinen esittäminen muodostaa positiivisen vaihtoehdon tulopolitiikalle.

Näissä tunnuksissa myös poliittinen tekijä saa ratkaisevan merkityksen. Kun tulopolitiikka on luonteeltaan taloudellis-poliittinen käsite, niin EEC puolestaan on poliittis-taloudellinen liittoutuma. EEC:n ja tulopolitiikan vastaisella taistelulla on selvästi monopolien vastainen luonne, joka pyrkii monopolien vallan kaventamiseen. Koko ohjelmassa on painotettava kysymystä valvonnasta, vallasta, päättävästä joukkotaistelusta — ja tätä kautta talouspolitiikan suunnan muutoksen vaatimukset eivät ole vain "taloudellisia" vaan demokraattisen käänteen vaatimuksia.

Asukasliikkeestä

Soihtu

Viime vuosina on kehittynyt joukkomittainen asukasliike. Se on ollut vastausta sietämättömiin asumiskustannuksiin: vuosikymmenen alussa asumiseen meni runsas viidennes suomalaisten kulutusmenoista ja monilla työtätekevillä jopa yli puolet käteen jäävistä tuloista; asumiskustannukset ovat nousseet muita elinkustannuksia huomattavasti nopeammin; viime vuosina Suomi oli OECD:n mukaan asumiskustannusten nousussa Länsi-Euroopan kärjessä: vuosina 1972—1976 67,5 %! Ja tässä taistelussa asukasliike on saavuttanut monia tärkeitä konkreettisia voittoja. Samalla asukasliikkeen poliittista merkitystä ja välttämättömyyttä eritellä sitä tarkemmin on lisännyt se, että se on vetänyt toimintaan aivan uusia ihmisiä, ottanut käyttöön taistelumuotoja — sanalla sanoen muodostanut uudeksi tärkeäksi joukkotaistelun kouluksi.

Kapitalistisessa yhteiskunnassa ei pystytty poistamaan asunto-ongelmaa niin kauan kuin ihmisen perustarpeisiin kuuluva asunto on markkinatavaraa, jonka tuotantoa ohjaa voitontavoittelu.

— Oheinen artikkeli on koottu nojautuen suureksi osaksi SKP:n Uudenmaan piirijärjestön äskettäin julkaisemaan opintovihkoon asukasliikkeestä. — Toimitus.

Asukkaat alkoivat käydä asumisen ja asuinympäristön epäkohtien lisääntymisen myötä 1960-luvun alussa yhä useammin paikallisia kamppailuja mm. lasten päivähoitokysymysten, saasteongelmien ratkaisemiseksi, ympäristön epäkohtien poistamiseksi sekä kunnallisten palvelujen kehittämiseksi. Näissä kamppailuissa asukkaiden tukena ei ollut valtakunnallisia järjestöjä. Omakotiyhdistykset omakotiväen keskuudessa eivät pystyneet uusimaan jäsenis-

töään ja kehittämään kamppailuja uusia oloja vastaten. Vuokralaisten Keskusliitolla taas ei ollut valtakunnallisesti yhteyksiä vuokralaisiin. Asumisen alueelta puuttuivat asukkaiden kamppailun järjestämiseen pyrkivät ja siihen pystyvät asukkaiden luottamusta nauttivat järjestöt.

Erityisenä sysäyksenä asukasliikkeen kehittymiselle olivat tapahtumat, jotka liittyivät vuoden 1973 kevään tulopoliittiseen sopimukseen sisältyneeseen päätökseen vuokrasäännöstelyn purkamisesta. Toimivien jäsenyhdistystensä vaatimuksesta myös Vuokralaisten Keskusliitto tuomitsi vuokrasäännöstelyn purkamisen, mutta luopui tästä kannasta myöhemmin. Kamppailu vuokrasäännöstelyn jatkamisesta sai VKL:n toimivat jäsenjärjestöt hakeutumaan keskenään yhteistyöhön.

Vuokralaisten Keskusliiton täydellinen haluttomuus aravavuokralaisten asioiden ajamiseen johti siihen, että vuokralaisten järjestäytynyt liike etujensa ajamiseksi siirtyi VKL:n perusjärjestötasolle, johdon ulottumattomiin. VKL:n johtoa ohjasi ja ohjaa aravavuokralaisten etujenvastaisuuteen se, että se hankkii suurimman osan tuloistaan rakennuttamalla aravavuokralatoja. VKL omistaa myös osuuksia näistä taloista. Se on tällä tavoin sitoutunut vuokraisäntien etuihin. VKL:n toimivat jäsenjärjestöt, jotka olivat alkaneet irtautua keskusjärjestönsä politiikasta ja vaikutuksesta, alkoivat pitää tarpeellisena sellaista keskusjärjestöä, joka ei olisi sidottu vuokranantajien etuihin.

Asukasliikkeen toimintapiiri

Asukasliikkeen pohja oli vähitellen laajentunut koskemaan vuokralaisten lisäksi myös omista asunnoista asuvia. Tähän vaikutti mm. se, että asuntojen hinnat alkoivat vuonna 1972 nousta nopeassa tahdissa. Samoin kallistui sähkö, teiden kunnossapito, jätevesi, palvelukset jne. Sekä teoria että käytäntö osoittivat, että oman asunnon omistajien ja vuokralaisten paikka on yhteisessä rintamassa asumisella tapahtuvaa keinottelua ja voitontavoittelua vastaan. Rintamalinja kulkee asumisella keinottelevien ja tätä keinottelua vastustavien hyvää, halpaa, turvallista ja viihtyisää asumista vaativien asukkaiden välillä. Mitä laajempi on asukkaiden rintama, sitä paremmat edellytykset muodostuvat asukkaiden kamppailuille etujensa puolustamiseksi.

Asukkaiden yksittäisten kamppailujen laajeneminen vähitellen hyvin moniin asumisen ja asuinympäristön ongelmiin nosti myös esiin vaatimuksen liikettä ohjaavasta yhtenäisestä organisaatiosta. Asukkaiden kamppailun johtoon perustettiin tammikuussa 1974 asunto-, ympäristö- ja aluepoliittinen Asukasliitto, kaikkien asukkaiden, sekä omassa

asunnossa asuvien että vuokralaisten valtakunnallinen etujärjestö.

Paras todiste Asukasliiton perustamisen välttämättömyydestä on ollut käytäntö. Liiton perustaminen nopeutti asukkaiden järjestäytymistä ja vaikutti innostavasti asukkaiden kamppailuihin. Kahdessa vuodessa perustettiin lähes 100 asukas yhdistystä. Niiden aktiivisuus asukkaiden käymien kamppailujen tukena on ollut suuri.

Syyt Asukasliiton kehityksen nopeuteen

Eräs syy Asukasliiton nopeaan kehitykseen oli se, että sen ei tarvinnut kamppailla asukkaiden luottamuksesta ja kannatuksesta joidenkin muiden asuinalueilla toimivien järjestöjen kanssa, koska tällaisia asukkaiden luottamusta nauttivia järjestöjä ei ollut.

Edellytyksiä suunnata asukkaiden tyytymättömyys joukkomittaiseksi ja järjestäytyneeksi liikkeeksi loi myös kommunistisessa liikkeessä 1960-luvun lopussa tapahtunut myönteinen käänne. Siellä, missä kommunistien aloitteellinen toiminta on yhdistynyt sitoutumattomien asukkaiden aktiivisuuteen, on nopeassa ajassa päästy hyviin tuloksiin asukkaiden etujen puolustamisessa.

Ilmeisesti asukasliikkeen äkillinen ja joukkomittainen kehitys yllätti monopoliporvariston ja sen asianajajat. Nähtävästi ne olivat varautuneet siihen, että vuokralaisten perinteinen passiivisuus ja arkuus eivät katoa ja että sos.dem.-johtoisen ammattiyhdistysliikkeen avulla olisi mahdollista pitää jatkossakin vuokralaisliike VKL:n puitteissa, kun suuri osa vuokralaisista on työväenluokan jäseniä. Kun asukasliike lähti etenemään, ei suurpääoma ehtinyt löytää välineitä sen pysäyttämiseksi.

Asukkaiden käymistä kamppailuista

Asukasliiton jäsenyhdistysten piirissä on asukkaiden toiminta ulottunut toistaiseksi vain osaan asumisen, asuinympäristön ja aluepolitiikan kysymyksistä.

Suuntaamalla aloitteellisesti asukkaiden liikettä puuttumaan jatkuvasti uusiin epäkohtiin ja kehittelemällä uusia positiivisia vaihtoehtoja voidaan luoda entistä laajemmat yhteydet asukkaisiin ja laajentaa kamppailuihin osallistuvien piiriä.

Asukkaiden kamppailuissa asumiskustannusten kurissa-pitämiseksi ja niiden alentamiseksi on löydetty ja kehitelty tehokkaita joukkotoiminnan moutoja. Eniten huomiota osakseen on saanut aravataloissa syntynyt liike vuokrankorotuksia vastaan. Nämä ns. vuokrankorotusboikotit al-

koivat vuoden 1974 keväällä. Yhä useammin asukkaat jou-
tuivat turvautumaan korotusboikottiin, kun vuokrasään-
nöstelyn purkamisen jälkeen keväällä 1972 on jatkuvasti
suurimmat korotukset pantu toimeen yhteiskunnan tuella
rakennetuissa ns. aravavuokrataloissa.

Kun vuoden 1973 syyskuusta vuoden 1974 syyskuuhun
vuokrat kohosivat keskimäärin 17,9 %, tuli tästä noususta
aravavuokra-asuntojen osalle 23,3 % ja ei-araviin osalle
15,8 %. Vuokrasulun uhattu purkaminen viimeistään tä-
män vuoden lopussa tulee merkitsemään sitä, että yhteis-
kunnan tukemissa, ns. "omakustannusperiaatteella" toimi-
vissa asunnoissa tulee asuminen olemaan kalliimpaa, kuin
ns. voittoperiaatteella toimivissa kovanrahan vuokra-asun-
noissa! Siksi ei olekaan ihme, että asukkaat eivät ole ai-
noastaan kieltäytyneet vuokrankorotusten maksamisesta
todetessaan ne perusteettomiksi ja aiheettomiksi, vaan ryh-
tyneet itsenäisesti tutkimaan kiinteistöyhtiöiden talouden-
hoitoa. Kokemus onkin osoittanut että kiinteistöyhtiöiden
tasoista ja korotushakemuksista on aina löytnyt epäsel-
vyyksiä, kun asukkaat ovat lähteneet niitä tutkimaan.

Vuoden 1975 loppuun mennessä 39 asukasyhdistyksen
toimialueella oli syntynyt vuokrankorotusten maksuboikot-
teja, joihin oli osallistunut yhteensä 12 075 asukasta.
Nämä boikotit ovat olleet tehokas lääke asumiskustannus-
ten nousua vastaan. Ne ovat olleet näkyvä ja tuloksekas
vastalause tulopoliitikalle ja hinnankorotuksille sekä osoi-
taneet asukkaiden valmiuden taistella politiikan suunnan-
muutoksen puolesta. Boikottien avulla on onnistuttu lyk-
käämään ja pienentämään vuokrankorotuksia, torjumaan
korotukset ja jopa alentamaan vuokria. Asukkaiden lisään-
tynyt vuokrakiskonnin vastustaminen on myös hillinnut
vuokraisäntien aiheettomia korotusyrityksiä ja pakottanut
heidät käyttämään muita keinoja kiinteistöjen menojen
kattamiseen. Asukkaiden yhteenlaskettu taloudellinen hyö-
ty 20 boikotista oli yhteensä 1 059 000 markkaa. Boikotti-
taisteluja auttaa se, että toisin kuin lakkotaistelun aikana
perheen taloudellinen tila pysyy entisenä.

Asukkaiden kamppailujen saama runsas julkisuus on
vaikeuttanut ennen yleisesti kostona käytettyä häätökei-
noa. Häätöjen toimeenpano on onnistuttu torjumaan jopa
silloinkin, kun mm. Kirkkonummella oikeus oli tehnyt
häätöpäätöksiä.

Asukkaat ovat käyneet aktiivisesti kamppailuja ja saa-
vuttaneet tuloksia myös muiden kysymysten tiimoilta.
Asukkaiden yhteisellä toiminnalla on saavutettu voittoja
asemakaavoituskiistoissa, vaadittaessa päivähoitopaikkoja,
kauppoja, ateekkeja, suojateitä, puistoja, terveydenhoito-
palveluja, leikkipaikkoja, kokoontumistiloja, liikennepalve-
luja, vanhojen rakennusten säilyttämistä jne. Esimerkiksi

Pispalan Asukasyhdistyksen toiminta kaupunginosansa säilyttämiseksi toi tuloksen, vaikka asukkailla ei ollutkaan muodollisesti (lain mukaan) oikeutta valittaa asemakaavasta. Asukkaat valittivat tästä huolimatta joukkomittaisesti ja tehostivat vaatimuksiaan aktiivisella ja näkyvällä yhteistoiminnalla. Kaupunki joutui luopumaan asemakaavasta, joka olisi merkinnyt Pispalan tuhoamista ja ilmoittamaan ottavansa uutta kaavaa tehtäessä asukkaiden mielipiteet huomioon. Asukkaat ovat puutuneet myös asumiskustannuksiin, kunnallisiin maksuihin, ympäristönsuojeluun, asukkaiden demokraattisten oikeuksien kaventamisyrittäisiin, tonttikeinotteluun jne.

Asukasliikkeen toimintamuodoista

Asukasliikkeen taistelumuotojen käytön ja kehittämisen tärkeä kriteeri on niiden vaikutus asukkaiden tietoisuuden kohottamiseen, heidän toiminta-aktiivisuutensa ja yhtenäisyytensä lisääntymiseen. Boikottikamppailujen lisäksi asukkaat ovat turvautuneet kokouksiin, mielenosoituskulkueisiin, adresseihin, lähetystöihin, kirjelmiin, asioiden julkistamiseen jne. Esimerkiksi Otaniemen Asukasyhdistys järjesti laajan äitien ja lasten lähetystön kauunginhallituksen kokoukseen, jossa käsiteltiin ehdotusta päivähoitojärjestelmän heikentämisestä. Yhä useammin asukasyhdistykset ovat lähteneet kamppailun kehittämisessä liikkeelle eri laajuisten tutkimusten tekemisestä. Tutkimus, asioiden tilan kysyminen asukkailta itseltään, on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi luoda yhteydet asukkaisiin, selvittää asioiden tilaa ja saada asukkaat itse miettimään myönteisiä ratkaisuehdotuksia ongelmiin. Oikein tehdyt tutkimukset ovat suuresti auttaneet joukkokamppailujen perustan luomisessa. Mm. Pohjois-Haagan, Pitäjänmäen ja Konalan Asukasyhdistykset tutkivat alueen terveydenhoito-oloja kiertämällä asukkaiden luona. Samalla he kutsuivat asukkaat mielenosoitukseen, joka huipentui terveydenhoitotilanteen parantamis'teesien' naulaamiseen terveysaseman oveen.

V. I. Lenin sanoi joukkotoiminnasta seuraavasti: "Meidän mielestämme taas vain sellaisilla tapahtumilla voi olla todella vakavasti 'agitoiva' (kiihoittava) eikä ainoastaan kiihoittava, vaan myös (ja mikä paljon tärkeämpää) kasvattava vaikutus, joissa osanottajina on itse joukko, jotka synnyttää joukon mieliala, ja jotka eivät ole jonkun järjestön 'määrätystä tarkoituksessa' lavastamia. Me olemme sitä mieltä, että kokonaista sata tsaarin murhaa ei koskaan saa aikaan sellaista kiihoittavaa ja kasvattavaa vaikutusta, kuin tämä kymmenien tuhansien työläisten osallistuminen pelkkiin kokouksiin, joissa käsitellään heidän elin-
tujaan

ja politiikan yhteyttä näihin etuihin — kuin tämä osallistuminen taisteluun, joka todella nostattaa uusia ja taas uusia 'koskemattomia' proletariaisia kerroksia tähänastista tietoisempaan elämään, tähänastista laajempaan vallankumoukselliseen taisteluun." (Teokset, osa 6 s. 263)

Taistelumuotojen kohdalla on konkreettisesti kussakin tilanteessa erikseen määriteltävä, onko muoto asukkaita aktivoiva. Esimerkiksi boikotti ja vuokran maksupäivän lykkäys ovat asukkaita aktivoivia perustuessaan kunkin asukkaan omaan päätökseen ja yhdessä sovitun toimenpiteen toteuttamiseen. Niiden avulla saadut reformit eivät ole ylhäältä annettuja armonpaloja, vaan alhaalta, asukkaiden itsensä ottamia uudistuksia. Sellaisina ne osoittavat tehokkaammin ja konkreettisemmin kuin tehokkainkaan propaganda yksinään voisi osoittaa, että liikkeen voima piilee sen yhtenäisyydessä, laajuudessa ja aktiivisuudessa. Tällaiset reformit voivat auttaa kapitalismin peruspuitteiden paljastumista laajoille joukoille.

Asukkaiden kamppailujen merkitys

Ellei asukkaille tule selväksi, että saavutetut voitot ovat tulosta nimenomaan asukkaiden omista kamppailuista, jää näiden voittojen merkitys joukkoja kasvattavina tapahtumina vähäiseksi. Siksi on niin tärkeää huolehtia, että saavutetuista voitoista kerrotaan asukkaille kokouksissa, lentolehtisin jne. ja osoitetaan konkreettisesti, että nimenomaan asukkaiden yhtenäinen toiminta toi asiaan parannuksen.

Kokemusten mukaan asukasliikkeen joukkokamppailuihin osallistuvista — erityisesti naisista — suurin osa ei ole aikaisemmin osallistunut järjestäytyneeseen toimintaan, joukkomittaisista poliittisista liikkeistä puhumattakaan. Osallistumalla asukkaiden liikkeeseen voidaan saada entistä tiiviimmät yhteydet asukkaisiin ja laajentaa joukkokannatusta. Tämä edellyttää, että toimitaan asukkaiden kamppailussa aktiivisesti ja rohkeasti ja annetaan asukkaille kokemuksia, tietoja ja esimerkkiä taisteluvälittömyydessä.

Tärkeää asukasliikkeessä, kuten muissakin joukkojen etujen puolustamiseksi käytävissä kamppailuissa on, että osataan ja uskalletaan luottaa muihin — myös aivan uusiin ja kokemattomiin — ihmisiin, heidän kykynsä toimia rehellisesti ja oikeudenmukaisesti. Samalla on autettava, tarjottava mahdollisuuksia tulla mukaan kamppailuun, tuettava taistelussa ja osoitettava kamppailun suunta. On saatava itämään jokaisessa ihmisessä piilevä aktiivisuuden siemen.

Asukkaiden toiminta on luonteeltaan asukkaita yhdistävää. Asukasliikkeessä on mahdollista luoda yhtenäisen jouk-

kotoiminnan perinteitä ja käytäntöä. Se yhdistää asukkaita erilaisissa konkreettisissa kysymyksissä. Mutta kamppailut eivät saa jäädä yksittäisiksi reformien puolesta esitetyiksi vaatimuksiksi, vaan niiden on yhdistettävä kaikkien työtätekevien monopolienvastaiseen liikkeeseen ja edistettävä sitä omalta osaltaan. Kamppailujen kuluessa asukkaille paljastuu itse vastustaja, suurpääoma ja sen asiaa ajavat valtion, kuntien ja muissa elimissä.

Asukasliikkeen demokraattisuus

Asukasliike on todella demokraattista liikettä. Demokraattisuus lähtee liikkeen sisällöstä: asukkaiden päätökset ovat demokraattisia, koska ne pohjautuvat asukkaiden yhteisiin etuihin ja vastaavat kaikkien työtätekevien etuja. Myös liikkeen muotojen on oltava demokraattisia. Siksi tärkeimmät päätökset tehdään aina asukkaiden kokouksissa, jotka ovat avoimia kaikille asukkaille riippumatta siitä ovatko he jo asukasyhdistyksen jäseniä. Asukasyhdistykset ovat yhteistyöjärjestöjä ja myös päätösten tulee lujittaa yhteistyötä.

Myös päätösten toteuttaminen tapahtuu demokraattista tietä. Asukkaat toteuttavat itse tekemänsä päätökset ja pyrkivät saamaan niiden toimeenpanoon kerta kerralta enemmän väkeä.

Asukasliikkeen demokraattisuutta kuvaa myös liikkeen avoimuus. Asukkaiden kamppailut onnistuvat vain, jos niillä on tarpeeksi laaja asukkaiden aktiivinen kannatus. Sen hankkimiseksi tehdään paljon, kierretään ovelta ovelle asiota selvittämässä ja ottamassa selvää mielipiteistä, järjestetään asukaskokouksia, julkaistaan kaikille asukkaille leviäviä tiedotteita jne. Jokaisella asukkaalla on yhtäläinen oikeus osallistua asukaskokouksissa päätöksentekoon.

Asukkaiden kamppailuissa on toiminnan suuri avoimuus usein osoittautunut voimaksi. Esimerkiksi Porissa Impolan alueella asukkaat saivat tietää uhkaavista vuokrankorotuksista. He ilmoittivat perustavansa asukasyhdistyksen. Tämä säikäytti vuokranantajan niin, että hän perui vuokrankorotukset ilmeisesti laskelmoiden myös yhdistyksen jäävän perustamatta. Näin ei käynyt, mutta yhdistys sai jo perustamisvaiheessa kirjata tililleen asukasliikkeen maineen sille tuoman voiton.

Asukastoiminnan paikasta

Taistelu asunto-, ympäristö- ja aluepolitiikan suunnanmuutoksen puolesta on tärkeä osa monopolienvastaista taistelua. Sen puitteissa on mahdollista organisoida laajaa

kamppailua sellaisten tunnusten puolesta, jotka ovat eri väestökerroksille ymmärrettäviä ja läheisiä siitä huolimatta, että heillä on erilaisia katsomuksia ja vakaumuksia.

Asukasliikkeeseen osallistuvat luokka- ja sosiaaliset voimat ovat hyvin erilaisia. Eri tyyppisiin konkreettisiin kamppailuihin asukkaat osallistuvat mitä erilaisimmista syistä. Konkreettinen kamppailukysymys määrää luokka- ja sosiaalisten voimien kulloisenkin kokoonpanon. Mutta tämä luokka- ja poliittisten voimien moniaineksisuus on liikkeen voiman tae ja se on otettava tietoisesti huomioon. On pyrittävä siihen, että liikkeen pohja olisi yksittäisissä kamppailuissa mahdollisimman laaja.

Työväenluokan keskeinen osuus asukasliikkeessä perustuu ennen kaikkea sen muissa kamppailuissa hankkimaan kokemukseen sekä siihen, että se on suurena osana vuokralataloalueiden väestössä.

Erityisesti on mainittava asukasliikkeeseen osallistuviin luokkiin ja ryhmiin lukeutuvien naisten laaja ja aktiivinen osallistuminen asukasyhdistysten toimintaan ja asukkaiden kamppailuihin. Esimerkiksi kamppailuissa vuokrankorotuksia vastaan naiset usein turvaavat omalla panoksellaan liikkeen menestyksen. Tämä johtuu ennen kaikkea naisen asemasta perheen sisäisessä työnjaossa. Perheen sosiaalis-taloudelliset ongelmat, kuten huoli perheen toimeentulosta, lasten koulunkäynnistä, turvallisuudesta, terveydestä jne. ovat naisille läheisiä ja heitä päivittäin huolestuttavia kysymyksiä. Asukasliike tarjoaa uusia mahdollisuuksia vetää naisia mukaan joukkotoimintaan. Siksi on huolehdittava myös käytännön edellytysten luomisesta, jotta he voisivat ja uskaltaisivat tulla aktiivisesti asukasliikkeeseen. Suuria taloudellisia ja poliittisia muutoksia on mahdollista saavuttaa vain, jos myös naiset osallistuvat joukkomitassa kamppailuihin niiden puolesta.

Asukasliike ei vaadi osallistujiltaan minkään puolueen tai ryhmän jäsenyyttä tai jonkin tietyn ideologian hyväksymistä. Se on kyllä valmis yhteistyöhön konkreettisissa asukaspoliittisissa kysymyksissä muiden järjestöjen, myös puolueiden kanssa. Liikkeen voiman kasvu pakottaa puolueet, erityisesti niiden johdon ottamaan asukasliikkeen huomioon.

Esimerkiksi kunnallispolitiikan alalla asukkaiden vaatimukset saavuttaessaan yhä suuremman järjestelmällisyyden ja jatkuvuuden, voivat synnyttää kunnallisissa elimissä toimivien luottamushenkilöiden ja virkamiesten sekä asukkaiden välille uudet suhteet. Ne voivat kehittyessään muuttua asukkaiden valtuuttamiinsa edustajiin kohdistaman suoran joukkovalvonnan suhteiksi.

Voidakseen rajoittaa monopolipääoman valtaa ja lopulta kukistaa sen on tähän toimintaan osallistuvien kyettävä toi-

mimaan yhtenäisinä ja järjestäytymään kaikilla aloilla vielä paremmin kuin kansaa hallitseva byrokraattinen monopolien valta on järjestäytynyt. Tämän yhtenäisen, joukkomittaisen järjestäytymisen perusta ja perinteet on luotava päivittäisten kamppailujen kulussa eri aloilla.

Nykyiset asukasliikkeen kamppailut poikkeavat monessa suhteessa aiemmista asukkaiden kamppailuista. Kyse on ennen kaikkea rakentamisen ja asumisen alueella tapahtuneista taloudellisista kehitystapahtumista. Ennen 1960-lukua käydyt kamppailut olivat yksittäisiä ennen kaikkea siksi, että ne suuntautuivat yksittäisiä vuokranantajia, yksittäisiä kuntien päätöksi jne. vastaan.

Asukasliike pyrkii ihmisten auttamiseen, asumisen ja ympäristön epäkohtien välittömään korjaamiseen ja koko asunto-ongelman ratkaisemiseen. Näiden tavoitteiden puolesta asukkaat pyritään saamaan yhteiseen, joukkomittaiseen toimintaan. Suurpääoma ja reformismi taas eivät pidä päämääränä ongelmien ratkaisua, vaan yhteiskuntarauhan säilyttämistä. Ne hyväksyvät sellaiset reformit, jotka ovat välttämättömiä kapitalistisen järjestelmän joustavan toiminnan turvaamiseksi ja tähtäävät siis vain kapitalismin paikkailemiseen. Annettavat uudistukset ovat samalla myös keino yhteiskuntarauhan säilyttämiseen kuuluvan joukkojen passiivisuuden ylläpitämiseen. Erona on siis se, että toisen tavoite on tilanteen parantaminen ihmisten auttamiseksi, toisen tavoite taas tilanteen rauhoittaminen. Tässä mielessä voidaan sanoa, että asukasliike on murtautunut reformistisen toiminnan rajojen ulkopuolelle.

Soihtu 45 vuotta marxilaisuuden ja neuvostoystävyyden puolesta

Pertti Rovamo

Merkkipäiviä on usein tapana viettää hartaan kunnioituksen tuntein, pitää kiiltokuviksi siloiteltuja puheita ja kiittää päivänsankaria kuin konsanaan vainajaa, josta puhutaan pelkkää hyvää. Mutta vallankumouksellinen liike ei voi pitää menneisyyttään vainajana. Se on läsnä meissä ja meidän toiminnassamme. Siksi me emme tyydy sen sokeaan kiittämiseen, vaan alistamme sen vakavan 'erittelyn ja tutkimuksen kohteeksi.

Me kunnioitamme veteraanejamme ja parhaiten me heitä kunnioitamme eritellessämme heidän kanssaan mennyttä ja tehdessämme sen yhä uudelleen ja uudelleen alati kasvavan tietomme ja kokemuksemme valossa. Tulevien voittojen takomiseksi on analysoitava saatujen voittojen lähteet ja toisaalta nimitettävä virhettä virheeksi ja etsimällä sen syyt estettävä sen uusiutuminen. Näin oman liikkeemme historian tunteminen laajentaa rajallista henkilökohtaista kokemustamme ja auttaa meitä tarkemmin ja syvällisemmin orientoitumaan tulevissa tomissamme, jolloin kehitysvauhti voi olla paljon kiihkeämpi ja historian käänteet paljon vaikeampia kuin nykyään.

Historian tuntemuksen avulla on myös helpompi välttyä omahyväiseltä suurilulaisuudelta, että ennen paria viimeistä vuosikymmentä korkeakouluissamme olisi vallinnut vain suurisuinen taantumuksellisuus Akateemisen Karjalaseuran malliin tai hiljainen akateeminen porvarillisuus. Mutta se auttaa näkemään myös sen mitä todella olemme saaneet aikaan eli demokraattisen taistelun muuttumisen joidenkin pioneerien taistelusta joukkomittaiseksi liikkeeksi.

Seuraavassa emme pyri kirjoittamaan varsinaista Soihdun historiaa, vaan tarkastelemaan lehden menneiden vuosikertojen perusteella sen sisällön pääpiirteitä ja lehden luonnetta sekä arvioimaan niitä tekijöitä, jotka voimakkaimmin ovat vaikuttaneet lehden kykyyn toimia lukijoidensa tietoisuuden kehittäjänä ja heidän taistelunsa voimistajana.

Soihdun yhteydet maamme vasemmistolaiseen työväenliikkeeseen ovat koko lehden historian ajan olleet hyvin läheiset. Luokkataistelun yleiset käänteet heijastuvatkin selvästi lehden vaiheissa. Mutta on syytä huomauttaa, että näiden käänneiden heijastumisen tapa — mm. Soihdun nousu- ja laskukaudet — eivät suinkaan synny enempää näiden käänneiden mekaanisena heijastuksena kuin saa selitystään pelkästään toimituksen pätevyydestä tai pätemättömyydestä. Ratkaiseva tekijä on koko Soihdun historian ajan ollut Suomen Kommunistisen Puolueen kyky ohjata opiskelijoiden ja nuoremman sivistyneistön parissa tehtävää työtä.

SOIHU 30-LUVULLA SUOMALAISEN KANSANRINTAMAN POLIITTISENA PÄÄ-ÄÄNENKANNATTAJANA

Akateeminen Sosialistiseura — nykyinen Sosialistisen Opiskelijaliiton suurin jäsenjärjestö — julkaisi ”tieteellis-sivistyksellisen aikakauslehtensä” Soihdun ensimmäisen numeron marraskuussa 1931. Lehti on siitä pitäen ilmestynyt lähes yhtäjaksoisesti ja on tällä hetkellä maamme vanhin ja kunniakkaimmat perinteet omaava marxilainen opiskelijalehti. Soihdun historian suomalais-kansalliset juuret —han ulottuvat aina 70 vuoden taakse, vuoteen 1906, jolloin maamme ensimmäinen marxilainen opiskelijajärjestö, Ylioppilaiden Sosialidemokraattinen Yhdistys (YSY), perusti Sosialistisen Aikakauslehden, jota toimittivat mm. Otto-Wille Kuusinen, Yrjö Sirola ja Edward Gylling.¹

Suomen työväenliikkeen vaikeimpiin kuuluva kausi — 30-luku — muodostui Soihdun historian loistavimpiin ja kunniakkaimpiin kuuluvaksi. Tuona aikana lehteä toimittivat monet tunnetuiksi tulleet työväenliikkeen merkkihenkilöt kuten Mauri Ryömä, Raoul Palmgren ja Cay Sundström. Heidän johdolla lehti kävi läpi voimakkaan aatteellisen ja poliittisen kehityksen ja muutamassa vuodessa Soihdusta kehittyikin merkittävä marxilaisuuden propagandisti. Lehden merkitystä lisää luonnollisesti se, että

Soihtu oli 30-luvulla ainoa legaalinen julkaisu, joka julisti tieteellisen sosialismin aatteita.

Soihdusta tuli keskeinen myös suomalaisessa sodan- ja fasisminvastaisessa työssä. SNS:n varapuheenjohtaja Toivo Karvonen kertookin lehden merkityksestä: "Vaikka noina vuosina ilmestyi muutamia muitakin, jopa viikottain ilmestyviä vapaamielisiä lehtiä, muun muassa 'Tulenkantajat', 'Nykypäivä' ja 'Kirjallisuuslehti', muodostui Soihtu kuitenkin noissa olosuhteissa vasemmistolaisen työväenliikkeen ja vapaamielisen sivistyneistön yhteisrintaman poliittiseksi pää-äänenkannattajaksi ja johtajaksi."²

Soihdun kehityksellä oli laajakantoiset seuraukset. Se johti lehden sosialidemokraattisen liikkeen ulkopuolelle ja läheiseen yhteistoimintaan SKP:n kanssa. Vuonna 1925 perustettu ASS:han oli 1927 liittynyt Sosialidemokraattiseen puolueeseen ja perustanut lehden täyttämään SDP:n teoreettisen aikakauslehden puutetta. Mutta ASS:n ja Soihdun linjan vasemmistolaistuminen johti puolueen asenteen viilenemiseen niitä kohtaan. Vuoden 1934 lopulla SDP:n puolue neuvosto antoi vasemmisto-oppositiolleen ensimmäisen julkisen varoituksen syyttäen mm. Soihtua puolueen vastaisesta kirjoittelusta. Soihtu kiisti syyteen, julisti jatkavansa taisteluaan ja vaati samalla puolueen johtoa noudattamaan puolueohjelmaa. Soihdun vasemmistolainen linja johti lopulta siihen, että SDP:n puoluetuomikunta erotti ASS:n ja useat sen johtohenkilöt puolueesta touku-kuussa 1937. Soihtu häädettiin puolueen omistamasta kirjapainosta ja puolueen jäseniä kiellettiin levittämästä sitä.³ Soihtu kuitenkin jatkoi päättäväisesti omalla linjallaan ja puolueen toimet lähinnä lisäsivät työläisten keskuudessa kiinnostusta lehteä kohtaan.

Katsomuksiaan kehitellessään Soihdun toimittajat ha-vaittisivat omien näkemystensä samankaltaisuuden maan-alaisen SKP:n katsomusten kanssa, ja vähitellen muotou-tuivat myös käytännöllisen yhteistoiminnan muodot. SKP:n yhteyksiä sivistyneistöön ja myös Soihdun toimitukseen hoiti tuolloin Toivo Karvonen.⁴ Hän kirjoittaa yhteistyön muodoista: "Soihdun johtavat poliittiset kirjoitukset, eri-koisesti pääkirjoitukset, valmisteltiin huolellisesti yhdessä puolueemme edustajien kanssa. Kirjoittajina olivat pää-asiaassa Palmgren ja Ryömä, mutta niiden kirjoittamista edelsi aina yhteinen keskustelu ja neuvottelu siitä, mitä

2. Toivo Karvonen: Soihtu 1930-luvulla, Tiedonantaja 24. 11. 1976.

3. Ks. Erkki Susi: ASS ja Soihtu 30-luvulla — työväenyhteisrinta-man ja kansanrintaman puolesta, Soihtu 1/1972.

4. Ks. Toivo Karvonen: Toimintaa "kansanrintamakaudeksi" teok-sessa Kipinästä tuli syttyä, muistiinpanoja Suomen Kommunistisen Puolueen 40-vuotistaipaleelta, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyö, Hel-sinki 1958.

pidettiin juuri sillä hetkellä tärkeimpänä ja siitä miten piti asia esittää. Lehdessä julkaistiin myös puolueemme silloisten johtavien tovereiden (Moskovassakin olevien) kirjoituksia, mutta tietenkin vain salanimellä.”⁵ SKP antoi panoksensa myöskin lehden levittämiseksi työtätekevien keskuuteen.

Myöskin luokkavihollinen havaitsi ASS:n ja Soihtuun poliittisen merkityksen. Seurauksena oli jatkuvia painokanteita, joista seurasi sakkoja ja vuonna 1935 neljän kuukauden lakkautus.⁶ Sotien aikana Soihtu lakkautettiin ja sen toimittajien taistelu rauhan puolesta palkittiin sulkemalla heidät ”turvasäilöön” vankiloihin ja keskitysleireille.

Taistelussa sotaa ja fasismia vastaan

Alkuvaiheistaan alkaen Soihtu näki tärkeimmäksi tehtäväksi sekä Suomessa että kansainvälisesti taistelun fasismia ja sodanvaaraa vastaan. Tämän taistelun kysymykset toimivat myös toimituksen aatteellisen kehityksen keskeisenä liikevoimana. Mäntsälän kapina ja suhtautuminen kansalaisvapautuksien rajoituksiin maassamme aloittivat ”teoreettisen kahvikesti-idyllin” murenemisen ASS:n piirissä. Hitlerin valtaannousu Saksassa 1933 saattoi prosessin päätökseen. Se merkitsi järjestölle shokkia ja nosti vakavan teoreettisen keskustelun alaiseksi työväenliikkeen taktiikan myötävaikutuksen tapahtumaan. ”Tosiasiassa, että maassa, jossa oli proletaraiset miljoonajärjestöt, voitiin miekanis-

5. Toivo Karvonen: Soihtu 1930 luvulla, Tiedonantaja 24. 11. 1976.
6. Soihtuun toimituksen kuvaus neljästä ensimmäisestä ilmestymisvuodesta:

”V. 1932: Fascismin riehuessa ja lasuntavapautta kuristettaessa osoittaa, että sosialismista ja kansainvälisyydestä vielä uskalletaan puhua. Tämä tuottikin heti lahdelle pari painokannetta, joista molemmista käräjäoitiin vuoteen 1935 asti.

V. 1933: Fascismin voitto Saksassa. Tehtävä osoittaa, että vain työväenluokan yhtenäisyyden palauttaminen voi pelastaa muut maat kulkemasta samaa tietä. Taistelu niitä käsityksiä vastaan, jotka Saksan kokemuksista eivät mitään halua oppia. Palkaksi jälleen painokanne, joka toista vuotta myöhemmin tuotti 1 500 markkaa sakkoa.

V. 1934: Demokratiaa rajoitetaan sekä yleensä että puolueen sisällä. Mutta Eesti on varoitavana esimerkkinä. Suomen sosialidemokratia ei saa kulkea samaa tietä. Ja vähitellen vastustus alkaa nousta...

V. 1935: ...Työväen yhteisrintama alkaa toteutua ammatillisissa järjestöissä ja menestyksellisissä palkkataisteluissa... taistelussa sotaa ja fasismia vastaan... Samaan aikaan Soihtu saa kokea pahimmat iskut. Molemmat ensimmäiset painokanteet päättyvät: 7 000 markkaa sakkoja ja 4 kk. lakkautus. Taantumukselliset kaikissa leireissä riemuitsevat Soihtuun kuolemaa. He pettyvät karvaasti... Soihtuun tilaajamäärän huomattava nousu lakkautuksen päätyttyä osoittaa, ettei ole turhaan kärsitty” (Soihtu 8/1935 s. 161). Taantumus jatkoi painokanteiden nostamista aina sotiin saakka.

kutta panna toimeen mitä väkivaltaisoin kapitalistinen diktatuuri, varmisti vastavallankumouksen asemaa kaikissa maissa ja kiihdytti kaikkialla porvariston hyökkäysalua... On tutkittava mistä johtui Saksan työväestön lamaannus, jollei haluta vastavallankumouksen verisen kummituksen ilmestyvän jokaisen kapitalistisen valtion näköpiiriin", kirjoitettiin Soihdussa Saksan tapahtumista.⁷

Tutkimuksen vaatimukselleen lehti olikin uskollinen. Se analysoi tapahtumaan johtanutta kehitystä lähes joka numerossaan vuoden päivät julkaisten monia merkittäviä kansainvälisiä arvioita. Lehti päätyi näkemykseen, että Hitlerin valtaannousulle oli osaltaan luonut edellytyksiä jo pitkään jatkunut opportunistinen kehitys Saksan sosialidemokraattisessa puolueessa, myöntyväisyyspolitiikka porvariston hyökkäyksen edessä sekä työväen yhteistoiminnassa esiintyneet vaikeudet.

Fasismien vastaisen taistelun keskeiseksi ideologiseksi muodoksi Soihtu näkee Hitlerin vallan todellisen luonteen paljastamisen. Lehti osoittaa perusteellisesti hitleriläisen vallan terroristisuuden ja räikeän työväenvastaisuuden. Jo vuonna 1933 lehti paljastaa natsien järjestämien Saksan vaalien propagandistisuuden sekä kansainvälisen varusteluteollisuuden osuuden natsien toiminnan rahoittajana.⁸ Soihtu näki fasismien ja erityisesti Saksan fasismien muodostavan maailmanrauhaa uhkaavan päävaaran. Lehti kirjoitti: "Kuka tänään antautuukin kansallissosialismin liitolaiseksi, hän edistää täysin tietoisesti sotaa, jota suuruudenhuilu johtajajoukkio valmistelee puolta maailmaa vastaan."⁹

Tärkeimmiksi tehtäviksi Suomessa lehti näki taistelun demokraattisten oikeuksien ja kansalaisvapauksien puolesta ja kamppailun neuvostovastaista kiihotusta ja vihankylvöä vastaan. Se käytti myös paljon palstatilaa osoittaessaan Suomen hallitsevien taantumuksellisten piirien politiikan vaarallisuuden ja paljastaessaan niiden pyrkimykset johtaa maa neuvostovastaisen sodan tielle.

Keskeiseksi organisatoriseksi tehtäväksi sodan- ja fasismien vastaisessa taistelussa Soihtu näki laajan kansanrintaman muodostamisen. Lehti seurasi valppaasti tilanteen kehitystä Euroopassa ja otti innostuneesti vastaan tiedot kansanrintaman muodostumisesta Ranskassa ja Espanjassa. Lehti otti

7. Soihtu 8/1933, K. B. Neuendorf: Romahdus Saksassa s. 153.

8. Ks. Soihdun keskiaukeamat: Saksan "vaalit" — Epäonnistunut näytelmä — ohjaus Göbbels, Soihtu 8/1933; "Kapitalismin kansainvälinen rintama: Hitlerin rahoittajat: Schacht—Morgan—Deterding—Ford—Krupp. Kansallissosialistit liitossa ranskalaisen varusteluteollisuuden kanssa, Keskiaukeama, Soihtu 5—6/1933.

9. Genevessä keskustellaan aseistautumisesta mutta Hitler varustautuu sotaan! Keskiaukeama, Soihtu 7/1933.

myös innostuneesti vastaan Kominternin VII kongressin vetoomuksen kansanrintaman muodostamiseksi ja vetoomuksen saamat myönteiset reaktiot monien sosialidemokraattisten puolueiden piirissä. Ja paljolti juuri toiminnassa suomalaisen kansanrintaman luomiseksi sodanvaaraa ja maamme fasisistisia tendenssejä vastaan kehittyivätkin SKP:n ja Soihdun läheiset yhteydet.

Soihdun panos marxilaisen teorian tutkimisessa ja tunnetuksitekemisessä

Kuten edellä on käynyt ilmi, muodostui tieteellisyyden vaatimuksesta toinen Soihdun aatteellisen kehityksen liikevoima. Paljolti juuri syvälinen tieteellisen sosialismin periaatteiden tutkiminen osoitti lehden toimitukselle SDP:n oikeistojohdon politiikan periaatteettomuuden ja lähensi osaltaan lehden toimitusta SKP:n näkökantoihin. Eräänä teoreettisen työn syvenemisen aiheuttajana oli Toivo Karvosen Soihtu-juhlassa Helsingissä mainitsema seikka, että ASS:ssa toimi 30-luvun alusta lähtien myös maanalaisen kommunistisen nuorisoliiton jäseniä.

ASS ja Soihtu tekivätkin 30-luvulla merkittävän työn tieteellisen sosialismin tunnetuksitekemiseksi. Soihtu julkaisi runsaasti klassikkojen kirjoituksia ja vuonna 1935 Marxin teoksen Gothan ohjelman arvostelua. ASS käänsi ja julkaisi kirjasina Marxin teokset Palkkatyö ja Pääoma (1936) ja Vallankaappaus Ranskassa 1851 (1938) sekä Leninin teoksen Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena (1941). Lehti seurasi aktiivisesti kansainvälistä marxilaista teoreettista keskustelua ja julkaisi monia merkittäviä puheenvuoroja. Esimerkkeinä mainittakoon 1930-luvun pulan erittelyt, Suomen talouspolitiikan erittelyt, Suomen vuoden 1918 tapahtumien tutkimukset jne.

Toimitus näki teoreettisen työn merkityksen alusta alkaen ja painotti sen merkitystä jo ensimmäisen numeron pääkirjoituksessa. Mutta on tietysti muistettava että lehti aloitti sosialidemokraattisena ja paljolti pikkuporvarillisen sosialismin propagandistina. Mutta näkemys teoreettisen työn laadun ja joukkoyhteyksien merkityksestä kehittyi nopeasti. Vuonna 1935 lehti kirjoittaa jo selkeästi: "Työläisten joukkoon on järjestöjen taistelussa vedottava. Järjestö ilman joukkoja tai siitä irrallaan on tyhjä kaava. Tieto joka järjestöä johtaa ei voi olla muu kuin tieteellisen sosialismin tieto. Sellainen järjestö, joka tämän tiedon hylkää, eksyy oikealta tieltä ja eksyttää johdettavansa... Siis: joukkotaistelu, työväki yhtenäiseksi, tieteellinen sosialismi tiennäyttäjäksi."¹⁰

Mitä vaikeammaksi tilanne muodostuu, sitä tärkeämmäksi lehti näkee teoreettisen työn merkityksen. Asenne on varsin ajankohtainen nytkin kapitalismin laman oloissa kamppailevalle työväenliikkeelle. Sodan kynnyksellä, vuonna 1939, lehti kiteytti näkemyksensä laajassa artikkelissa "Marxilaisuutta opiskelemaan": "Eri luokkien etujen vastakohtaisuus on kapitalistisen kehityksen nykyvaiheessa kärjistynyt koko maailmassa taisteluksi kansanvaltaisten ainesten ja fascististen piirien välillä... Tämä vaatii kaikilta vastuuntuntoisilta kansalaisilta velvollisuutta pysyä tilanteen tasalla, olla selvillä niistä virtauksista, jotka määräävät yhteiskuntakehityksen kulun... Juuri sen tähden marxilaisuuden opiskeluun samoin kuin marxilaisen yhteiskuntaerittelyn ja teorian soveltamiseen nykypäivien taisteluun on tänä aikana kiinnitettävä aivan erityistä huomiota."¹¹

Neuvostoystävyyden ja prolettaarisen internationalismin puolesta

Prolettaarisen internationalismin korostus oli Soihdussa voimakas sen perustamisesta lähtien. Mutta on luonnollista että lehden näkemykset kehittyivät huomattavasti vuosien mittaan. Internationalismin ytimeksi lehti näkee varsin pian suhtautumisen sosialistiseen valtioon. Neuvostoliittoon.

Aivan alkuun Soihdun suhde Neuvostoliittoon nousee lähinnä tieteellisyuden asettamista vaatimuksista. Jo toisessa numerossaan lehti vaatii objektiivista tietoa Neuvostoliiton tapahtumista, jotta voitaisiin arvioida oikein siellä tapahtuvaa rakennustyötä. Mutta luokkakantainen asenne tulee pian selvästi määrääväksi ja päätoimittaja Sundström kiteyttää vuoden 1932 lopulla internationalistisen sosialistin kannan: "Internatiolisticina sosialisteina emme voi muuta kuin toivoa, että 5-vuotissuunnitelma onnistuu... Se seikka, että maailmassa on yksi maa, joka taistelee kapitalismia vastaan, merkitsee koko maailman työväestölle voimien lisääntymistä... Taistelu kommunisteja vastaan ei saa sokaista meitä niin paljon, että unohdamme pyrkivämme samaan päämäärään — sosialismiin — tai että autamme taantumusta Neuvostoliiton murskaamisessa. Sillä meidän on muistettava, että tuo punainen vaate Kremlin katolla kaikesta huolimatta merkitsee edistystä... venäläiset työläiset ratkaiskoot itse, keitä he valitsevat johtajikseen ja heidän suuntataistelunsa on heidän asiansa, samalla tavoin kuin meidän suuntataistelumme on meidän asiamme."¹²

11. "Marxilaisuutta opiskelemaan", Soihtu 2/1939 pääkirjoitus.

12. Cay Sundström: Neuvostoliitto 15-vuotias, Soihtu 6/1932 s. 7.

Vuosien kuluessa lehti julkaisi suuren joukon Neuvostoliittoa käsitteleviä kirjoituksia, joissa se pyrki välittämään totuudenmukaista kuvaa maan tapahtumista ja rakentamaan siten ystävällisiä suhteita Suomen ja Neuvostoliiton välille. Myös lehti itse oppi näin yhä paremmin ymmärtämään Neuvostoliiton tapahtumia ja vuosikymmenen loppupuolen syventyneitä näkemyksiä kuvaa hyvin seuraava lausuma: "Neuvostoliitto merkitsee työväenluokan valtaa, työväenluokan, joka rakentaa sosialistisen yhteiskunnan, jossa toisen ihmisen riisto toisen kautta on hävinnyt. Koko maailman sorretuille, työtätekeville joukoille, siirtomaakansoille Neuvostoliitto on elävä esimerkki mahdollisuudesta rakentaa sosialistinen yhteiskunta... Neuvostoliitto edustaa lisäksi olennaista tekijää maailmanrauhan puolesta."¹³

Soihtu ja muut sodanvastaiset voimat eivät kuitenkaan onnistuneet politiikan suunnan muuttamisessa ja niin maa johdettiin sotaan Neuvostoliittoa vastaan. Kun toimittajat palasivat vankiloista talvisodan jälkeen, lehti alkoi jälleen kesäkuussa 1940 ilmestyä. Edelleen Soihtu pyrki vakiinnuttamaan neuvostoystävyyden Suomen ulkopoliittiseksi linjaksi. Tämän linjan joukkokannatuksen laajentamiseksi lehden toimitus osallistui aktiivisesti Suomi—Neuvostoliitto-Seuran maineikkaan edeltäjän Suomen ja Neuvostoliiton Rauhan ja Ystävyyden Seuran perustamiseen ja toimintaan. Seura perustettiin 22. päivänä toukokuuta Soihtuun toimituksen tiloissa. Seuran puheenjohtajaksi valittiin Soihtuun entinen päätoimittaja Mauri Ryömä.

Talvisodan karvaisista kokemuksista kasvaneita sodanvastaisia mielialoja kuvastaa hyvin, että jo syyskuussa 1940 seurassa oli yli 35 000 jäsentä.¹⁴ Sitä osoittaa myös Soihtuun levikin kasvu samana aikana. Soihtu joutui jo tuolloin kuitenkin toteamaan, että hallitsevat piirit eivät ole muuttaneet pyrkimyksiään, vaan valmistelevat maan johtamista uudelleen neuvostovastaisen sodan tielle. Karvaudessaan vakuuttava osoitus tämän kannan oikeellisuudesta on, että Soihtu lakkautettiin poikkeuslain nojalla jo 23. 9. 1940 ja Ystävyydenseura joulukuussa 1940. Hallitus selvästi pelkäsi sodanvastaisten mielialojen leviämistä. Julkinen oppositio oli vaiennettava runsaasti puoli vuotta ennen sodan aloittamista, jotta maa voitaisiin vähin äänin johtaa sotaan Hitlerin Saksan rinnalle.

Kaikkiaan internationalismi näkyi voimakkaasti Soihtuun sivuilta. Se ilmeni mm. siten, että lehti seurasi laajasti kansainvälistä marxilaista keskustelua sekä poliittisia tapahtumia eri puolilla maailmaa. Voimakkaasti esillä oli

13. Soihtu 1/1939.

14. Veikko Huttunen, Talvisodasta turvakoukukseen, WSOY, Porvoo 1974, s. 95.

fasismin vastainen taistelu Espanjassa, Saksassa, Itävallassa, Italiassa, Puolassa, Tshekkoslovakiassa jne. Myös alkehtittyneiden maiden taistelua imperialismia ja kansainvälistä militarismia vastaan kuvattiin laajalti. Erityisen voimakkaasti oli esillä Kiinan kansan taistelu japanilaista imperialismia vastaan.

Luokkaliiton rakentamisen perspektiivi Soihtun sisällön periaatteena

Tässäkin suhteessa lehti kehittyi selvästi vuosikymmenen kuluessa. Lehti lähtee liikkeelle porvariston ja proletariaatin etujen vastakohtaisuuden tunnustamisesta, mutta toimitukselle ei ole vielä selvinnyt perusajatus kaikkien sorrettujen luokkien ja yhteiskunnallisten ryhmien kokoumisesta yhteiseen rintamaan vaan se pikemminkin ajattelee puolue-asetelman kautta. Ideologiset valmiudet kansanrintaman rakentamiselle voidaan luoda vain järjestämällä suurpääoman sekä militarismia ja fasismia taipuvan taantumuksen kaikkiin väestöryhmiin ja luokkiin kohdistuvan sorron paljastaminen sekä teorian että käytännön tasolla. Tämä ote lehdessä syvenee huomattavasti sen jälkeen kun kansanrintama-ajatus perusteellisemmin selviää lehden toimitukselle kansainvälisten kokemusten ja Kominternin VII kongressin jälkeen. Lehti näkee yhä selvemmin sen, että politiikan suuntaa voi muuttaa vain joukkojen yhteistoiminta.

Kansanrintaman muodostamisen ajatusta kuvaa myös lehden sisällön monipuolisuus. Toimikoon seuraavat teemat esimerkkeinä: Taistelu yliopistotaantumusta, ennen muuta AKS:aa vastaan¹⁵, työläisten elinolosuhteiden ja ammatillisen taistelun kysymysten käsittely, kapitalismin pulan vaikutusten erittely, pienviljelijöiden elinehtojen esittely, kulttuuriväen taistelu kulttuuritaantumusta vastaan jne. Määrätietoisesti lehti pyrki liittämään mitä erilaisimmat taistelulohkot yhtenäiseksi demokraattisten oikeuksien puolesta ja sodan vaaraa vastaan käyttävän taistelun virraksi.

Kaikkiaan voimme todeta, että 30-luvulla Soihtun toimittamisen periaatteet kehittyivät korkealuokkaisiksi ja vaikka lehti vaikeista olosuhteista johtuen sisälsi tietysti

15. Pikantin sävöyksen tälle asialle antaa se, että kun Soihtu julkaisi Sosialistisen ylioppilasinternationaalin kongressijulistuksen "Vain kaikkein voimakkaimmalla luokkataistelulla voidaan hurjistunut kapitalismi voittaa" (Soihtu 1/1933), se sai painokanteesta sakkoja mm. siksi, että julistuksen kohta "Taistelu yliopistotaantumusta vastaan" oli muka perättömien tietojen levittämistä yliopistoistamme. Lisäksi lainvastaaisiksi tulkittiin mm. kohta "alituinen taistelu sosialismin puolesta on myös taistelua tasavallan puolesta". Ehkä nämä osaltaan kuvaavat niitä olosuhteita, joissa lehti joutui työtään tekemään.

paitsi erinomaisia ja hyviä artikkeleita myös joitakin vähemmän onnistuneita, lehti toimi kunniakkaasti ja hyvin kollektiivisena agitaattorina, propagandistina ja organisaattorina. Se kohotti lukijoidensa tietoisuutta ja organisoivat heitä taisteluun sotaan ja fasismia vastaan.

Lehden toimituksen kehitys osoittaa myös, että vilpittömän tieteellisen sosialismin tutkiminen johtaa kohti marxismin-leninismia ja neuvostoystävyyttä. Ahkeran tutkimisen ja SKP:n myötävaikutuksen ansiosta lehti kehittyikin nopeasti niihin syvällisiin näkemyksiin Suomen politiikan peruskysymyksistä, joita SKP on koko historiansa ajan edustanut. Nämä näkemykset tekivät Soihdusta myös työläisten, sivistyneistön ja opiskelijoiden suuren joukon tueman lehdessä. Monet Soihdun jo 30-luvulla edustamat katsomukset on nyttemmin laajemminkin hyväksytty. Opiskelijaliike tukee yleisesti monia Soihdun jo tuolloin esittämiä ajatuksia, ja sen edustama neuvostoystävyyden linja on tunnustettu Suomen ulkopoliittikan perustaksi.

SOIHDUN TOIMINTA MARXILAISUUDEN JA INTERNATIONALISMIN EDUSTAJANA OPISKELIJALIIKKEESSÄ 1945—1948

Sotien jälkeen Soihtu alkoi jälleen ilmestyä vuoden 1945 alusta. Sen asema oli kuitenkin perusteellisesti muuttunut, kun vasemmistolainen työväenliike oli saanut julkiset toimintaoikeudet. Soihdun entiset tehtävät jakaantuvat nyt useiden lehtien, ennen kaikkea Työkansan Sanomien, Vapaan Sanan ja Kommunistin osalle. Soihdusta tuli selvästi opiskelijalehti.

Soihtu muuttui myös teoreettisesta lehdestä ASS:n poliittiseksi äänenkannattajaksi, vaikka se luonnollisesti edelleen selvitteli monia marxilaisen teorian peruskatsomuksia ja sen peruslinjaa pysyi ennallaan.

Soihdun tehtäväksi tuli lähentää opiskelijoita marxilaiseen tieteelliseen maailmankatsomukseen sekä internationalismiin ja neuvostoystävyyteen. Toiminnassaan lehti joutui toimimaan melko neutraalisella maaperällä, mikä asetti sen sisällölle varsin erilaisia vaatimuksia kuin toiminta "kansanrintaman" teoreettis-poliittisena lehtenä. Tämän kauden teoreettisista artikkeleista mainittakoon esimerkkeinä: "Historiankirjoitus propagandavälineenä", "Kuinka suurpääoma hallitsee", "Trumanin oppi maailman kansoja varten — aineellinen ja aatteellinen tausta", Tieteen vapaus ja humanismi" jne. ASS ja Soihtu jatkoivat myös marxismin klassikoiden suomentamista ja tunnetuksi tekemistä. Lehti esitteli myös laajasti Neuvostoliittoa ja seurasi kansandemokratioiden syntyprosessia. Soihtu oli ainoa opiske-

liijalehti, joka teki tunnetuksi Demokraattisen Nuorison Maailmanliiton (DNML) ja Kansainvälisen Ylioppilasliiton (IUS) perustamista ja seurasi niiden toimintaa.

Keskeiseksi poliittiseksi tehtäväkseen ASS ja Soihtu näkivät taistelun Helsingin Yliopistoon pesiytynyttä akateemista taantumusta vastaan. Ne joutuivat kuitenkin toteamaan, että yliopistot jäivät erääksi niistä paikoista, joissa sodan jälkeen ei tapahtunut merkittävää demokratisoimisprosessia. Kävipä jopa niin, että kun eräät entiset sotapolitiikot syrjäytettiin valtiollisista toimista, he tulivat professoreiksi yliopistoihin. Näin AKS:n henki jäi vallitsevaksi yliopistoissa, muodot vain olivat olojen muututtua vähemmän räikeitä.

Osaltaan kehitykseen vaikutti sekin, että useista Euroopan maista poiketen suomalainen opiskeleva nuoriso ei ollut historian tapahtumista kovinkaan paljon oppinut, eikä sen keskuudessa ollut syntynyt voimakasta demokraattista ja rauhanliikettä. Asiaan vaikutti luonnollisesti se, että suomalaisilla opiskelijoilla ei ollut omakohtaista kokemusta vastarintataistelusta, kuten monen muun maan ylioppilailla oli.

Soihtu pyrki lähentämään opiskelijoita työväenluokkaan sekä tekemällä tunnetuksi työtätekevien luokkien taistelua elinehtojensa ja oikeuksiensa puolesta että taistelemalla varattomien opiskelijoiden toimeentulon turvaamiseksi. Soihtu vaati mm. stipendijärjestelmän kehittämistä, asuntoloiden rakentamista, Helsingin yliopiston opetus- ja tutkimusresurssien lisäämistä ja opettajakunnan palkkojen parantamista.

Kylmän sodan syntymisen myötä vaikeutuvia toimintamahdollisuuksia akateemisessa maailmassa heijastaa omalta osaltaan lehden joutuminen taloudellisiin vaikeuksiin. Tämä johti sen ilmestymiskertojen vähittäiseen harventumiseen ja lopulta lehden lakkauttamiseen vuoden 1948 lopussa. Osaltaan ratkaisu heijastaa myös tiettyä pessimismiä opiskelijoiden parissa tehtävän työn suhteen.

SOIHTU MARXILAISUUDEN PUOLESTA "KYL- MÄÄ SOTAA" JA TAANTUMUKSEN OFFENSII- VIA VASTAAN

ASS aloitti uudelleen lehden julkaisemisen 1950-luvun alussa. Lehti aloitti varsin pienimuotoisena ja kunnioituksesta entisiä suuruudenpäiviä kohtaan nimellä "Soihdun Säkeniä". Silloisen Vapaan Sanan mukaan lehti oli "omalla proletaarisella tavallaan Suomen hienostunein aikakausjulkaisu". Vuodesta 1953 lehti ilmestyi jälleen nimellä "Soihtu" ja keskimäärin neljänä numerona vuodessa. Näistä 3

oli pienimuotoisia, ajoittain ilmaislehtisiä. Lisäksi tehtiin vappunumero, joka oli normaalin aikakauslehden kokoinen.

ASS:n joukko oli tuolloin pieni ja toimitukselliset resurssit niukat. Pienemmät numerot olivat lähinnä järjestön symboleita ja tiedottivat sen toiminnasta. Jonkin verran niissä myös esiteltiin marxilaisuuden ja kommunistisen politiikan alkeita. Vappu-Soihdun sisältö oli huomattavasti korkeatasoisempi. Niillä pyrittiinkin luomaan yhteyksiä laajempien työläis- ja opiskelijajoukkojen välille. Esiteltiin työ- ja opiskelijajoukkojen välillä. Esiteltiin työ- ja opiskelijajoukkojen välillä. Esiteltiin työ- ja opiskelijajoukkojen välillä.

Vuosikymmenen loppupuolella näyttää Soihdun järjestöraporttien ja lehden sisällön perusteella tapahtuva ASS:ssa melkoista sisäisen teoreettisen työn tason heikkenemistä. Suuntaudutaan yhä selvemmin itseisarvoiseen "keskusteluun", pikkuporvarillisen sosialismin teorioita aletaan yhä voimakkaammin esittää järjestön sisällä, lehden sisältö muuttuu yhä voimakkaammin kulttuurin kysymyksiin painottuvaksi jne. Kehitys ei kuitenkaan ole yksioikoinen vaan sisältää myös marxilais-leniniläisiä tendenssejä. Julkaiseepa Soihtu vielä "kulttuuriradikalismia" kynnyksellä Mirjam Vire—Tuomisen laajan ja korkeatasoisen teoreettisen artikkelin "Vapauden ja vapauden ero".¹⁶

SOIHTU "UUDISTUSLIIKKEEN" JA "KULTTUURIRADIKALISMIN" AIRUENA

Ns. kulttuuriradikalismi puhkeaa kukoistukseensa vuoden 1961 Vappu-Soihdussa. Lehden päätoimittaja Kalevi Haikara vaatii pääkirjoituksessa: "Eivät Ylioppilasteatteri ja Ylioppilaslehti kesää tee. Me tarvitsemme — sanottakoon se vielä kerran ja fraasin uhallakin — laajaa ja voimakasta kulttuuriradikalismia. Vanhat järkeikköön aseman ja arvokkuutensa puolesta, nuorten ja uskallettava toimia ja lyödä." Ja vielä suolaksi teoria ikäpolvien ristiriidoista: "Meillä sanotaan 'vihaisiksi nuoriksi' miehiä, jotka ovat saavuttaneet kolmenkymmenen vuoden iän ja vakavan aseman, siis jo taltuneet. Koska heidät on hyväksytty kalkkeutuneiden määrääjävanhusten seuraan, he eivät välitä enää toisten vaikeuksista..."¹⁷

Mihin tämä teoretisointi johti? Ei suinkaan kulttuurin radikaaliin, perusteisiin saakka ulottuvaan uudistamiseen, vaan poliittiseen naivismiin ja pikkuporvarilliseen anarkismiin. Katsokaamme vaikka lehden käsityksiä työväenluo-

kan yhtenäisyyden luomisesta: "Työväenpuolue, joka ei osoita yhteistyöhalua on lyötävä... Kolmas puolue,¹⁸ joka ei osoita olevansa niin paljon työväenpuolue, että ryhtyisi laatimaan yhteistyöohjelmaa, on kahden muun puolueen yhteistyöllä työväenliikkeen edun nimessä nujerrettava. Porvarillisten puolueiden hyväksikäyttäminen ei ole tässä työssä sopimatonta."¹⁹ "Rohkeudestaan" huolimatta asetelma jää täysin parlamentaristiseksi!

Luokkataistelun logiikka heittää lehden tällä linjalla myös avoimeen SKP:n vastaisuuteen, näkeepä se SKP:n luokkalinjasta kiinnipitävät kokoomuslaisiin verrattaviksi konservatiiveiksi. Vuosikymmenen puolivälissä lehti hyökkää rajusti myös Neuvostoliittoa vastaan. Toimitus kiteyttää tuolloisen linjansa ohjelmajulistuksessaan: "Otamme vastaan kirjoituksia sänkykokemuksistasi vallankumoustehtäviin... Soihtu julkaisee kaiken mitä muualla ei uskalleta julkaista."²⁰ Tapaammekin siis vallankumouksellisen järjestön kollektiivisen agitaattorin, propagandistin ja organisaattorin parhaassa vauhdissaan.

Suuntaus ei tietenkään syntynyt yhtäkkiä. Sen edellytysten kypsyminen alkoi jo edellisen vuosikymmenen loppuvuosina. Sillä oli luonnollisesti monet objektiiviset ja subjektiiviset syynsä. Subjektiivisista tekijöistä voidaan alustavasti erotella mm. seuraavat:

1. Aatteellisen työn heikkoudet ASS:ssa. Ennen kaikkea marxismi-leninismiin syvällisen opiskelun ja tutkimuksen puutteet. Näkemyksen syvällisyydessä tapahtuu jo 50-luvun puolella tuntuvaa heikkenemistä. Soidhunkin palstoilla. Artikkeleissa ei vielä sinänsä useinkaan ole suoranaista virheitä, mutta perustelut kevenevät ja muuttuvat lähinnä toteaviksi. ASS:n kehitys on osaltaan vakuuttava näyttö siitä, että vallankumouksellisen teorian väheksyminen johtaa porvarillisen ideologian tunkeutumiseen työväenliikkeeseen.

2. Edelliseen tekijään liittyvä voimakas sokeus porvarillista ideologia kohtaan erityisesti kulttuurin alueella. Soidhun toimitus ei selvästikään tuntenut marxilaista käsitystä kulttuurista, ei oivaltanut kulttuurin luokkaluonnetta, ei tuntenut marxilaista filosofiaa tai marxilaista estetiikkaa tarpeeksi syvällisesti. Kävikin niin, että kulttuuri nähtiin historian liikevoimaksi ja sosialismin saavuttamisen kannalta ratkaisevaksi taistelualueeksi. Tässä idealistisessa historian tulkinnassa ei kuitenkaan enää ollut kysymys enem-

18. Tuolloin oli olemassa kolme huomattavaa työväenpuoluetta, SKP/SKDL, TPSSL ja SDP.

19. Heikki Väitalo: Työväenpuolueiden yhteistyön mahdollisuuksista, Soihtu 3/1962, s. 6.

20. Päätoimittaja Jalo Heikkinen: Mitä on olla lilliputti marxilainen ja Soidhun toimituksen ohjelmajulistus, Soihtu 1—2/65.

pää tieteeseen perustuvasta sosialismin rakentamisesta kuin marxilaisesta kulttuurin uudistamisestakaan vaan anarkistisesta "vanhojen arvojen romuttamisesta".

3. Sorrutaan sivistyneistön yhteiskunnallisen roolin ylikorostamiseen. Tähän liittyy virheellinen teoria, että nimenomaan akateeminen väki tuo tietoisuuden työväenluokalle. Taustalla on jälleen kulttuurin, tieteen ja taiteen, luokkakannaton tarkastelu. Katsotaan, että tieteellisen sosialismin opiskelun sijasta nimenomaan akateemiset opinnot antavat perustan valistaa työväestöä. Virhe ei siis ole siinä, että sivistyneistö pyrkii valistamaan työtätekeviä joukkoja vaan siinä, että se 60-luvulla valisti joukkoja porvarillisella ideologialla. 30-luvulla sitä vastoin sivistyneistön parhaimmisto pyrki SKP:n johdolla valistamaan työväestöä, sivistyneistöä ja opiskelijoita työväenluokan ideologialla, tieteellisellä sosialismilla.

4. Osaltaan ns. kulttuuriradikalismien syntyyn ja leviämiseen ASS:n piirissä ovat vaikuttaneet SKP:n työn heikkoudet sivistyneistö- ja opiskelijatyön ohjaamisessa. Ehkä ei täysin nähty paranevia mahdollisuuksia lähentää opiskelijoita ja sivistyneistöä työväenliikkeeseen, eikä kiinnitetty ohjaustyöhön tarvittavia voimavaroja. Nämä ongelmat liittyvät tietysti osaltaan SKP:n sisäiseen kriisikehitykseen, joka puhkeaa näkyviin 60-luvun alkupuolella. Onkin niin, että ASS:n "radikalismien" olessa hurjimmillaan sitä jopa eräät SKP:n jäsenet käyttivät täysin tietoisesti puolueen vastaiseen työhön ja "uudistuslinjan" välttämättömyyden perustelemiseen.²¹

Kohtalokkainta ns. kulttuuriradikalismien voimakkaassa vaikutuksessa ASS:n toimintaan oli se, että kun edellytykset opiskelijoiden ja sivistyneistön lähentämiselle työväenliikkeeseen paranivat, ei ollut olemassa vallankumouksellisella teorialla varustettua opiskelijoiden ja nuoremman sivistyneistön järjestöä, joka olisi kyennyt suuntaamaan oikealle taholle näiden väestöryhmien toimintaa, ja vallanku-

21. Eräs esimerkki siitä, että "kulttuuriradikalismille" ominaisia katsoimuksia ASS:n piirissä ruokittiin myös eräiden SKP:n jäsenten taholta on mm. SKP:n nimellä varustettu ilmoitus Soihtu 1—2/65:ssä, jossa todetaan SKP:n periaateohjelmasta käynnissä oleva keskustelu ja kehoitetaan opiskelijoita osallistumaan keskusteluun seuraavalta pohjalta: "Nyt tästä ohjelmasta keskustellaan enemmän kuin koskaan. Pohditaan suomalaisen yhteiskuntaan parhaiten sopivia yksityiskohtia, jotka jokainen sosialismia kannattava maanmiehemme voisi hyväksyä. Ylioppilas 1965 on jo mukana keskustelussa, ellei ole niin toivotaan tulevan. Sosialismia ei rakenneta ilman tiedettä ja laajaa asiantuntemusta. Sen tuo työväenliikkeeseen ja sosialistiseen keskusteluun ja sosialismiin akateeminen väki." Eräiden SKP:n jäsenten panoksesta SOL:n kehitykseen 1960-luvulla ks. myös Reijo Kalmakurki: 70 vuotta sosialistista opiskelijaliikettä Suomen työväenluokan rinnalla — Eteenpäin O. W. Kuusisen viitoittamaa tietä, Soihtu 1/1975.

mouksellisen liikkeen kannalta avautuneet mahdollisuudet jäivät paljolti realisoimatta. Kävi pikemminkin päinvastoin. Tapahtumat osoittivat profeettallisiksi 30-luvun Soihdun sanat tieteellisen sosialismin merkityksestä: "sellainen järjestö, joka tämän tiedon (so. tieteellisen sosialismin — PR) hylkää, eksyy oikealta tieltä ja eksyttää johdettavansa." Opiskelijoita ei kyetty johtamaan työväenluokan rinnalle, vaan heitä käytettiin pikkuporvarillisten asenteiden tuomiseen työväenliikkeeseen.

ASS tai toiminnallaan kyllä jonkin verran uutta väkeä riveihinsä ja järjestö eli melkoisissa "suuren tulevaisuuden" lumoissa. Mm. Soihtu ennustelee, että kulttuurikysymysten kautta aukeaa toinen ASS:n suuruudenkausi. Tunnustettiin siis kyllä 30-luvun toiminnan suuruus, mutta ei nähty mistä se johtui. Ja itse elämä osoitti vääräksi ASS:n näkemyksen uuden nousun perustekijöistä. Tuolla linjalla Soihdusta ei tullut "suurta" — ei edes keskeistä "kulttuuriradikalismia" propagandistia — vaan sen osaksi tuli kuihtuminen ja sen ilmestyminen väliaikaisesti lakkasi vuonna 1967. Myöskin ASS:n järjestöllinen voimistuminen jäi saavuttamatta. Se pysyi muutaman kymmenen henkilön keskustelukerhona ja sen vaikutus suuntautui lähinnä SKDL:n sisälle, sen puoluesuuntaisen kehityksen tukemiseen.²²

SOIHDUN UUSI NOUSU MARXILAIS-LENINILÄISENÄ LEHTENÄ

Soihdun uusi nousu alkaa vuodesta 1969, jolloin lehti alkoi jälleen ilmestyä. Soihdusta tuli SOL:n poliittinen äänenkannattaja ja sen päätoimittajaksi valittiin Reijo Kalmakurki. Lehden linjassa tapahtui perusteellinen muutos, siitä tuli marxismi-leninismiin nojaava julkaisu. Lehdestä tuli SOL:ssa meneillään olevan marxismi-leninismia kohti kulkevan kehitysprosessin ilmentäjä ja liikevoima. Lehti julkaisi lähinnä vanhempien puoluetovereiden kirjoituksia marxismi-leninismin peruskysymyksistä ja poliittisesta tilanteesta.²³

Soihdun luonne puolestaan muuttui huomattavasti SOL:n ylimääräisessä liittokokouksessa 1971, jolloin kokous teki päätöksen Soihdun kehittämistä liiton teoreettis-poliittiseksi äänenkannattajaksi. Lehden päätoimittajaksi valittiin Kari Toikka.

22. Tuon kauden kehityksestä ASS:ssa ja SOL:ssa on yksityiskohdaisempaa tietoa Reijo Kalmakurjen mainitussa artikkelissa Soihtu 1/1975.

23. Ks. Reijo Kalmakurki, mt. Soihtu 1/1975 ja Juhani Ruotsalo, Kari Toikka: Opiskelijaliike ja SOL, Soihtu 1/1972.

Päätös Soihdun kehittämisestä liittyy läheisesti samassa liittokokouksessa tapahtuneeseen marxilais-leniniläisen periaateohjelman hyväksymiseen liitolle. 60-luvun kokemusten perusteella todettiin välttämättömäksi taata ennen muuta liiton jäsenistön aatteellis-poliittisen tietoisuuden syvällisyys. Oli käynyt ilmi, että pelkkä muodollinen yksimielisyys ei voinut olla riittävä, vaan että liiton yhtenäisyyden tuli perustua jäsenistön tietoisesti marxismi-leninismiin pohjalta määrittelemään toimintalinjaan. Soihdulle tuli keskeinen merkitys tämän tietoisien yksimielisyyden luomisessa. Sen tehtäväksi tuli kasvattaa SOL:n jäsenistöä työväenluokan tieteelliseen maailmankatsomukseen sekä kehittää opiskelijaliikkeen strategiaa, taktiikkaa ja organisaatiomuotoja. Ja koska opiskelijaliikkeen erilliskysymykset voidaan ratkaista vain kiinteässä yhteydessä kokonaisluokkataisteluun, Soihtu käsittelee koko vallankumouksellisen liikkeen teorian ja politiikan kysymyksiä.

Soihdun asema on 70-luvun kuluessa edelleen täsmentynyt, lähinnä siksi että on kehittynyt kokonainen marxilais-leniniläinen lehtiperhe. Varsin pian havaittiin, että SOL tarvitsee myös valtakunnallisen poliittisen äänenkannattajan. Vuoden 1972 alusta lähtien tätä tehtävää on yhä paremmin kehittynyt täyttämään Soihdunkantaja, ja näin se on vähentänyt agitatorisen ja päivänpoliittisen aineksen painetta Soihdun kohdalla. Kulttuurin ja tieteen aloille erikoistuneet julkaisut "Kulttuurivihkot" ja "Tiede ja Edistys" ovat osaltaan antaneet Soihdulle entistä paremmat mahdollisuudet keskittyä nimenomaan kansainvälisen ja kansallisen luokkataistelun teoreettisten kysymysten käsitelyyn ja lukijoittensa poliittisen tietoisuuden syventämiseen. Tätä tehtävää ei luonnollisestikaan voi täyttää enempää kulttuuri- kuin tiedelehtikään.

Soihdun merkitys opiskelijoiden ja sivistyneistön taistelun kehittymiselle

Soihdun panos opiskelijoiden ja nuoren sivistyneistön liikkeen kehittymiseen joukkomittaiseksi ja sen suuntautumiseen kohti marxismi-leninismiiä 1970-luvun alkupuoliskolla on ollut huomattava. Ainakin seuraavissa suhteissa lehden panos voidaan todeta ratkaisevaksi tai hyvin huomattavaksi:

1. Taistelussa ideologisesta hegemoniasta opiskelijaliikkeessä, marxismi-leninismiin asemien vakiinnuttamisessa. Vuosikymmenen vaihteessahan vallitsi tilanne, jossa mao-laiset, erilaiset oikeistorevisionistisia katsomuksia edustavat voimat ja vasemmistososialidemokraatit kamppailivat joksikin tasavertaisesti hegemoniasta nousevassa opiskelijaliikkeessä. Hegemonin rooli Soihdulla on opiskelijaliikkeen piirissä edelleenkin.

2. Taistelussa imperialismiin vastaisen nuorisoliikkeen suunnasta on Soihdun artikkeleilla rauhanomaisesta rinnakkainolosta, jännityksen lievenemisestä, socialististen maiden merkityksestä, Vietnamista, Chilestä, Palestiinasta, kapitalismin yleisestä kriisistä jne. ollut ratkaiseva merkitys erilaisten lahkolaisten ja opportunististen linjojen murtamisessa. Tämä on merkinnyt Neuvostoliiton keskeisen merkityksen oivaltamista nuorisoliikkeessä, sekä Rauhapolustajien ja SNS:n ja monien muiden ystävyysseurojen voimistumista.

Taistelussa, valtiomonopolistisen kapitalismin ja Suomen luokkataistelutilanteen marxilais-leniniläisen arvioinnin puolesta Soihdun merkitys on ollut huomattava.

— Se on ollut uranuurtaja kansainvälisen kommunistisen liikkeen valtiomonopolistista kapitalismia koskevan teorian propagoimisessa ja soveltamisessa nousevan tutkija- ja teoreetikopolven työssä.

— Se on tuottanut pedagogisia yhteenvetoja tulopoliitikasta ja siitä käydystä keskustelusta.

— Se on julkaissut perustavaa aineistoa Suomen luokkataistelutilanteen yleispiirteistä. Mainittakoon erityisesti ainutlaatuinen oikeistovaaran erittely.

4. Soihdun merkitys SKDL:n puoluesuuntaisen kehityksen vastaisessa taistelussa on ollut huomattava.

5. Vallankumouksellisen ja demokraattisen opiskelijaliikkeen ohjelmallisessa kehittämisessä lehden panos on ollut keskeinen.

6. Ideologisessa taistelussa sivistyneistön keskuudessa Soihtu on ollut ja on monelle sivistyneistön jäsenelle ratkaiseva opiskelun väline, joka on johtanut ja johtaa siirtymiseen marxilais-leniniläiselle kannalle. Lehti on ratkaisevasti kasvattanut marxismi-leninismien arvovaltaa sivistyneistön piirissä.

7. Ideologisen ja poliittisen taistelun monien kysymysten perustietojen luojana ja jakajana lehti on ollut korvaamaton, esimerkkeinä uskonnanvastainen taistelu, luonnontieteet ja ideologinen taistelu, naisen asema, ympäristökysymys, kansallisuuskysymys.

"Kulttuuriradikaalien" odottama Soihdun uusi "suuruudenkausi" on osoittautunut mahdolliseksi. Mutta linja, jolla se syntyi oli toinen kuin he ollettivat. Se on linja, jonka Soihdun toimitus viitoitti jo 30-luvulla "joukkotaistelu... tieteellinen sosialismi tiennäyttäjäksi". Tämän linjan johdonmukainen toteuttaminen on jälleen nostanut Soihdun merkityksen yli opiskelijaliikkeen puitteiden, tehnyt siitä jälleen myös työläisten laajasti tukeman lehden, vaikka se onkin opiskelijoiden toimittama. Soihdun harjoittama tieteellisen sosialismin kysymysten tutkiminen on tarpeellinen kaikille monopoleja vastaan taisteleville.

SOIHUTUA KEHITETTÄVÄ SOL:N KOLLEKTIIVISEN PROPAGANDISTINA JA ORGANISAATTORINA!

Soihdun historia osoittaa marxismi-leninismien syvällisen omaksumisen välttämättömyyden ja asettaa tämän kysymyksen nuoriso- ja opiskelijajärjestölle erityisellä vakavuudella, sillä järjestön on jokaisen uuden jäsenpolvensa myötä uudistettava myös teoreettinen tietoisuutensa. Teoreettinen lehti on tämän oppimisprosessin välttämätön osa. Tarve kommunistisen politiikan syvällisempien perusteluiden esittämiseen lehden palstoilla johtuu kommunistisen politiikan julkisuusperiaatteesta, joka on eräs keskeinen joukkoihin tukeutumisen muoto. Osaltaan, ja vielä ratkaisevamminkin, se seuraa oman jäsenistön ja sitä ympäröivien joukkojen marxilais-leniniläisen valistamisen tarpeesta.

Joukkojen valistamisen tarve ja siten myös teoreettis-poliittisen lehden tarve seuraa yleisesti ottaen siitä, että työväenluokan maailmankatsomus, tieteellinen sosialismi²⁴ ei synny välittömästi luokkataistelusta, joukkojen kokemuksesta. Se syntyy nykyaikaisesta yhteiskunnallisesta prosessista rinnakkain luokkataistelun kanssa, mutta sen synnyn edellytykset ovat erilaiset. Sehän voi syntyä vain aikakautemme etummaisimman tieteellisen tiedon perusteella.²⁵

Konkreettisemmin teoreettis-poliittisen lehden tarpeellisuus seuraa siitä, että pelkkä kapitalismin ideologian kumoaminen, pelkkä sen aikansa eläneisyyden tunnistaminen, ei vielä ole sen tosiasiallista kumoamista. Ja lisäksi tieteellisen sosialismin perusperiaatteiden tunteminen ei riitä sen todelliseen kumoamiseen. Valankumouksen suorittaminen pitää osata kytkeä kunkin konkreettisen yhteiskunnan — esim. Suomen — eri luokkien ja yhteiskunnallisten ryhmien kunkin hetkiseen todelliseen liikkeeseen, täytyy kyetä luomaan siltä teorian ja käytännön välille. Tämä edellyttää Leninin vaatimaa

24. Työväenluokan maailmankatsomus, marxismi-leninismi ei ole työväenluokan maailmankatsomus siksi, että se syntyisi välittömästi työläisten luokkataistelusta vaan "siinä mielessä, että sosialistinen teoria määrittelee perinpohjaisimmin ja oikeimmin työväenluokan kurjuuden syyt, ja sen vuoksi työläiset sen niin helposti omaksuvatkin". (Lenin: Valitut teokset, osa I s. 309).

25. "Sosialismi ja luokkataistelu syntyvät rinnakkain eivätkä toinen toisestaan... Nykyaikainen sosialistinen tietoisuus voi syntyä ainoastaan syvällisen tieteellisen tiedon perusteella... Sosialistinen tietoisuus on siis jotain sellaista, mikä on tuotu ulkopuolien proletariaatin luokkataisteluun, eikä mitään sellaista, mikä on syntynyt siitä vaistonvaraisesti... sosialidemokratian tehtävä on saada proletariaatti tietoiseksi asemastaan ja tietoiseksi tehtävästään". Lenin, Valitut teokset osa I, s. 307. Nämä tietoisuuden kehittämisen erikoisuudet ovat myöskin eräs tekijä, jotka tekevät kommunistisen puolueen välttämättömäksi.

konkreettisen tilanteen konkreettista erittelyä. Ja sitä ei voida tehdä kerralla ikuisuuksiksi vaan sitä on tehtävä jatkuvasti. Nämä kommunistisen politiikan kehittämisen edellytykset asettavat teoreettiselle lehdelle seuraavia si-
sällöllisiä vaatimuksia:

1. Oikean taistelusuunnan ja oikeiden taistelutunnus-
ten määrittämiseksi on analysoitava kansainvälisen luok-
kataistelun ydinkysymyksiä ja niiden vaikutusta kansalli-
sen luokkataistelun kulkuun. On tutkittava kansallisissa
puiteissa eri luokkien ja yhteiskunnallisten ryhmien ase-
ma, niiden ajankohtaisimmat ja taistelun kohteena olevat
edut sekä näiden taisteluiden yhteenkytkemisen ja kehit-
tämisen mahdollisuudet. On myös tutkittava muiden poliittisten ym. ideologioiden vaikutus eri luokkiin ja
väestöryhmiin, jotta osataan löytää niiden tietoisuuden
kehittämisen solmukohdat ja oikeat työtavat. On siis tut-
kittava kaikkien luokkien, yhteiskunnallisten ryhmien ja
poliittisten voimien sekä objektiivinen että kunkinhetki-
nen subjektiivinen kyky osallistua demokraattiseen ja
vallankumoukselliseen liikkeeseen ja määritellä tältä pe-
rustalta liikkeen kehittämisen tehtävät.

2. Koska kommunistit käsittävät politiikan ytimeksi
luokkataistelun valtiovallasta ja pyrkivät kehittämään tätä
taistelua tietoiseksi luokkataisteluksi, on taisteluun
osallistuvat joukot saatava käsittämään taistelun luon-
ne luokkien taisteluna. Joukkojen on siis itse opitta-
va ymmärtämään minkä luokkien ja yhteiskunnallisten ryh-
mien edut ovat yhteiset ja minkä kanssa ne ovat vastak-
kaiset. On siis elävän elämän perusteella osoitettava jou-
koille luokkataistelun pääristiriidan kulku monopolipää-
oman ja työtätekevien joukkojen välillä. Tämä vaatimus
asettuu kaikille kommunistisille lehdille. Ero päivälehden
ja teoreettisen lehden tai osastolehden ja Soihdun välillä
on perusteluiden syvällisyydessä ja monipuolisuudessa,
ei itse näkökulmassa. Asian keskeisyyttä osoittaa Leninin
toteamus: "Se, joka suuntaa työväenluokan huomion,
tarkkaavaisuuden ja tietoisuuden yksinomaan tai vaikkapa
pääasiallisestikin siihen itseensä, ei ole sosialidemokraatti,
sillä työväenluokan itsetajunta on erottamattomassa yh-
teydessä sekä teoreettisiin käsityksiin, että poliittisen elä-
män kokemusten pohjalta kehiteltyihin käsityksiin nykyi-
sen yhteiskunnan kaikkien luokkien välisistä keskinäis-
suhteista."²⁶

Jos työväenluokan tai opiskelijoiden huomio kohdiste-
taan vain sen miiniin etuihin, omaan taisteluun, seurauk-
sena on ammattikuntalainen tietoisuus. Luokka tai ryhmä
oppii kyllä puolustamaan omia etujaan, mutta se ei opi
puolustamaan kaikkien työtätekevien etuja. Se voi saa-

vuttaa parannuksia asemaansa, mutta yksin se ei voi tehdä loppua sorretusta asemastaan. Siksi ammattikuntalainen politiikka johtaa porvarilliseen politiikkaan, kapitalistisen yhteiskunnan puitteissa pysyvään politiikkaan ja reformismiin.

Kaikinpuolisuus ideologisessa työssä on keskeinen vipu, jolla liike nostetaan tieteelliselle, kokonaisyhteiskunnallisen prosessin käsittämisen tasolle. Lenin kiteytti asian: "jos tahdomme olla eturivin demokraatteja, on pidettävä huoli siitä, että henkilöitä, jotka ovat tyytymättömiä oikeastaan vain yliopistojen... ym. oloihin sysättäisiin ajattelemaan koko poliittisen järjestelmän keltvottomuutta."²⁷

3. Monopoliien ja kapitalismin ideologinen paljastaminen on kytkettävä taistelun organisatoristen kanavien osoittamiseen. Valta voidaan saavuttaa vain työtätekevien järjestäytyneen taistelun kautta, koska liikkeellä on vastassaan valtiiovallan puitteissa järjestäytynyt porvaristo.

4. Teoreettisen lehden on myös käytävä taistelua virheellisiä ja vaistonvaraisia näkemyksiä vastaan. Lehti ei koskaan saa unohtaa, että vallankumouksellinen liike ei elä ideologisessa tyhjiössä vaan maailmassa jossa käydään ankaraa ideologista taistelua, taistelua joukkojen mielistä. Tämän taistelun voittaminen edellyttää voimakasta taistelua porvarillista ideologiaa vastaan.

Lisäksi on muistettava, että luokkien olemassaolon ehdot ja niiden oman kokemuksen rajallisuus väistämättä synnyttävät virheitä ja vääristymiä niiden tietoisuudessa. Vaistonvaraisuus voidaankin nostaa tietoisuuden tasolle vain, jos taistellaan vaistonvaraisuutta vastaan, jotta se ei pääse mataloittamaan liikettä ja johtamaan sitä harhaan. Näinhän kävi esimerkiksi Soihdulle 60-luvulla. Sen sijaan, että se olisi taistellut sivistyneistön vaistonvaraisuutta vastaan, se joutui itse tuon vaistonvaraisuuden pauloihin.

Leninin huomautus, että joukkojen katsomusten "muutoksen saa aikaan vain joukkojen poliittinen kokemus eikä milloinkaan pelkkä propaganda",²⁸ ei myöskään tarkoita, että pelkkä joukkojen kokemus aiheuttaa tuon muutoksen. Erityisesti tämä seikka on muistettava nykyoloissa, jolloin ideologisen taistelun ja joukkoliikkeiden merkitys on lisääntynyt. On syntynyt tilanne, jossa jopa porvaristo ajoittain osallistuu joukkoliikkeeseen, koska poissaolo merkitsisi poliittista kuolemaa (Kokoomuksen opiskelijajärjestö Tuhatkunnan käyttäytyminen opintotukiliikkeessä on tästä hyvänä esimerkkinä). Tämän vuoksi kommunistien syvälinen panos joukkojen kokemuksen

27. Lenin, mt, s. 346.

28. Lenin, Valitut teokset osa IV, s. 240.

erittelyyn on tärkeämpää kuin koskaan. Lenin kirjoitti joukkoliikkeen laajuuden ja teoreettisen työn keskinäis-suhteista varsin ajankohtaisesti: "Mitä suurempi on joukkojen vaistonvarainen nousu, mitä laajemmaksi liike paisuu, sitä enemmän ja nopeammin kasvaa tietoisuuden tarve sekä sosialidemokratian teoreettisessa, poliittisessa että organisatorisessa työssä."²⁹ Syksyn opintotukiliike osoitti, että ideologisessa työssämme on vielä melkoisesti kehittämisen varaa.

Sikäli kun teoreettinen lehti täyttää edellä asetetut sisällölliset perusvaatimukset, se voi täyttää sille asettuvat perustehtävät:

— Toimia vallankumouksellisen järjestön joukkoyhteyksien laajentamisen välineenä, joukkojen tietoisuuden kehittäjänä ja joukkotaistelun voimistajana. Mitä laajemmalle lehti leviää sitä laajemmän kommunistisen ideologisen työn rungon se tarjoaa. Lehden vaikutusta laajentaa vielä sekin, että sitä voi agitaattori ja propagandisti käyttää oman joukkotyönsä lähtökohtana.

— Toimia vallankumouksellisen järjestön järjestöperiaatteen demokraattisen sentralismin toteutumisen välineenä. Teoreettinen lehti yhtenäistää ja kehittää liittomme kollektiivista tietoisuutta ja linjaa sekä rakentaa sen organisaatioita. Samalla lehti laajentaa järjestödemokratiaa, koska se mahdollistaa järjestön kannanottojen syntyprosessin syvällisemmän seuraamisen ja antaa aktiivisen vaikuttamisen mahdollisuuden. Sillä lehden välityksellä liiton ja sen yksittäisten jäsenten näkemykset tulevat kollektiivisen arvioinnin ja kritiikin piiriin.

— Teoreettinen lehti kasvattaa erityisesti kaadereita, taistelun tietoisimpia osanottajia, joilla on tai jotka pyrkivät omaksumaan perustiedot marxilaisesta maailmankatsomuksesta. Erityisesti heille teoreettinen lehti on välttämätön. Heidän tehtävistään Lenin kirjoitti: "Etenkin johtajien velvollisuus on tehdä itselleen yhä selvemäksi kaikki teoreettiset kysymykset, vapautua yhä enemmän perinnäisten, vanhaan maailmankatsomukseen kuuluvien fraasien vaikutuksesta ja pitää alati mielessään, että siitä lähtien kun sosialismista on tullut tiede, sitä on myös tieteenä käsiteltävä, ts. sitä pitää tutkia."³⁰ Tietenkään ei ole olemassa mitään ennalta määrättyä johtajien ryhmää. Jokainen, jolla on tarmoa paneutua asioihin voi sellaiseksi kehittyä.

— Viime kädessä teoreettinen lehti on omalta osaltaan väline, jonka avulla liikkeemme valmistautuu ottamaan vallan käsiinsä ja muokkaamaan kommunistiselta pohjalta koko suomalaisen yhteiskunnan. Tämä edellyttää

kuitenkin jo ennen vallankumousta tapahtuvaa kaikinpuolista teoreettista työtä. "Velvollisuutemme on käydä kommunistisine periaatteinemme 'muokkaamaan' kaikkia ja kaikenlaisia, jopa perin vanhojakin, ummehtuneita ja toivottomilta näyttäviä työvainioita, sillä muuten emme tule olemaan tehtäviemme tasalla, emme pysty käyttämään kaikenlaisia aseita, emme voi varustautua voittamaan porvaristoa."³¹ SOL:n teoreettinen lehti on eräs niistä välineistä, joiden avulla nouseva marxilainen sivistyneistömme opettelee ottamaan hegemonian yhä useammilla yhteiskuntaelämän aloilla, ja kumoamaan porvariston vallan.

* * *

Soihutu on kulkenut monien vaiheiden kautta. Ajoittain lehti on ollut teoreettinen lehti, ajoittain poliittinen äänenkannattaja. Joskus se on ollut maamme johtavia marxilaisia lehtiä, ajoittain pieni ja vaatimaton. Enimmäkseen se on ohjannut ihmisiä tieteellisen sosialismin poluille, mutta välillä jopa harhateille. Soihdun taipaleen kautta heijastuvat myös Suomen koko opiskelijaliikkeen vaiheet. Hallitsevaksi tendenssiksi osoittautuu opiskelijoiden asemassa ja tietoisuudessa tapahtunut valtava muutos. 30-luvun taantumuksen tukipylväistä ja 1956 yleislakon lakikorikkureista opiskelijat ovat yhteiskunnallisena ryhmänä astumassa työväenluokan rinnalle taisteluun demokraattisen ja sosialistisen yhteiskunnan puolesta. Opiskelijoilla on annettavana tässä taistelussa merkittävä panos, mutta syvälinen tieteellisen sosialismin teorian omaksuminen on näiden tehtävien menestyksellisen suorittamisen avain.

"Joukkotaistelu ja tieteellisen sosialismin teoria tiennäyttäjäksi". Se on historiamme vakuuttavin opetus. Ja kuten Soihdun palstoillakin esiintynyt tunnettu ranskalainen rauhantaistelija Jean Jaurés on todennut: "Menneisyydestä on otettava tuli eikä tuhka".

31. Lenin, Valitut teokset osa IV, s. 252—53.

APN onnittelee Soihtua

Vastaanottakaa sydämellinen onnittelumme Soihtu-lehden 45-vuotisen ilmestymisen johdosta. Tunnumme Soihdun vakaana marxilais-leninilaisten teoreettisten ja päivänpolttavien aatteellisten kysymysten käsittelijänä ja propagandistina. Olemme iloisia menestyksekkäästä yhteistyöstämme ja varmoja sen jatkumisesta. Toivomme Soihdulle ja sen aktiiviselle toimitukselle mitä parhainta menestystä merkittävässä työssään.

APN Helsingin toimisto

Demokratia ja diktatuuri

Tuure Lehen (28. 4. 1893—12. 10. 1976), SKP:n perustajajäsen, teki lähes 70 vuoden aktiivisen päivätyön työväenliikkeen palveluksessa. 15-vuotiaana hänestä tuli Jämsänkosken työväenyhdistyksen sihteeri. Myöhemmin hän oli mm. Punakaartin esikunnassa, Komininternin palveluksessa, Espanjan tasavaltalaisarmeijassa ja Petroskoin yliopiston rehtorina. Sodan jälkeiset vuosikymmenensä Suomessa hän omisti erityisesti marxilaisen teorian tunnetuksi tekemiselle ja terävälle arvioinnille ajan aatteellisista ilmiöistä. Hän olikin SKP:n etevimpiä teoreetikkoja ja sanankäyttäjiä.

Soihtu julkaisee kunnianosoituksena Ture Lehenille hänen Kommunistissa 1/1949 julkaistun artikkelinsa. Se on samalla elävä osoitus Lehenin artikkeleiden pysyvistä merkityksestä ja ajankohtaisuudesta. Toimikoon se myös herätteenä laajemmalla tutustumiselle hänen laajaan tuotantoonsa. — Toimitus.

Lenin, "länsimaisen demokratian" suuri tuntija, on sattuvammin ja syvällisemmin kuin kukaan muu osannut luonnehtia porvarillisen demokratian ja porvarillisen "vapauden" olemusta. Joulukuussa 1918 julkaistussa kirjoituksessaan "Demokratiasta ja diktatuurista" hän toteaa, että painovapaus porvarillis-demokraattisessa tasavallassa "on valhetta ja tekopyhyyttä, sillä itse asiassa se on pohattojen vapautta ostaa ja lahjoa sanomalehdistöä, pohattojen vapautta juovuttaa kansa porvarillisen sanomalehtivalheen rankilla".

Tämän maan pohatat ja heidän apurinsa eivät ole säästäneet rankkitynnysiensä antimia saadakseen Suomen kansan käsitykset demokratiasta ja diktatuurista mahdollisimman sekaisin. Hoilotus, johon rankin vaikutuksen alaisia kansa-

laisia tahdotaan saada yhtymään, on tällaista: kommunistit ovat diktatuurin kannattajia, me "suomalaiset demokraatit" olemme tosidemokraatteja. Ja edelleen: Neuvostoliitto on diktatuurin maa, mutta Englanti ja Amerikka, ne ovat demokratian maita.

Kun tuon kansaa tyhmentämään tarkoitettua rankin anniskelua ei harjoiteta yksinomaan porvarillisen ja sosialidemokraattisen lehdistön palstoilla, vaan kaikenlaisessa julkisessa sanassa, jopa "tiedemiesten" teoksissakin, niin ei ihme, että kansan suurella osalla on tosiaankin nurinkurinen käsitys demokratiasta ja diktatuurista. Marxilais-leniniläinen teoria asettaa tämänkin kysymyksen kohdalleen, tieteellisille raiteille. Se on tehokasta, raitistavaa vastamyrkkyä "porvarillisen sanomalehtivalheen rankille".

Onko valtiovaltaa ilman diktatuuria?

Demokratia ja diktatuuri ovat kieltämättä eri käsitteitä. Demokratiahan on sananmukaisesti kansanvaltaa, diktatuuri merkitsee loppukädessä voimaan, pakkokeinoihin nojautuvaa valtaa. Mutta mielelön ja kaikkea todellisuuspohjaa vailla on se väite, että tässä matoisessa maailmassa olisi olemassa tai olisi edes mahdollinen sellainen valtiovalta, joka olisi "puhdasta demokratiaa" siinä mielessä, ettei se turvautuisi tai ainakin nojautuisi mihinkään pakkokeinoihin, toisin sanoen väkivaltaan. Sotaväki, poliisi, vankeilat ja tuomioistuimet ovat valtion oleellisia tunnusmerkkejä. On kerrassaan mahdotonta mainita esimerkkejä sellaisesta valtiosta, jossa noita "demokraattisia laitoksia" ei olisi. Mutta nehen ovat kaikki pakotus- ja mahtikeinoja, väkivallan elimiä. Periaatteelliselta kannalta katsoen ei ole ensinkään tärkeää, missä määrin noita väkivallan elimiä käytetään, oleellista on, että ne ovat olemassa vallitsevan "järjestyksen" tukena, että niihin nojaututaan. Ja kun tämä ilmeinen tosiasia myönnetään, silloin ei myöskään voida kieltää sitä, että jokainen valtio, kaikkein "demokraattisinkin", on samalla kertaa diktatuuria. Tulee aika, jolloin valtio käy tarpeettomaksi, joutuu "muinaisineineiden museoon" (Engels), mutta silloin ei tule myöskään olemaan demokratiaa eikä diktatuuria, sillä ne kuuluvat valtioon.

Niin eri käsitteitä kuin demokratia ja diktatuuri siis ovatkin, ei niitä voida käytännössä toisistaan erottaa. Ne ovat saman asian kaksi eri puolta, kaksoisveljeksiä, jotka tässä todellisuuksien maailmassa vaeltavat rinnatusten, käsi kädessä. Todellisuudessa ei kysymys ole siitä, demokratia vai diktatuuri, vaan siitä, kenelle demokratia, ketä vastaan diktatuuri. Se, mikä on demokratiaa yksille, on diktatuuria toisia vastaan.

Juuri tuossa demokratian ja diktatuurin vastakkain asettamisessa on kaiken sen sekasotkun lähde, jonka ikuistamiseen jaaritteluilla "demokratian maista" ja "diktatuurin maista" pyritään.

Tästä samaisesta demokratian ja diktatuurin vastakkain asettamisesta ruoskii Lenin Kautsky teoksessaan "Proletaarinen vallankumous ja luopio Kautsky". Tämä marxilaisuuden luopio oli Leninin sanojen mukaan tehnyt sen "suurenmoisen keksinnön", että "demokraattisen ja diktatuurisen hallitusmetodin välillä valitsee perinpohjainen vastakkaisuus", ja että sana diktatuuri "merkitsee kirjaimellisesti demokratian hävittämistä", "yhden henkilön valtaa" jne.

Osoittaessaan Kautskyn luopuneen marxilaisuudesta, Lenin toteaa, että jo Kommunistinen Manifesti puhuu samassa hengenvedossa diktatuurista ja demokratiasta asettaen rinnakkain kaksi käsitettä: proletariaatin muuttaminen hallitsevaksi luokaksi ja demokratian valloittaminen. Hän viittaa myöskin siihen Engelsin lausuntoon, että "demokraattinen tasavalta on proletariaatin diktatuurille ominainen muoto". Se Kautskyn väite, että diktatuuri merkitsee aina yhden henkilön valtaa, on ilmeinen historiallinen valhe, sillä, sanoo Lenin, "diktattoroida voi yksi ihminen, klikki, luokka". Leninin tässä yhteydessä antaman määritelmän mukaan "diktatuuri on yhden kansanosan valtaa toiseen nähden". Nykyajan todellisuudessa on diktatuuri luokkavaltaa, yhden luokan valtaa toisiin nähden.

Vastatessaan Kautskyn typerään jaaritteluun luokkien yläpuolella olevasta "puhtaasta demokratiasta", Lenin lausuu:

"Ei voida puhua puhtaasta demokratiasta niin kauan kuin on olemassa luokkia, voidaan puhua ainoastaan luokkademokratiasta."

Mitään "diktatuuritonta" demokratiaa ei ole. Porvarillinen demokratia on olemukseltaan porvariston diktatuuria, pro-

letaarinen eli sosialistinen demokratia proletariaatin diktatuuria. Puheet "puhtaasta demokratiasta" ovat joko huijausta tai haihattelua, joka ei ole tästä maailmasta.

Käsitellessään näitä asioita teoksessaan "Valtio ja vallankumous" Lenin päätyy tyhjentävään määritelmään:

"Porvarillisten valtioiden muodot ovat tavattoman erilaisia, mutta niiden olemus on yksi ja sama: kaikki nämä valtiot ovat tavalla tai toisella, ja loppukädessä ehdottomasti porvariston diktatuuria. Siirtyminen kapitalismista kommunismiin ei tietenkään voi olla tuomatta esille poliittisten muotojen suunnatonta runsautta ja moninaisuutta, mutta niiden olemus tulee ehdottomasti olemaan yksi ja sama: proletariaatin diktatuuri."

Ei ole mitään syytä kieltää sitä tosiasiaa, että SKP:n perustamislauseennossa, jota "Uusi Suomi" ja sen perässä "Suomen Sosialidemokraatti" viime vaalien edellä ahkerasti siteerailivat, esiintyy virheellistä sanontaa: ei demokratia, vaan diktatuuri. Kapitalistien palveluksessa olevien propagandahuijarien ammatti velvoittaa heitä salaamaan lukijoiltaan sen, kuinka nopeasti tuo virhe tuli oikaistuksi. Jo vuoden 1919 alkupuolella laaditussa "Kommunistisessa vaalilipussa" sanotaan asia kohdalleen:

"Porvarillisen kansanvallan asemesta, joka takaa vapauden köyhälistön sortajille, saatettakoon voimaan köyhälistön kansanvalta, järjestynyt ja vapaa."

Porvarillinen demokratia on vähemmistödiktatuuria

Sen usein kuullun väitteen tueksi, että kommunistit ovat vähemmistödiktatuurin kannattajia, ei voida esittää ainoatakaan asiakirjaa, ei edes ainoatakaan kommunismin edustajan lausuntoa, muista tosiasioista puhumattakaan. Kun tuota väitettä siitä huolimatta herkeämättä toistetaan, luotetaan siinä ilmeisesti yksin-

omaan itsepäisen intinämisen ja suoran huudon ihmeitätekevään voimaan. Se seikka, että samaa nuottia vedetään "valtiotieteiden" nimellä yliopistonprofessorien korkeista oppituleista, osoittaa vain, että asianomaiset herrat professorit haluavat rinnastaa itsensä propagandahuijareiden kanssa. Kun esim. ruotsalainen professori Herbert Tingsten, jonka teos "Demokratian ongelmia" käy Helsingin yliopistossa "valtiotieteiden" viime sanasta, väittää Karl Marxin "toisinaan pitäneen välttämättömänä vallan haltuun ottamista vähemmistön avulla" tai kun hän leimaa neuvostovaltion vähemmistö-diktatuuriksi, lausuu hän yksinkertaisesti väärän todistuksen, juottaa "maan toivoille" tavallista "porvarillisen sanomalehtivalheen rankkia". Todellisuudessa ei Marx eikä kukaan muukaan marxilainen ole milloinkaan suosittelut vallan ottamista työvään käsiin muuten kuin työvään joukkovoimaan ja kansan enemmistön kannatukseen nojautuvana valtana, ja neuvostovalta on alun pitäen ollut demokratiaa kansan valtavalle enemmistölle ja diktatuuria ainoastaan pientä vähemmistöä, kansan riistäjiä ja vihollisia vastaan.

Tarkoitus, johon porvariston palveluksessa olevat propagandahuijarit, "tieteelliset" sellaiset mukaan luettuina, tuolla intinämisellään pyrkivät, on, paitsi vastustajan mustaamista, yleisön huomion johtaminen pois siitä todistettavasta tosiasiasta, että nimenomaan porvarillinen demokratia on vähemmistödiktatuuria. Se on rahan mahtiin ja porvarillisen valtion pakkokeinoihin, siis väkivaltaan, perustuvaa vähälukuisten riistäjien luokkaherua kansan valtavaan enemmistöön nähden. Lenin rinnastaa porvarillisessa yhteiskunnassa mahdollisesti vallitsevan demokratian eräiden entisajan orjavaltioiden demokratiaan. Demokraattiset oikeudet ja vapaudet kokouksineen, äänestysineen jne. eivät olleet suinkaan tunte-

mattomia orjavaltioissa. Niitä nauttivat orjanomistajat — mutta eivät orjat, väestön enemmistö. Se seikka, että uuden ajan orjanomistajat, kapitalistit, suovat muodollisesti palkkaorjilleenkin erinäisiä demokraattisia oikeuksia, esim. äänioikeuden, kokoontumis- ja painovapauden, on huomattavasti muuttanut asian muotoa, mutta ei sen olemusta. Demokratia pysyy edelleenkin demokratiana vain kapitalistisille orjanomistajille, sillä nämä pystyvät, niin kauan kuin taloudellinen valta ja valtiokoneisto on heidän käsissään, sadoin ja tuhansin eri tavoin estämään työläisiä käyttämästä noita muodollisia oikeuksia omaksi hyväkseen, ja siten työntämään heidät tosiasiallisesti demokratian ulkopuolelle.

Kaikille tunnettuja ovat ne välittömät kansalaissota- ja terrorimenetelmät, joihin jokaisen maan porvaristo on valmis tarttumaan aina, kun demokratian kehitys uhkaa sen luokkaetuja. Ns. "suomalaisen demokratian" historia valkoisine terroreineen, työväenjärjestöjen toiminnan kieltämisineen ja väkivaltaisine hajoituksineen, tynkäeduskuntineen, kokonaisten eduskuntaryhmien vangitsemisineen, demokraattisesti ajattelevien kansalaisten muiluttamisineen, työläisnaisten ja työmiesten pamputtamisineen jne. on riittävän havainnollinen esimerkki porvarillisen demokratian verisestä diktatuuriluonteesta. Mikäli se on ollut demokratiaa, on se ollut sitä vain porvaristolle ja sen tahdon täyttäjille, työväen luokkataistelurintaman murtajille ja hajoitajille, porvarillisen järjestelmän kuuliaisille kannattajille.

Keinot kansan enemmistön syrjäyttämiseksi demokratiasta eivät suinkaan rajoitu pelkkiin terroritoimenpiteisiin. Kapitalistiluokka käyttää menestyksellä taloudellista valtaansa, paitsi poliittiseen painostukseen, kiristykseen ja mielipideterroriin, myöskin mitä moninaisimpiin "aatteellisiin" vaikutuskeinoihin työtäte-

kevien kansankerrosten rappeuttamiseksi sisältäpäin. Se palkkaa jos jonkinlaisia "ase- ja heimoveljiään" tekemään myyräntyötään työväenluokan keskuudessa horjuttaakseen sen taistelutahtoa, tylsistytäkseen sen tietoisuutta. Se turvautuu vaikutusvaltaisten henkilöiden lahjomi- seen (tuorein esimerkki: Englannin "työväenhallituksen" lahjusskandaali). Se käyttää häikäilemättä omien luokkaetujensa palvelemiseen, kansan tyhmentämiseen sitä valtavaa "henkisen työn" koneistoa, joka jokaisessa kapitalistisessa maassa käytännöllisesti katsoen on miltei kokonaan sen hallussa. Vastatessaan Scheidemannille, Kautskylle ja Rennerille, jotka väittivät perustavan kokouksen vaalien Saksassa ja Itävallassa vuonna 1918 tapahtuvan "demokraattisesti", Lenin kirjoitti:

"Se on valhe, sillä todellisuudessa kapitalistit, riistäjät, tilanherrat ja keinoittelijat pitävät hallussaan 9/10 parhaista kokousten pitoon soveltuvista rakennuksista, 9/10 paperivarastoista ja kirjapainoista. Työläinen kaupungissa, renki ja päiväläinen maalla ovat todellisuudessa syrjäytetyt demokratiasta."

Samaan päämäärään, porvarillisen vaikutuksen ulottamiseen työtätekevien kansankerrosten keskuuteen, niiden henkiseen orjuuttamiseen ja sitä tietä syrjäyttämiseen demokratiasta tähtäävät monet hyvin "epäpoliittisilta" näyttävät keinot. Sille välle, jota "politiikka ei liikuta" ja joka tuntee epäluuloa "propagandaa" kohtaan, syötetään menestyksellä porvariston poliittista propagandaa jos jonkinlaisen "huomaavaisuuden", jos jonkinlaisen "valistuksen", "viihdytyksen" ja "huvituksen", jos jonkinlaisten "valittujen palojen" muodossa. Työtätekevien kansankerrosten luokkatietoisuuden sumentaminen, porvarillisen maailmankatsomuksen "Herrojen Eevan" ajattelutavan juurruttaminen niihin — siinä on tuon menestyksellä harjoitetun "epäpoliittisen" politi-

kan tarkoitus .Se auttaa kapitalistiluokkaa pitämään suurta osaa kansaa omassa talutusnuorassaan, henkisessä orjuudessa.

Samaan hiileen puhaltaa kirkko mahtavine koneistoineen, joka itse asiassa on kapitalistiluokan hallussa. Kun kirkkokansaa, jonka enemmistön muodostavat pieneläjät, kehoitetaan välinpitämättömyyteen "maallisten", ts. aineellisten etujensa suhteen, samaan aikaan kun — Leninin sanoja käyttäksemme — kapitalistit ja keinottelijat edelleenkin hallitsevat rosvottua "omaisuuttaan", vieroitetaan sillä näitä pieneläjiä "politiikasta", so. käyttämästä muodollisia demokraattisia oikeuksiaan, yhdistymis- ja sananvapautta omaksi hyväkseen, ja siten pönkitetään porvariston politiikkaa, sen luokkadiktatuuria.

Porvarillinen demokratia on vähemmistödiktatuuria. Silloin kun erikoisen suotuisat olosuhteet, esim. vallankumouksellinen tilanne, tekevät mahdolliseksi demokratian kehittymisen ja laajenemisen todella kansan enemmistön vallaksi, lakkaa se olemasta vähemmistödiktatuuria. Mutta sellainen demokratia ei olekaan enää porvarillista demokratiaa, vaan aivan toisenlaista demokratiaa.

Proletariaatin diktatuuri on kansan enemmistön valtaa

Tässä olemmekin tulleet kysymykseen siitä oleellisesta erosta, joka vallitsee porvarillisen ja proletarisen valtion välillä. Ero ei ole suinkaan siinä, että toinen niistä olisi demokratiaa, toinen diktatuuria. Kumpikin on sekä demokratiaa että diktatuuria omalla tavallaan. Me kommunistit emme kiellä proletarisen valtion luokkaluonnetta, mutta emme myöskään pidä mahdollisena asiallista keskustelua sellaisten demagogien kanssa, jotka auliisti ovat valmiit myöntämään meille "diktatuurin kannattajien" tittelin, mutta itsepintaisesti kieltäytyvät tunnustamasta

porvarillisen valtion luokkaluonnetta, porvarillisen demokratian diktatuuriluonnetta.

Mahdollisimman selvästi ja tyhjentävästi on Lenin määritellyt olennaisen eron porvarillisen valtion ja proletarisen valtion välillä seuraavassa lauseessaan:

"Kaikki tähänastiset luokkavaltiot ovat olleet riistävän vähemmistön diktatuuria riistettyyn enemmistöön nähden, kun sitä vastoin proletariaatin diktatuuri on riistetyn enemmistön diktatuuria riistävään vähemmistöön nähden."

Että porvarillinen valtio on vähemmistödiktatuuria, se on edellä jo osoitettu. Nyt tarkastelemme tosiasioita, jotka osoittavat Leninin määritelmän jälkimmäisen osan ehdottoman paikkansapitävyyden.

Ensinnäkin täytyy jokaisen marxilaista luokkataistelujen historiaa vähänkin tuntevan ihmisen myöntää, että marxilaisuuden edustajat eivät ole milloinkaan edes kaavailleet proletariaatin diktatuurin toteuttamista muuten kuin enemmistön valtaana, kansan enemmistön kannatuksen nojautuvana työväen luokkaherruutena. Työväenliikkeen historia tietää kertoa Marxin arvostelleen ankaraasti aikansa ranskalaisia vallankumouksellisia sosialisteja, ns. blanquilaisia, Auguste Blanquin kannattajia, siitä virheellisestä käsityksestä, että proletariaatin diktatuuri voidaan pystyttää salaliittoluun turvautuvan vähemmistön voimilla. Tiedämme myöskin Leninin, Lokakuun Suuren vallankumouksen johtajan ja neuvostovaltion perustajan, vastustaneen päättävästi kaikkia yrityksiä vallanottoon siihen saakka, kunnes ilmeiset tosiasiat (Neuvostojen vaalien tulokset, talonpoikien aktiivinen taistelu tilanherroja vastaan, sotilaiden joukkoliike rauhan puolesta) osoittivat kansan suuren enemmistön antavan täyden kannatuksensa vallan siirrolle bolshevikkien johtamien Neuvostojen käsiin.

Neuvostovaltio on siis syntymästään saakka ollut enemmistön valtaa, eikä siinä suhteessa ole jälkeenpäinkään mitään muuttunut. Monet pintapuoliset arvostelijat eivät pidä Neuvostoliitossa suoritettujen vaalien tuloksia kyllin vakuuttavina tosiasioina. Mutta kukaan ei voi kiistää sitä yksimielistä kannatusta, jota Neuvostoliiton kansat ovat antaneet hallitukselleen mitä suurimpia ponnistuksia ja uhrauksia vaativissa rauhan ja sodan toimissa, esim. ennätysmäisen nopeassa suurteollisuuden luomisessa ja Saksan fasismin murskaamisessa. Nämä ovat jo sellaisia "itsepintaisia", konkreettisia ja vakuuttavia tosiasioita, jotka ovat saaneet ankarimmatkin arvostelijat hämmästyttämään ja ihmettelemään, missä Neuvostoliiton voiman "salaisuus" piilee.

Se pysyykin salaisuutena kaikille niille, jotka eivät halua nähdä sitä yksinkertaista tosiasiaa, että neuvostovaltio, joka vielä tänäkin päivänä avoimesti tunnustaa olevansa työväenluokan diktatuuria, on kansan enemmistön valtaa, demokratiaa kaikille, eikä vain pienelle etuoikeutetulle ryhmälle. Kapitalistisen riiston, etuilun ja kieryyden ilmapiirissä elämään tottuneen henkilön on tietenkin vaikea ymmärtää sellaisissa oloissa kasvaneita ihmisiä, joissa toinen ei voi rikastua toisen kustannuksella, vaan joissa jokaisen yksityinen etu käy yhteen koko yhteiskunnan edun kanssa. Tällaiset olot ovat Neuvostoliitossa kuitenkin toteutetut, sen tietää ja tuntee jokainen Neuvostoliiton kansalainen, ja tämä tietoisuus kannustaa heitä yksimielisyyteen, suuntaamaan ponnistuksensa yhteisen päämäärän hyväksi. Siinä on neuvostodemokratian, sosialistisen demokratian perusta, siinä on Neuvostoliiton voiman perimmäinen "salaisuus".

Neuvostoliiton perustuslaki ei tyydy demokraattisten oikeuksien ja vapauksien muodolliseen julistamiseen, kuten on laita porvarillisissa maissa. Se panee kaiken

painon niiden aineellisten edellytysten turvaamiseen, jotka tekevät noiden oikeuksien ja vapauksien tosiasiallisen nauttimisen mahdolliseksi. Parhaat kirjapainot ja kokoushuoneistot ovat työtätekevien järjestöjen käytössä. Neuvostodemokratia eroaa perinpohjin kaikista porvarillisista demokratioista siinä, että kansalaisten vaikutus valtion asioiden hoitoon ei rajoitu vaaleihin ja äänestyksiin, vaan on jatkuvaa osallistumista maan hallitsemiseen Neuvostojen ja työritekevien muiden joukkojärjestöjen kautta. Kansan edustuslaitokset, Neuvostot, eivät ole juttutupia, kuten porvarillisissa maissa (sana "parlamentti" merkitsee sanallisestikin "puhumalaitosta", siis juttutupaa), eivätkä pelkkiä lainsäädäntöelimiä, vaan ennen kaikkea työskenteleviä laitoksia, jotka myöskin käytännössä johtavat ja valvovat päätöstensä täytäntöönpanoa. Huomattava on, että neuvostovaltan "alimmatkaan" elimet, kaupunki-, piiri- ja kyläneuvostot, eivät ole pelkkiä paikallisia itsehallintoelimiä, vaan osallistuvat tehokkaasti koko maata ja kansaa koskevien suurten kysymysten käsitteilyyn ja täytäntöönpanoon. Kansanedustajat, Neuvostojen jäsenet, ovat alituisesti velvolliset tekemään valitsijoilleen tiliä toiminnastaan, ja milloin tahansa poiskutsuttavissa, elleivät vastaa valitsijain luottamusta. Sama sääntö koskee kaikkia valtion virkailijoita ylhäältä alas saakka. Virkamiesten erottamattomuus, tämä varsinkin Suomen oloille niin kuvaava porvariston diktatuurin pönkittämiskeino, on täysin vieras neuvostodemokratialle.

Neuvostoliiton viholliset ja pintapuoliset arvostelijat ovat näkevinään "yhden puolueen järjestelmässä" kerrassaan muistuttavan todistuksen Neuvostoliitosta muka vallitsevasta "vähemmistödiktatuurista". Entiset Hitlerin ihailijat ovat nyt valmiit tämän perusteella rinnastamaan neuvostojärjestelmän Saksan fasis-

tidiktatuurin kanssa, julistamaan sen "totalitääriseksi" järjestelmäksi. Tuolla keppihevosella ei kuitenkaan pitkälle ratsasteta. Ne puolueet, jotka Neuvostojen valta lakkautti ankarien luokkataistelujen kestäessä, olivat osoittaneet vastavallankumouksellisuutensa, paljastuneet riistäjien, pienen vähemmistön luokkataistelupuolueiksi ja menettäneet kaiken luottonsa kansan keskuudessa. Saksan fasistidiktatuuri — joka sivumennen sanoen oli Saksan imperialististen suurokapitalistien diktatuuria eikä mitään "Hitlerin diktatuuria", enempää kuin nykyinen järjestelmä Suomessa on mitään "Fagerholmin diktatuuria" — kohdisti tuhoamisvimmansa kansan enemmistöä edustaneisiin joukkopuolueihin, kommunistiseen, sosialidemokraattiseen ja katolilaiseen. Yhden puolueen järjestelmä kapitalismin oloissa on vain kaikkein tyypillisin ja räikein ilmaus siitä yleisestä tosiasiasta, että porvarillinen valtio on vähemmistödiktatuuria. Saksan esimerkki ei todista mitään muuta kuin sen, että porvaristo on valmis riistämään kansan enemmistöltä kaikki muodollisetkin demokraattiset oikeudet, kun se ei "demokratian" vallitessa katso diktatuuriaan riittävästi turvatuksi.

"Yhden puolueen järjestelmä" ei ole mikään diktatuurin ehdoton eikä ratkaiseva tunnusmerkki, ei porvariston enempää kuin proletariaatinkaan diktatuurin. "Monen puolueen järjestelmä" Suomessa valkoisen terrorin ja lapualaisfasismin valtakaudella ei estänyt porvariston veristä luokkadiktatuuria esiintymästä kaikkein inhoittavimmassa alastomuudessaan. Ja päinvastoin, useampien puolueiden olemassaolo ja toiminta on täysin mahdollinen proletariaatinkin diktatuurin vallitessa. Se, mikä osoittautui välttämättömäksi ja aivan oikeaksi Neuvosto-Venäjällä, ensimmäisessä proletariaatin diktatuurin maassa, samoin kuin Suomenkin työväenvallan aikana vuonna 1918, ei ole

välttämätöntä eikä edes tarkoituksenmukaistakaan toisenlaisessa luokkataistelutilanteessa. Yhden tai useamman puolueen "järjestelmä" on sekä porvariston että proletariaatin diktatuurin oloissa toisavoinen kysymys, tilanteen kysymys, menettelytapakysymys. Ratkaiseva periaatteellinen kysymys on tämä: minkä luokan diktatuuri, porvariston vai proletariaatin? Vastaus tähän kysymyksen ratkaisee myöskin kysymyksen vähemmistö- ja enemmistödiktatuuria.

Kysymykseen, miksi Neuvostoliitossa edelleenkin, ratkaisevien luokkataistelujen aikojen mentyä ohi, vallitsee "yhden puolueen järjestelmä", on Stalin antanut tunnetussa "perustuslakipuheessaan" vuodelta 1936 selvän ja vakuuttavan vastauksen: maassa, jossa riisto on lopetettu ja jossa ei enää ole luokkia, joiden edut ovat ristiriidassa keskenään, ei myöskään ole mitään pohjaa useampien puolueiden olemassaololle.

Tässä yhteydessä lienee paikallaan huomauttaa, että sosialismia kohti kehittyvissä kansandemokratian maissa on olemassa useampia puolueita, ja näiden maiden kommunistit pitävät tätä asiantilaa täysin normaalina, koska nuo puolueet todella edustavat olemassaolevia, toisistaan huomattavasti eroavia luokkia ja kansankerroksia.

Sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen on proletariaatin diktatuurin pätehtävä. Tässä tehtävässä se nojautuu kansan enemmistön tahtoon, kaikkien työätekevien yhteistoimintaan. Lenin sanoo:

"Proletariaatin diktatuuri on luokkaliiton erikoinen muoto proletariaatin, työätekevien etujoukon, ja työätekevien lukuisten ei-proletaaristen kerrosten (pikkuporvariston, pikkuisäntäin, talonpoikaiston, sivistyneistön jne.) tai niiden enemmistön kesken... liitto taloudellisesti, poliittisesti, yhteiskunnallisesti, henkisesti erilaisten luokkien kesken."

Toisessa paikassa Lenin selittää, että tämä liitto ja yhteistoiminta erilaisten luokkien kesken sekä proletariaatin, nykyisen yhteiskunnan edistyksellimmän luokan, johtosena siinä on "diktatuurin korkein periaate".

Tämän proletariaatin diktatuurin korkeimman periaatteen johdonmukainen noudattaminen, ja erikoisesti työväen ja talonpoikain luokkaliiton vaaliminen neuvostovallan kaikissa vaiheissa, on ensi kertaa maailmanhistoriassa osoittanut teossa, että luokkavaltio on enemmistön valtaa, demokratiaa kansan valtavalle enemmistölle, silloin kun se on työväenluokan eikä riistäjaluokan valtio.

Entä kansandemokratiat?

Tunnustaessamme oikeiksi ne marxilaisen valtio-opin periaatteelliset väittämät, että mitään "puhdasta demokratiaa", "koko kansan valtaa" ei ole, vaan että jokainen valtio, kaikkein demokraattisinkin, on luokkavaltio, tämän tai tuon luokan diktaturia, ja että se valtio jota tarvitaan siirryttäessä kapitalismista sosialismiin, on olemukseltaan proletariaatin diktaturia, emme voi johdonmukaisuuden nimessä kieltää oikeutusta usein esitetyltä kysymykseltä: mikä on kansandemokratian suhde diktatuuriin? Porvariston diktaturia, vähemmistödiktaturia se ei ole, se on aivan ilmeistä. Onko se proletariaatin diktaturia? Vai onko se jonkinlainen väliaste, siirtymismuoto, onko se ehkä proletariaatin ja talonpoikaiston diktaturia, jollaisesta tiedämme puhutun Venäjän vallankumouksen eräissä vaiheissa? Vai sopiiko kansandemokratioihin Engelsin määritelmä niistä historiassa poikkeuksina esiintyvistä kausista, "jolloin taistelevat luokat pitävät toisiaan niin lähellä tasapainoa, että valtiovalta näennäisenä välittäjänä saa hetkeksi tilapäisesti jonkinlaisen itsenäisyyden kumpaankin nähden", ja jolloin

siis on vaikea puhua tämän tai tuon luokan diktatuurista?

Tietäessämme, että kansandemokratoiden kohdalla on kysymys aivan uudesta, kehityksen alaisesta, erilaisia vaiheita läpikäyvistä ilmiöistä, ja että tämä kehitys ei kaikkialla ole aivan samanlainen, ymmärrämme myöskin sen, että suoraviivaisen ja yleispätevän vastauksen antaminen noihin teoreettisesti oikeutettuihin kysymyksiimme ei ole ainakaan näihin saakka ollut helppo tehtävä. Se voidaan antaa vain kunkin maan kehityksen ja kokemusten erittelyn pohjalla. Onkin aivan luonnollista, että tämä mitä mielenkiintoisin kysymys on joutunut vilkkaan pohdinnan alaiseksi ennen kaikkea kansandemokratian maissa itsessään. Selostettakoon lyhyesti tuossa pohdinnassa esitetyt merkittävimmät lausuntoja.

Tunnettu unkarilainen kommunisti Josef Revai lausui eräässä viime syyskuussa pitämässään puheessa mm.:

"Meidän kansandemokratiamme on kehittynyt työväen ja talonpoikien valtioksi, meillä on vallassa työväenluokka ja sen kanssa liitossa oleva työtätekevä talonpoikaisto. Kansandemokratian valtiovallan olemus on vallan jakamisessa työväenluokan ja työtätekevän talonpoikaiston kesken.

...Meidän kansandemokratiamme valtiovalta on kehittynyt siihen suuntaan, että työväenluokan ja talonpoikaiston yhteisen vallan sisällä on yhä enemmän lujiittunut työväenluokan johtava osuus.

...Meidän valtiomme tehtävät eivät olennaisesti eroa niistä tehtävistä, joita kapitalismista sosialismiin siirtymisen kauden valtiovallan on sovellettava ja ratkaistava."

Puolan työväenpuolueiden yhtymiskongressissa pääsihteeri Bierut selitti, että Punaisen armeijan suorittama saksalaisen miehitysvallan murskaaminen Puolassa, Neuvostoliiton uhrautuva apu sekä "voitokkaan proletariaatin diktatuurin koke-

mus ja saavutukset ovat tehneet mahdolliseksi sen, että voimme kansandemokratian puitteissa toteuttaa proletariaatin diktatuurin tehtävät toisella tavalla”.

Ja Bulgarian pääministeri Georgi Dimitrov, vastatessaan äskettäin päättyneessä Bulgarian kommunistisen puolueen edustajakokouksessa eräille edustajille, jotka halusivat erikoisesti korostaa erotusta kansandemokratian ja neuvostojärjestelmän välillä, lausui:

”Sellainen vertailu voi johtaa vääriin ja vahingollisiin johtopäätöksiin. Marxilais-leniniläisen perusajatuksen mukaisesti ovat neuvostojärjestelmä ja kansandemokraattinen järjestelmä saman vallan — työväenluokan ja sen kanssa liitossa olevien kaupungin ja maaseudun työtätekevien vallan — kaksi muotoa. Molemmat nämä järjestelmät ovat proletariaatin diktatuurin muotoja. Kapitalismista sosialismiin siirtymisen omalaatuinen muoto meidän maassamme ei voi muuttaa kapitalismista sosialismiin siirtymisen pohjimmaista lainmukaisuutta, joka on yhteinen kaikille maille. Siirtyminen sosialismiin ei voi tapahtua ilman proletariaatin diktaturia kapitalistien aineiden kukistamiseksi ja sosialistisen talouden järjestämiseksi. Samaan aikaan kun porvarillinen demokratia on kapitalistien diktaturia, kansandemokratia täyttää proletariaatin diktatuurin tehtäviä työtätekevien valtavan enemmistön etujen mukaisesti ja on kaikkein laajinta ja täydellisintä demokratiaa — sosialistista demokratiaa.”

Edellä esitettyihin huomattaviin lausuntoihin sisältyy myöskin vastaus siellä täällä esiintyneihin kaavailuihin kahdesta erilaisesta tiestä sosialismiin, Neuvostoliiton ”väkivaltaisesta tiestä” ja kansandemokratian ”rauhallisesta tiestä”. Todellisuudessa ei tuollaista periaatteellista eroa ole. Sosialismiin on vain yksi tie, päättävän luokkataistelun tie, niin suuresti kuin tämän taistelun muodot saattavat vaihdellakin. Se seikka, että Venäjän bolshe-

vikit lokakuussa 1917 joutuivat johtamaan kansanjoukkojen aseellista kapinaa, kulkemaan ”väkivaltaista tietä”, ei suinkaan johtunut heidän mieltymyksestään väkivaltaa kohtaan eikä ”rauhallisen tien” halveksimisesta. Päinvastoin, Lenin piti vielä suuskuussa 1917 täysin mahdollisena vallan siirtymistä Neuvostojen käsiin ilman verenvuodatusta, täysin rauhallista tietä, sillä mahdollisimman demokraattisesti valitut Neuvostot edustivat selväkin selvemmin ilmaistua kansan enemmistön tahtoa. Rauhallinen tie vallanottoon osoittautui mahdottomaksi vain sen vuoksi, että vastavallankumouksellinen vähemmistö ei halunnut alistua enemmistön tahtoon, vaan tarttui aseisiin. Ja toisaalta ei keneltäkään voi jäädä huomaamatta se tosiasia, että ”rauhallinen tie” vallan siirtymiseen kansan käsiin uuden demokratian maissa kävi mahdolliseksi oloissa, joissa Punainen Armeija oli murskannut porvarillisen vähemmistödiktatuurin päätuen — Hitlerin rosvoarmeijat.

Riistäjät ovat riistäjiä. He eivät luovu etuoikeuksistaan ehdoin tahdoin. He voivat luopua vastarinnastaan ja valtansa palauttamisyrityksistä ainoastaan huomattaessaan niiden täydellisen toivottomuuden, nähdessään vastassaan olevan joukkovoiman ehdottoman voittamattomuuden. Tämän aakkostotuuden vahvistaa oikeaksi sekä Neuvostoliiton että kansandemokratian maiden kokemus.

”Ulosnaurettu” valtioviisauden professori

Käsittelemällämme asialla, kuten kaikella tässä maailmassa, on huvittavatkin puolensa. Opintopäivät, joiden aineistoa tässä selostetaan, osoittivat jälleen, kuinka helppo tehtävä yleisön naurattaminen itse asiassa on. Sitä varten ei tarvitse muuta kuin professorin äänellä lukea otteita prof. Tingstenin kirjasta ”Demokra-

tian ongelmia", joka, kuten sanottu, edustaa valtioviisauden huippua Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa.

Kun tuo korkeasti oppinut herra latelee tärkeännäköisenä sellaisia viisauksia, että "yhteiskunnan alempia ryhmiä edustavat puolueet ovat halukkaampia korostamaan etunäkökohtia, kun taas toiset puolueet korostavat voimakkaammin aatteita", kun hän ei katso voivansa todeta, missä määrin "taloudelliset houkuttimet vaikuttavat vakaumusta muodostettaessa", mutta kun hän sitten kuitenkin myöntää, että "taloudellinen ja yhteiskunnallinen valta antavat jossain määrin myös valtiollista valtaa" ja että koulutkin "jossain määrin palvelevat olemassaolevan järjestyksen etuja", kun hän vihdoin toteaa, että "kumpikin puoli (sekä porvarillisen demokratian puolesta kiivailijat että sen arvostelijat) näyttää jossain määrin olevan oikeassa, kun hän puhuu kapitalistisessa yhteiskunnassa muka vallitsevasta "arvonyhteisyydestä" (tasa-arvosta) demokratian edellytyksenä, mutta sitten taas myöntää, että tämä arvonyhteisyys on porvarillisessa yhteiskunnassa jossain määrin kuviteltua — sanalla sanoen, kun arvon professorimme hoiperotelee ja kelluu erilaisten mielipiteiden välillä niin kuin mätä silli ristiäallokossa, on vaikutus vastustamattoman koomillinen.

Hiiren mielestä on kissa pedoista väkevin. Ne pelottavat "marxilaiset", joita vastaan Tingsten polemisoi, mutta joiden hän joskus myöntää olevan "jossain määrin" oikeassa, ovat — ruotsalainen ministeri Wigforss ja englantilainen professori Laski, tämä "marxilainen", joka kirjassaan "Aikamme vallankumous" selettää Marxin lausuneen ajatuksen proletariaatin diktatuurista — "maanpaon katoittamana". Mitä Marxiin ja todellisiin marxilaisiin tulee, niin he eivät Tingstenin mielestä ole missään määrin oikeassa. Mitään luokkia ei ole, ajatuskin

niistä "on niin ilmeistä liiottelua, että jokainen yhteiskunnallisten olojen tutkimus osoittaa sen perättömäksi".

Tingsten on hieman polemisoinvinaan myöskin niitä amerikkalaisia ja englantilaisia "valtiotietelijoita" vastaan, jotka julistavat kaikenlaisen suunnitelmatalouden yhteensoveltumattomaksi demokratian kanssa, koska "demokraattinen hallitus ei saa tehdä mitään varsinaisessa merkityksessä lopullista päätöstä" ja koska "niin perinpohjainen toimenpide kuin sosialisointi tai suunnitelmatalous merkitsee ajatuksenvapauden kumoamista". Mutta lopuksi myöntää hän noiden amerikkalaisten ja englantilaisten sittenkin olevan oikeassa "itse pääasiassa" ja "toteaa", että "sosialisoinnin täytyisi josta tapauksessa aiheuttaa sangen voimakas valtiollisen vapauden rajoittaminen".

Ja niin edespäin. Riittääköön sitä lajia, sillä onhan tuossakin jo "ulosnauramista" kerrakseen — ainakin "jossain määrin".

Nykyisen porvarillisen valtiotieteen "suurten auktoriteettien", Wilhelm Röpken, Herbert Tingstenin ym. "tieteelliset" jaarittelut kapitalistien ja työläisten kesken, muka vallitsevasta tai mahdollisesta "arvonyhtenäisyydestä" ja "tasa-arvosta", porvarillisen valtion "diktatuurisuudesta", suunnitelmatalouden ja sosialismin "epädemokraattisuudesta" jne. tuovat mieleen saksalaisen työläisfilosofin Josef Dietzgenin, joka tuontapaisia professoreja, "katederipappeja" tarkoittaen puhui halveksuen "kapitalistiluokan diplomaatuista lakeijoista".

Tuure Lehén

Raportteja

Työtätekevien aseman kurjistumisesta imperialismin oloissa

Oheinen, tunnetun DDR-läisen tutkijan Jürgen Kuczynskin artikkeli käsittelee imperialismin kaudella oleelliseksi nousutta ongelmaa: kysymystä työväenluokan koko aseman heikkenemisestä ja etenkin kysymystä mittapuusta, jolla tämä kurjistuminen voidaan todeta. Maamme kansantaloustilasto ja suurin osa muistakin tilastoista on rakennettu tavalla, joka kuvaa vain tietyiltä osin työväenluokan asemassa tapahtunutta muutosta. Myöskin asiaa koskevaa keskustelua on pyritty suuntaamaan liian suppeisiin puitteisiin. Esimerkiksi porvaristo ja tulopoliitikot ovat pyrkineet rajoittamaan koko keskustelun reaali-palkkojen kehitykseen ja pyrkineet luomaan kuvaa, että viime vuosikymmeninä tapahtunut reaali-palkkojen nousu osoittaisi työväenluokan koko aseman parantuneen. Tällaisen asian tilan vääristämisen ideologinen vaikutus saattaa olla reformismia edistävä. Toisaalta työtätekevät kyllä tietävät jokaisen palkankorotuksenkin olleen vain sitkeän taistelun tulosta.

Kuczynskin artikkeli palauttaa mieleen, miten tärkeää on laajemminkin kuin yksinomaan palkka-kehityksen avulla pyrkiä selvittämään työväenluokan kurjistumisen dynamiikkaa ja koko prosessia. Samalla se osoittaa edelleen ajankoh-

taiseksi Leninin imperialismi-teoksen, jossa Lenin osoittaa imperialismin pyrkivän työväenluokan ja sen elinolosuhteiden kaikinpuoliseen kurjistamiseen. Samalla artikkeli on vakuuttava osoitus sosialismiin siirtymisen välttämättömyydestä ja reaalisen sosialismin paremmuudesta. Raportin on suomentanut Hori-zont-lehdestä Ilona Keski-Keturi. — Toimitus.

Työtätekevien asema, kuten jaksottaisit kriisitkin, määräytyvät kapitalismissa yhteiskuntajärjestelmän perusristiriidasta. Koska perusristiriitaan sisältyy pääoman jatkuva kasautuminen, siis sen yksityiskapitalistinen haltuunotto eli riisto, päättelee Marx "Pääomassa": "Siitä seuraa niin muodoin, että samassa määrin kuin pääoma kasautuu, täytyy työläisten aseman huonontua, olipa hänen palkkansa millainen hyvänsä, korkea tai alhainen... Rik-kauden kasautuminen toiseen kohtioon on siis samalla kurjuuden, työrasituksen, orjuuden, tietämättömyyden, raaistumisen ja siveellisen alentumisen kasautumista päinvastaiseen kohtioon, ts. siihen luokkaan, joka tuottaa omia tuotteitaan pääomana" (Marx: Pääoma 1. osa, Edistys 1974, s. 580).

Oli palkka korkea tai alhainen — työläisen asema huononee pakosti. Tämä toteutus on mitä merkityksellisin. Se osoittaa, että Marxin kurjistumisteoria — vastakohtana klassisen porvarillisen poliittisen taloustieteen ja monelle myöhemmällekin teorialle — ei rakennu biologian lakien perustalle eikä pelkän palkkateoriankaan puitteisiin. Se on todella kattava, koko kapitalistisen yhteiskunnan liikelakeihin perustuva teoria.

Mitä on absoluuttinen kurjistuminen?

Lukekaamme vielä kerran Marxin sanat, joilla hän kuvaa absoluuttisen kur-

jistumisen mutoja: "Kurjuuden, työriisituksen, orjuuden, tietämättömyyden, raastumisen ja siveellisen alentumisen" kasautuminen. Mihin siis perustuu absoluuttinen kurjistuminen? Siihenkö mahdollisesti, kuten niin monet porvarilliset ideologit ja vulgaari-marxilaisetkin Marxia tulkitsevat, että reaali-palkkojen olisi jatkuvasti laskettava? Tämä on virhetulkinna. Absoluuttinen kurjistuminen käsittää työväenluokan elämän kokonaisuudessaan.

Mutta kuinka kurjuuden kasautuminen — tähän on ensimmäinen kasautuminen, jonka Marx mainitsee — sitten on mahdollista reaali-palkkojen kohotessa? Puhukaamme tässä vain kehittyneistä kapitalistisista maista, sillä sitä, että kurjuus kasautuu monopolipääoman hallitsemisissa kehitysmaissa, on jopa pääoman lehdistö täynnään. Ajatelkaamme vain erään tekijän, asumisolojen kehitystä. Seuratkaamme sen kehitystä viimeisten 120 vuoden ajalta, joka pääosin on ollut reaali-palkkojen kohoamisen kautta. Porvarilliset tutkijat eivät kiistä sitä, että asunto-olot heikkenivät 1800-luvun toisella puoliskolla. Kaupunkien täyttymisen johti siihen, että suuremmalla rahalla saatiin huonompia asuntoja ja jouduttiin asumaan ahtaammin.

Entä 1900-luvulla? Menkäämme pääoman rikkaimpaan kaupunkiin, New Yorkiin. Professori J. Ford julkaisi 1936 kaksiosaisen työnsä aiheesta "Slums and Housing", jossa todetaan: "On mahdollista, että suurempi prosenttimäärä New Yorkin köyhiä eli kaupungin historian ensimmäisellä vuosisadalla (1600-luvulla — JK) nykyistä terveellisemmissä olosuhteissa." Tämän arvion julkaisemisesta on kulunut nyt aikaa kolmekymmentä vuotta — ja olot slummeissa ovat heikkenneet edelleen. Eikä siinä kaikki: afroamerikkalaisten, puertoricolaisten, meksikolaisten ja muiden rotuerottelusta erityisesti kärsimään joutuvien kansanryhmien pro-

sentuaalinen osuus suurkaupunkien slumiväestöstä on kasvanut voimakkaasti. Ja vielä muuan "kerros", jonka prosenttiosuus slummiasujaimistosta kasvaa jatkuvasti: vanhuksat. Eräs USA:n senaatin asettama komitea totesi jo vuonna 1960: "Ainakin puolet vanhuksista — lähes 8 miljoonaa ihmistä — ei kykene hankkimaan itselleen kunnollista huonetta, riittävää ravintoa, tyydyttävää terveydenhuoltoa."

Lyijymyrkytys: lastensairaus

Eivät ainoastaan vanhuksat joudu kärsimään asumisolosuhteista. Kaikissa edistyneissä kapitalistisissa maissa on tunnetusti lakeja, jotka tähtäävät tehdastyöläisten lyijymyrkytyksien estämiseen ja korvauksiin esim. maalarien myrkytystapauksissa. Lyijymyrkytykset ovat tästä johtuen nykyisin — päinvastoin kuin sata vuotta sitten — teollisuustyöläisten kohdalla suhteellisen harvinaisia. Mutta niistä on tullut USA:ssa tuhoisa lastentauti. International Herald Tribune kirjoitti vuoden 1971 elokuussa, että lyijymyrkytyksiin sairastuu nykyisin vuosittain noin 400 000 lasta, joista yli 3 000 saa aivovaurioita.

Nämä lapset elävät käytännössä amerikkalaisten kaupunkien slummeissa, iältään he ovat 1—6 vuotiaita. Heidän asuntojensa seinät murenevät, maalin ja laastinpalasia putoilee maahan ja lapset panevat niitä suuhunsa siksi kunnes menehtyvät tai saavat vakavia oireita.

Entä miten on asianlaita Länsi-Euroopassa? Otettakoon yksi esimerkki: Englantilainen sunnuntai-lehti "Observer" julkaisi vuonna 1974 Manchesterin slummeista otetun kuvan ja sen alla tekstin: "Friedrich Engels olisi välittömästi tunnistanut nämä kadut".

Useat miljoonat työtätekevät asuvat nykyisin tietienkin myös paljon paremmissa oloissa. He ovat taistelleet itselleen asuinolosuhteet, joissa usein on terveydelliset

näkökohdat huomioitu ja riittävästi tilaa. Heitä asuu myös omakotitaloissa, joita ympäri hyvinhoidettu puutarha. Mutta millä ehdoin he siellä elävät? Heidän on maksettava vuokraa neljännes, jopa kolmannes ansioistaan, ja jos he, kuten miljoonat tänä päivänä, joutuvat työttömiksi tai tekemään lyhennettyä työviikkoa, on heidän kulutettava puolet tuloistaan vuokraan tai hakeuduttava halvempaan asuntoon slummeihin.

Lopuksi on vielä sanottava yksi asia kehittyneiden kapitalististen maiden suurkaupungeista ja niiden slummeista, oli kyseessä New York tai Rooma, Chicago tai Lontoo: Kerran — oltiinpa vanhassa Egyptissä tai Kreikassa, saksalaisen tai italialaisen renessanssin kaudella — olivat suuret kaupungin maan ylpeys: nyt ne muuttuvat yhä enemmän ja enemmän häpeätahroiksi, aivan kuten imperialistiset valtiot — joiden ”käyntikortteja” ne ovat — ovat tulleet maapallon häpeätahroiksi.

Vain harvat pystyvät kestämaan pitkään

Marx mainitsee kurjuuden kasautumisen ohella toisena työväenluokan kurjistumista aiheuttavana tekijänä työrasituksen kasautumisen. Ottakaamme esimerkiksi BRD:stä ja rajoittukaamme ”siunattuihin” 1950- ja 60-lukuihin, sillä onhan ilmeistä, että jaksottaisen ylituotantokriisin aikana työttömyyden uhkaamat työläiset menevät tehtaseen sairainakin ja työskentelevät erityisen paineen alaisena (Marx nimittää tätä ”työläisten keskinäiseksi kilpataisteluksi”).

Aivan yleisesti on todettava, että työrasitus — ennen muuta se, mitä Lenin kutsuu ”hiostamisen ’tieteelliseksi’ järjestelmäksi” — on lisääntynyt valtavasti imperialismin kaudella. Tätä todistaa yksin jo teollisuuden terveydellisten olojen historia. Onhan esimerkiksi hermostollisten ammattitautienkin käsite vasta Pääoman

ilmestymisen jälkeisten vuosikymmenien ilmiöitä. Ja mikä olisi sen vakuuttavampi näyttö työrasituksen kasvusta kuin sydän- ja vatsavaivojen ja pääkipujen kaltaisten sairauksien tunkeutuminen sorrettujen luokkien työelämään. Kun amerikkalaiset tutkimukset jo 1930-luvulla osoittivat, että vain harvat työläiset kestävät Fordin työprosessia yli viittä vuotta, niin voidaan todella puhua jo tavattomasta työrasituksen kasaantumisesta, jollaista ei esiintynyt likimainkaan samassa mitassa aikana, jolloin Marx ja Engels kirjoittivat.

Meillä DDR:ssä ei ketään ajeta niin loppuun, että olisi havaittavissa vastavaa kuin Liittotasavallassa: ”Sairastumisalttiuden kasvu, lisääntyvä määrä varhaisista invalidisoitumista, odotettavissa olevan eliniän supistuminen: Tässä ilmenee se säälimätön kulutus, johon työtätekevät ovat tänäpäivänä joutuneet. Meidän on kuoltava nuorempina vaikka lääketiede on edistynyt valtavasti viime vuosikymmeninä. SLT:n viime vuosien sairaustilastoista käy ilmi, että 30-vuotiaana ja sitä vanhemman miespuolisen väestön keskimääräinen elinikä on supistunut jatkuvasti. Kun 40-vuotiaalla miehellä 10 vuotta sitten oli keskimäärin vielä toiveita elää 72 vuotta 3kuukautta vanhaksi, kangastaa hänelle enää vain 72. syntymäpäivänsä. 55—60-vuotiaiden miesten keskimääräinen elinikä on kymmenen vuoden kuluessa supistunut kokonaiset yhdeksän kuukautta.” (Metall, Frankfurt (Main), BRD 9. 7. 1963). Ja YK:n tilastojen mukaan suhtautuvat vastasyntyneiden poikalasten odotettavissa-olevat eliniät nykyisin toisiinsa seuraavasti: SLT 67,41 vuotta, DDR 68,85 vuotta — eroa on lähes 1,5 vuotta.

Todellakin työrasituksen kasautumisen saavuttaa lakipisteensä imperialismin oloissa. Ensimmäistä kertaa yli sataan vuoteen on pitkälle kehittyneiden kapitalististen maiden teollisuustyöläisten odo-

tettavissa-olevan eliniän tendenssi laskussa! Se mitä todettiin SLT:n kohdalta, pätee nimittäin kaikkien suurten imperialististen maiden osalta. Imeväisyyskuolleisuus vielä laskee, ja lasten ja nuorten odotettu elinikä kehittyy sekin vielä suotuisasti. Mutta heti kun alkaa työelämän vaikutus ihmiskehoon, heti kun lisääntyvä työrasitus ulottaa vaikutuksensa elinaikaan, silloin ovat seuraukset julmat. Sillä, joka nyt on täyttänyt 30 vuotta, ei enää ole toiveita elää vanhemmaksi kuin häntä kymmenen tai kaksikymmentä vuotta varhemmin syntyneet. Ja joka on täyttänyt 40 tai 50 vuotta, hän voi pikemminkin odottaa kuolevansa aiemmin kuin ne, jotka saavuttivat tämän iän 1955 tai 1965.

Tietämättömyyskin on kurjistumista

Niiden tekijöiden joukosta, jotka Marx laskee kurjistumiseen, käsittelemme tässä enää vain yhtä: tietämättömyyden kasautumista. Tällä on valtava merkitys, eikä vähiten siksi, että asianomaisilta itseltään jää juuri tämä kurjistumisensa ainesosa paljolti tiedostamatta. Onhan sekin osa heidän tietämättömyyytään!

Lukuisasti useammat työläiset osaavat kyllä nykyisin lukea, kirjoittaa ja laskea kuin sata vuotta sitten. Sinänsä tämä on totta. Mutta tietämättömyys on silti lisääntynyt voimakkaasti. Eikä suinkaan pelkästään suhteellisesti, siis siten, että yleinen tietoisuus on kasvanut suuresti ja työläiset ovat päässeet siitä yhä vähemmän osallisiksi jäädessään kapitalistisissa maissa käytännössä kaikkea korkeampaa koulutusta jakavien laitosten ulkopuolelle. Lisääntynyt tietämättömyys on ollut myös absoluuttista. Kun tarkastelemme koko sitä työläisarmeijaa, jota esim. englantilainen pääoma riisti Pääoman ilmes-
tymisen aikoihin — Englannin teollisuudessa, Intian rauteilla, Englannin siirto-

maiden kaivoksilla — ja otamme sitten englantilaisen pääoman tänä päivänä riistämät työläiset: miljoonat Intiassa, Afrikassa, Etelä- ja Keski-Amerikassa ja missä nyt englantilaista pääomaa sitten onkin investoituna, niin huomaamme, että yksin jo lukutaidottomien prosentuaalinen osuus englantilaisen pääoman riistämien työläisten joukosta on tänä päivänä suurempi kuin 50 tai 100 vuotta sitten.

Ei kuitenkaan olisi oikein ymmärtää tietämättömyydellä vain lukutaidottomuutta tai sellaista sivistyksen puutetta, jota korkeamman koulutuksen laitoksissa jaetaan. Paljon ratkaisevampaa on erään toisen lajin tietämättömyys jonka leviäminen sai alkunsa jo kapitalismin syntyessä. Kun näet esikapitalistisella ajalla jokainen ammattikuntalainen oppipoika ja kissäli käsityönsä ohella oppi tietämään miten työverstaasta johdetaan, pääsee työläinen kapitalismin oloissa yhä vähemmän perille laitoksesta, jossa työskentelee. Monopolipääoman herruuden oloissa tuotantolaitoksessa vallitsevat suhteet ovat niin salassa häneltä, ettei hän useimmiten enää edes tiedä, kuka oikeastaan on laitoksen todellinen johtaja.

Lisäksi esiintyy vielä yhdenlaista kehitystä, hämmästyttävää polarisoitumista luokkatietoisuuden vahvuudessa.

Alennettu koneen lisäkkeeksi

Pääoman maailmassa kasvaa yhtäältä voimakkaita kommunistisia puolueita, joiden jäsenet ymmärtävät maansa olosuhteet ja näkevät myös tien näiden suhteiden muuttamiseksi, siellä kasvaa mahdollisia ammattiliittoja, jotka ensimmäistä kertaa työväenliikkeen historiassa ovat reformististen sosialidemokraattisten puolueiden vasemmalla puolella. Toisaalta on nähtävissä luokkatietoisuuden uinahtelua ja ideologian porvarillistumista, joka monissa maissa on johtanut työväenluokan

poliittisen tietämättömyyden hätkähdyttävään kasvuun. Ei pidä suinkaan unohtaa sitä, että USA:ssa äänestivät työväenpuolueita vuoden 1912 vaaleissa paljon useammat työläiset kuin vuonna 1972 ja että työväenlehdistöllä oli tuohon aikaan yli kymmenkertainen levikki nykyiseen verrattuna.

Ja toisin kuin Englannissa vuosina 1850—90, lähes puolivuosisataisen "rauhanomaisen" kehityksen kaudella, jolloin "imperiumin mahti" kasvoi valtavasti, näin tapahtuu aikana, jolloin työväenluokkaa ja koko kansaa uhkaa fyysinen tuhoutuminen atomisodassa! Ajateltakoon sitä, että neljännesvuosisata raakalaismaisen fasismin kukistumisen jälkeen huomattava osa SLT:n työläisiä oli fasistien rikosten vanhentuneiksi julistamisen kannalla! Ajateltakoon sitä, että amerikkalainen imperialismi pystyi käymään julmaa ryöstösotaa Vietnamissa ilman että maan kaikissa osissa pidettiin valtavia vastalausekokouksia sosialistisen joukko puolueen ja ammattiliittojen johdolla, kuten ensimmäistä maailmansotaa edeltäneinä vuosina 1911, 1912, 1913 ilman muuta olisi tapahtunut.

Osa tästä tietämättömyydestä palautuu siihen, mitä Marx kutsuu "työläisten vieraantumiseksi". Vieraantumisella on perustansa tuotantoprosessissa. Samassa kohdassa Pääomaa, missä Marx määrittelee absoluuttisen kurjistumisen prosessin, hän sanoo myös: "... kapitalistisen järjestelmän vallitessa kaikki menetelmät työn yhteiskunnallisen tuotantovoiman kohottamiseksi tapahtuvat yksityisen työläisen kustannuksella; kaikki tuotannon kehittämisen välineet muuttuvat tuottajan valta- ja riistämiskeinoiksi, tyypistävät työläisen osaihmiseksi alentavat hänen koneen lisäkkeeksi muuttaen hänen työnsä kärsimykseksi, tuhoavat tämän työn sisällön, vieroittavat työläisestä työprosessin henkiset tekijät samassa määrin kuin tiede liittyy työprosessiin itsenäisenä te-

kijänä; ne runtelevat olosuhteet, joissa työläinen työskentelee, alistavat hänet työprosessin ajaksi mitä pikkumaisimman, vihattavan pakkovallan alaiseksi, muuttavat hänen elinaikansa työajaksi, heittävät hänen vaimonsa ja lapsensa pääoman Juggernautpyörän alle" (Pääoma I s. 580).

Ihmisen vieraantuminen ihmisestä

Vieraantuminen ei rajoitu työläisten vieraantumiseen tuotteestaan. Tapahtuu myös ihmisen vieraantumista ihmisestä — tietyn ihmisluokan, kapitalistiluokan eduksi.

Ihminen vieraantuu yhteiskunnasta. Länsisaksalainen "Neue Vorwärts" piirtää 5. 11. 1954 yhteiskunnasta vieraantuneen työläisen kuvaa — nykyisin tilanne on vieläkin pahempi — seuraavasti: "Sulattojen ja valsaamojen miehet, kaivosmiehet ja kemianteollisuuden kumityöläiset hengähtävät raskaasti lähtiessään tuotantolaitoksesta työvuoron vaihtuessa. Heidän voimansa on kulutettu loppuun. Työläisiä saa tuskin enää liikahdamaan kaan kotonaan iltaisin, niin poikki he ovat." Vieraantumista työprosessissa uupumisen, työrasituksen vaikutuksesta! Oikeaa kurjistumisen dialektiikkaa sen eri tekijöiden vaikuttaessa toinen toiseensa! Tässä työrasituksen vaikutusta tietämättömyyteen vieraantumisen kautta.

Luokkatietoisuus on saatava sammumaan

Mutta myös manipulaatio saa aikaan vieraantumista (tietämättömyyttä). Hallitsevalla luokalla ei vielä koskaan ole ollut käytössään nykyisenlaista koneistoa ideologian hämärtämiseksi, työläisten luokkatietoisuuden häivyttämiseksi. Radion ja television työnä on keskittänyt työläisten huomio kaikkeen siihen, mikä pitää hänet loitolla luokkien taistelusta,

jotta taistelukenttä luovutettaisiin vastarinnatta hallitsevalle luokalle — ja tämä tapahtuu sellaisessa maailmassa, sellaisena aikana, jota on suojattava kolmannelta maailmansodalta ja jossa lapset ovat kaiken aikaa vaarassa joutua jatkuvasti lisääntyvän nuorisorikollisuuden tartunnan tai huumeiden uhriksi ja jossa kaikkialla käydään koko historian suurinta, sosialististen ja imperialististen maiden, pääoman ja työn välistä luokkataistelua! Tällä tavalla sokaistu työläinen, joita imperialismiin maailmassa on miljoonia, on vieraantunut omista voimavaroistaan, historiallisesta asemastaan ja tehtävästään, hän on vieraantunut luokastaan, yhteiskunnasta, ihmiskunnasta. Paljon tietämättömpi hän on tänä päivänä kuin ne lukutaidottomat esi-isänsä esimonopolistisella ajalla, joista monikin joi itsensä palkkapäivänä katuojaan, kuten Engels ja Gorki kuvasivat, mutta joka silti tiesi aina luokkavihollisensa!

Voisi täyttää sivuja osoittamaan, että työväenluokka on kurjistunut edelleen koko kapitalistisen maailman mitassa ja imperialistisissa maissa erityisesti, kuten Marxin ennakkonäkemys oli hänen määritellössään kasvavan kurjistumisen lain työväenluokan "kurjuuden, työrasituksen, orjuuden, tietämättömyyden, raaistumisen ja siveellisen alentumisen" kasautumisen laiksi.

Vilkaiskaamme vielä raaistumista ja siveellistä alentumista: Voiko kuvitella suurempaa raakalaisuutta ja siveellistä rappiota kuin saksalaisten fasistien joukkojen Neuvostoliitossa tai amerikkalaisen monopolipääoman joukkojen Vietnamsissa edustama? Kuinka uudessa valossa näytettyvätään kommunistien tehtävät, saavutukset ja uhrin taistelussa työväenluokan vapauttamiseksi näistä absoluuttisen kurjistumisen ilmiöistä!

Hätkähdyttävämmin kuin koskaan tajuamme mitä todella merkitsee, kun Marx

asettaa ihmiskunnalle, myös työväenluokalle, vaihtoehdon: joko sosialismi tai sortuminen raakalaisuuteen.

Ja syvemmin kuin koskaan tajuamme historian prosessin dialektiikkaa, ja kommunististen ja työväenpuolueiden tehtävän suuruutta nähdessämme, että siinä luokassa, jolla on suurin historiallinen tehtävä mikä milloinkaan on jollekin luokalla asettunut — tehtävä johtaa ihmiskunta sen kaikille jäsenille onnelliseen tulevaisuuteen — on taistellen saatava nousemaan tietoisuus tästä sen historiallisesta tehtävästä, saatava kasvamaan päättäväisyys taistella lopullisen voiton saavuttamiseksi tietämättömyyden, raaistumisen, siveellisen rappedumisen kasvusta!

Jürgen Kuczynski

Porvarillisen työntutkimuksen kriisi ja uudet työnjohtomenetelmät

Seuraavassa artikkelissa tarkastellaan pääasiassa työnantajien oman kirjallisuuden pohjalta riiston muotojen uusinta kehitysvaihetta. Perinteelliset työn voimaperäistämisen muodot, erityisesti työn osittaminen, ovat koituneet tuhoisiksi työväenluokan terveydentilalle ja täten ongelmaksi myös työnantajille, koska poissaolot, vaihtuvuus ja työkyvyttömyys ovat valtavasti lisääntyneet. Ratkaisuna näihin haittoihin ovat monopolien esikunnat ryhtyneet kauppaamaan "työn inhimillistämistä". SAK:kin on jo pitänyt Työn inhimillistämisen -seminaarin ja koska siihen useiden liittojen johdossa suhtaudutaan myönteisesti, on odotettavissa, että "työn inhimillistäminen" tulee olemaan keskustelun aihe monilla työpaikoilla.

Kirjoittajat eivät ole seuraavassa pyrkineet nostamaan niinkään tunnuksia, vaan osoittamaan "työn inhimillistämisen" luonteen työn voimaperäistämisen uutena muotona. Vasta taistelussa riiston tehostamista vastaan työpaikoilla muutoutuvat konkreettiset taistelutunnukset ja keinot.

Tuotantoprosessin suunnittelua käsittelevässä kapitalistisessa kirjallisuudessa on pääpaino selvästi työntekijöiden työn voimaperäistämisessä. Tämä ei ole yllättävää, sillä onhan työn voimaperäistäminen kapitalismin yleisen kriisin nykyvaiheessa lisäarvon kohottamisen pää-

menetelmä. (Työväenluokan kansainvälinen vallankumouksellinen liike, Edistys, ei painovuotta). Porvaristo ei ole kuitenkaan luopunut työajan pidentämisestäkään, kun sille vain tulee siihen mahdollisuuksia. Tästä on tuoreena esimerkkinä Kemin hätätyö-oikeudenkäynti ja yleisemmin sekä ylitöiden, että hätätöiden valtava lisääntyminen tulopolitiikan kaudella.

Työn voimaperäistäminen on tähän asti suoritettu siten, että yksityisen työntekijän suorittama työ on jaettu mahdollisimman pieniin ja helposti opittaviin (sekä valvottaviin) työvaiheisiin, että työntekijä on pakkotahtisesti sidottu koneiden yhä suurempaan käyntinopeuteen tai, että hänen hoidettavakseen annettujen koneiden määrää on lisätty.

"... Samassa määrässä kuin työnjako lisääntyy, työ yksinkertaistuu. Työläisen erikoinen taitavuus menettää arvonsa. Hän muuttuu tavalliseksi tylsäksi tuotantovoimaksi, jolta ei vaadita ruumiillisia eikä henkisiä kykyjä ja tottumuksia. Hänen työnsä muuttuu työksi, jota voivat kaikki tehdä. Kilpailijoita tulee hänelle sen vuoksi joka taholta, ja muistakamme lisäksi se, että mitä yksinkertaisempaa, mitä helpommin opittavaa työ on, mitä vähemmän tuotantokustannuksia sen oppiminen vaatii, sitä alemmaksi laskee työpalkka, sillä sen, kuten jokaisen muunkin tavarain hinnan, määrävät tuotantokustannukset.

Samassa määrässä kuin työ lakkaa tuotamasta tyydytystä ja tulee entistä vastenmielisemmäksi, samassa määrässä kilpailu lisääntyy ja työpalkka laskee. Työläinen koettaa pitää työpalkkaa ennallaan tekemällä enemmän työtä: hän joko tekee useamman tunnin työtä tai tuottaa tunnissa enemmän. Hänen pakottamana hän voimistaa siis vieläkin enemmän työnjaon turmiollisia vaikutuksia. Tuloksena on: Mitä enemmän hän tekee

työtä, sitä vähemmän hän saa palkkaa, ja tämä aiheutuu yksinkertaisesti siitä, että hän aiheuttaa samassa mitassa kilpailua työtovereidensa suhteen, tekee heistä sen vuoksi itselleen kipailijoita, jotka tarjoutuvat työhön yhtä huonoilla ehdoilla kuin hän itsekin; että hän siis viime kädessä luo itselleen kilpailua, itse itselleen työläisluokan jäsenenä." (Marx, Palkkatyö ja pääoma).

Suunnattomassa lisäarvon himossaan kapitalistit ovat menneet yhä pidemmälle. Työn voimaperäisyyden seuraukset työväenluokan terveyteen ovat olleet tuhoisat. (Rantala, Honkasalo, Työsuojelu—Työn voimaperäisyys, Otakustantamo, 1976). Työtapaturmat ovat jatkuvasti lisääntyneet ja äärimmilleen voimaperäistetty työ kuluttaa työntekijän sekä henkisesti että ruumiillisesti loppuun muutamassa vuodessa. Poissaolot, vaihtuvuus, mielen terveyden häiriöt ja työkyvyttömyys ovat räjähdysnomaisesti kasvaneet tulopolitiikan kaudella, ja erityisesti STK:n ja SAK:n solmiman rationalisointisopimuksen jälkeen. (Työsuojelu ja luokkataistelu, Tiedonantajayhdistys, 1974) Syystä voidaan työn voimaperäisyyden lisääntymistä pitää 18-tuntisen työpäivän nykyaikaisena muotona, sillä äärimmäisen kuluttavassa työssä koko vapaa-aika tarvitaan elpymiseen eikä se tavallisesti edes riitä. Toisaalta tieteellis-tekninen kumous, työntekijöiden lisääntynyt koulutus ja sosialistisen rationalisoinnin aikaansaama työn monipuolistuminen ja sen kehittävän luonteen lisääntyminen sosialistisen maailmanjärjestelmän maissa ovat asettaneet äärimmilleen ositetun työn käytön kapitalistien omaltakin kannalta kyseenalaiseksi. Voidaan syystä sanoa, että kapitalistisissa maissa tuotantoprosessin suunnittelu ja työntutkimus ovat joutuneet syvään kriisiin. Niinpä kapitalistien palkkaamat tutkijat ovat imperialististen maiden riiston tieteen keskuksissa ryhty-

neet kuumeisesti etsimään uusia tuotantoprosessin suunnittelun ja työn voimaperäistämisen keinoja, joilla riiston korkea aste voitaisiin turvata, mutta joilla ei olisi pitkälle ositetun työn haitallisia vaikutuksia.

H. B. Maynard & Co toteaa, että paine tuottavuuden (lue: työn voimaperäisyyden) nostamiseksi ei ole suinkaan vähentynyt vaan on päinvastoin lisääntynyt (Maynard, On Production, McGraw-Hill, 1976). Jos läntiset kapitalistiset maat aikovat säilyttää taloudellisen asemansa maailmankaupassa kolonialismin murennuttua ja kehitysmaiden alettua taistelunsa raaka-aineiden hinnan kohottamiseksi, työn voimaperäisyyden asteen nostaminen saa yhä tärkeämmän merkityksen. Koska työn osittamisen ja perinteellisen rationalisoinnin tie on kuljettu loppuun, ja toisaalta työläisten lisääntynyt koulutustaso tekee näiden toimenpiteiden toteuttamisen yhä vaikeammaksi, on löydettävä uusia keinoja nostaa tuottavuutta. Tänä ihmelääkkeenä pidetään työn "inhimillistämistä", jota Maynard & Co kutsuu tuotannon sosio-tekniiseksi suunnitteluksi. Tarkoituksena on löytää optimaalinen synteisi perinteellisestä työntutkimuksesta ja porvarillisten käyttäytymistieteilijöiden luomista viimeaikaisista hienouksista saada työläinen hänen tajuntaansa vaikuttamalla mukautumaan työnantajien pyrkimyksiin.

Työn "inhimillistäminen"

Itse asiassa työn "inhimillistämässä" kysymyksessä on eräänlainen yritys saada teollisuustyöhön käsityön piirteitä. Työläisistä pyritään tavallisesti muodostamaan "itseohjautuvia" työryhmiä, joille palkka maksetaan ryhmäurakkana (Lidestad, Norstedt, Tuotantoryhmät ja palkkiot, Teollisuuden kustannus, 1976). Työryhmät joko vastaavat jonkin tuotteen

tai sen osan kokoamisesta tai valmistamisesta taikka koko tuotantoyksikön toiminnasta. Lisäksi voidaan harrastaa työn kiertoa, jolloin työläiset säännöllisin väliajoin vaihtavat tehtäviään tai laajentaa sekä "rikastaa" yksityisen työläisen työtä.

Edellä kuvatuilla järjestelyillä kapitalistit katsovat olevan tiettyjä etuja pitkälle ositettuun työhön verrattuna. Vaikka tuottavuus joissakin tapauksissa kasvaa pohjimmaisena tarkoituksena, kuten edellä todettiin, on motivoida työntekijä työn sisällön avulla. Eli saada työn sisältö vaikuttamaan työntekijän tajuntaan samantuntuaisesti kuin taloudelliset kannustimet, jopa parhaimmassa tapauksessa toivotaan sen korvaavan niitä. Työn "inhimillistämisen" myönteisistä puolista työnantajan kannalta voidaan luetella seuraavia:

a) Poissaolot ja vaihtuvuus ovat vähentyneet. Saab-Scandian suorittamassa kokeilussa vaihtuvuus laski 70 prosentista 30 prosenttiin (Norstedt, Aguren, Scandia-raportin, ei painovuotta). Poissaolot on työryhmissä helpompi hoitaa, koska tuotantolinjan toiminta häiriytyy yhdenkin työntekijän puuttuessa.

b) Tuotannon joustavuus on lisääntynyt. Saabin Södertäljen tehtailla suoritetuissa kokeissa laski suunnittelemtomien seisokkien määrä 6 prosentista (1969) noin 2 prosenttiin (1972) (Norstedt, Aguren, mt.). Työryhmät ovat myös helpommin sopeutettavissa tuotevalikoiman muutoksiin. Myös tuotannonohjaus helpottuu todennäköisesti. Tuotannon kuormitus tulee tasaisemmaksi ja tuotannon pullonkaulat poistuvat ikään kuin itsestään työntekijöiden suorittamilla järjestelyillä. Tämä kaikki merkitsee työn voimaperäisyyden nousua, koska samalla työn huoksaus, toisin sanoen työn sisältämien taukojen määrä, vähenee. Koska työtahti muutenkin on kireä ja lepotaukoja vähän

on suunnittelemtomien taukojen väheneminen työsuojelun kannalta vaarallista, sillä ne poistavat viimeisetkin elpymismahdollisuudet työn lomassa. Vastapainoksi tarvittaisiin siis ehdottomasti työehtosopimuksiin kirjattuja lepotaukoja.

c) Työnjohdon määrää on voitu vähentää. Ryhmäurakan ansiosta työläiset valvovat toistensa työskentelyä, eikä tähän tarvita työnjohtoa. Lisäksi ryhmä jakaa itse sisällään tehtävät ja vielä suunnittelee niistä osan. Talonrakennusalalla ei ryhmäurakan käyttöönoton jälkeen enää kolmekerroksisen asuintalon rakentamisessa tarvittu edes yhtä työnjohtajaa. Työryhmään kuuluu tavallisesti viisi miestä ja yksi nainen. Talon rakennusaika on samalla laskenut yhdeksästä kuuteen kuukauteen. Sama työnjohtaja hoitaa kolme-neljä taloa. Ei ole ihme, että tätä ns. monitoimiuurakkaa käytetään Ruotsissa jo yli 80 prosenttisesti talonrakennusalalla ja että sitä Suomessa ollaan väkisin runnomassa työehtosopimuksiin.

Työntutkimuskustannukset yleensä vähenevät. Tämä onkin tärkeää sillä Ruotsissa on jo yksi rationalisointimies 150 työntekijää kohti. Työryhmiä suosittelainkin sellaisiin tehtäviin, joiden suunnittelu työntutkimuksen avulla on vaikeaa. (Edgren, Rhenman, Palkkaus ja tehokkuus, Weilin & Göös, 1972) Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö MTM-menetelmää ja muita liikeaikatutkimuksia sovelleta myös työryhmiin.

d) Tuotteiden laatu nousee. Koska työryhmät valmistavat koko tuotteen tai ainakin selvän osan siitä, niin työryhmän työn laatua voidaan valvoa tavallisen laadunvalvonnan yhteydessä. Samaan suuntaan vaikuttaa myös se, että työntekijöille syötetään koko ajan tiedot valmiiden tuotteiden laadusta. Volvon Kalmarin tehtailla on esim. rakennettu tätä varten omat TV-järjestelmänsä. (Wiio, Ruotsin inhimillistyyvä autoteollisuus, Suomen

kuvalehti, 47/1975) Jossain määrin laatu ilmeisesti nousee aina kun pitkälle ositetusta työstä siirrytään sellaisiin työvaiheisiin, joiden suorittamisen työntekijä voi nähdä edes jossakin määrin mielekkääksi.

e) Työntekijöiden määrää voidaan vähentää. Koska työntekijöiden ansiot ovat sitä suuremmat, mitä pienempi on työryhmä, on näillä kiinnostusta itse rationalisoida toisiaan ulos ryhmistään. Koska työn laajentamisen yhteydessä tavallisesti työn tuottavuus nousee ja ennen kaikkea työn voimaperäisyyden aste kasvaa tarjoaa tämä myös mahdollisuuksia vähentää työvoimaa. Matforssin kokeilussa työntekijöiden määrää voitiin vähentää peräti 10 prosenttia (Työn laajentaminen, LTKK:n tuotantotalouden laitos, Valmistustalouden harjoitustyö, 1976).

f) Työnantajan voitot ovat kasvaneet. Lähes kaikissa työn "inhimillistämisen" kokeiluissa on saavutettu taloudellisen kannattavuuden parantuminen. B&O:n TV-tehtaalla pystyttiin työvaiheiden lukumäärää vähentämään puolella. Saman verran väheni myös työtuntien määrä yhtä vastaanotinta kohti. Toimitusaika voitiin lyhentää kolmesta viikosta kolmeen päivään. B&O:n liikevaihto kasvoi tilivuotena 1973—74 415 milj. tanskan kruunuun, josta oli lisäystä edellisvuoteen 24 %. Nettovoitto ko. tilivuonna oli 24,4 milj. tanskan kruunua, joka vastaa 28 % sen osakepääomasta ja joka on lähes 6 % liikevaihdosta (Tuotanto pienryhmiin — tuottavuus kasvaa, Helsingin Sanomat, 1976-02-17). Nämäkin ovat vain ilmoitettuja lukuja. Todellisuudessa voitot ovat huomattavasti suurempia. Saman tapaisia tuloksia on saavutettu myös muissa kokeiluissa, mutta vain vähän taloudellisia tuloksia on yleensä annettu julkisuuteen.

g) Koulutusmenot ovat pienentyneet. Jo vaihtuvuuden väheneminen merkitsee

huomattavaa säästöä koulutuskustannuksissa. Suomen metalliteollisuudessa on yhden työntekijän vaihtumisen arvioitu maksavan noin 4000—5000 mk (Teollisuuslehti, 6/1975), josta summasta huomattava osa on juuri koulutuskustannuksia. Kokeilujen alkuvaiheessa, kun työntekijöille opetetaan uusia työtehtäviä, koulutuskustannukset saattavat aluksi nousta, mutta myöhemmin työryhmät pystyvät kouluttamaan jäseniään, jolloin saavutetaan huomattavia säästöjä. Tavallisesti työryhmiin lisätään vielä yksi oppipoika toisten työläisten koulutettavaksi.

h) Työryhmiä voidaan markkinoida yritys- ja työpaikkademokratiana. Työryhmien ideologista merkitystä ei tule aliarvioida. Niiden avulla voidaan ensinnäkin levittää työläisten keskuuteen ymmärtämystä työnantajien tuotannollisia ongelmia kohtaan. Toiseksi ne toimivat myös luokkasopuileidologian välittäjänä, koska työläiset pyritään saamaan yhdes- sä työnantajan kanssa nostamaan tuotannon tehokkuutta. Ruotsissa, missä tämän kaltaisia kokeiluja on pitempään suoritettu, onkin rationalisointiliiton Tuottavuus-lehden mukaan työntekijöiden "taloudellinen" ajattelu huomattavasti kehittyneempää kuin Suomessa (Tuottavuus, 3/1976). Toisaalta kokeilut eivät ole onnistuneet silloin kun työläiset ovat olleet niitä vastaan. Onpa joissakin tapauksissa luottamusmiehiä jouduttu erottamaan kokeilujen loppuunsaattamiseksi (Emery, Thorslund, Osallistuminen ja vaikuttaminen työelämässä, Weilin & Göös, 1969). Työn "inhimillistämisen" kokeiluilla pyritään myös luomaan kapitalismista "ihmiskäsvoista" kuvaa. Varsinkin Volvo on tällaisilla kokeiluilla hankkinut itselleen valta-vaan julkisuutta. Sen pääjohtajan Gyllerhammerin vieraillessa Suomessa 1976 mainosti Demari häntä neljän palstan jutussaan "edistykseksi kapitalistiksi". Uscassa maassa toimiva yli 400 management-asiantuntijan konsulttiyritys May-

nard & Co myöntää suoraan, että työn "inhimillistämistä" kokeilut ovat suoraan suunnattu työläisten nousevaa lakkoliikettä vastaan.

i) Työtapaturmien määrän kehityksestä ei ole saatavissa mitään tietoja. Koska kuitenkin työtahti kiristyy entisestään on näiden määrässä pikemminkin odotettavissa nousua kuin laskua (Riiston muodot kehittyvät, Tiedonantaja, 96/1976). Kulumissairaudet voivat joissakin tapauksissa tasaisemman kuormituksen takia laskea. Mielenterveydelliset ongelmat eivät poistu, vaan muuttavat muotoaan. Kuvaavaa on, että vaikka työn "inhimillistämistä" markkinoidaan nimenomaan työsuojeluna, työnantajat eivät kuitenkaan ole kiinnostuneita edes tutkimaan, mitä vaikutuksia sillä työläisten terveydentilaan todellisuudessa on.

Onko kapitalismi muuttunut "ihmiskasvoiseksi"?

Pitkälle ositettu työ on edelleen työn voimaperäistämisen päämuoto, mutta selaisilla aloilla, joilla se on viety äärimäisyyteensä, on vastatendenssinä syntynyt työn "inhimillistäminen". Näillä uusilla suunnitteluperusteilla ovat kapitalistit onnistuneet monissa tapauksissa kohottamaan riiston astetta ja vastaamaan tieteellis-teknisen kumouksen vaatimuksiin saamalla työläisten työvoiman täydellisemmin käyttöönsä. Silti ne eivät tule edes ratkaisemaan "työtyytyväisyyden" ongelmaa. Vaikka "inhimillistetty" työ voi ensin kiinnostaakin työläisiä, se ei poista riistosuhdetta ja niin ennemmin tai myöhemmin tulee paljastamaan heille todellisen luonteensa. Oli työ kuinka "rikasta" tahansa se pysyy kapitalismin oloissa yhä vieraantuneena työnä:

"Mitä sitten on työn vieraantuminen? Ensinnäkin sitä, että työ on työläiselle joutain ulkopuolista, hänen olemukseensa kuulumatonta, että hän ei työssä tunne

itseään onnelliseksi, vaan onnettomaksi, ei kehitä vapaasti ruumiillista eikä henkistä tarmoaan, vaan piinaa ruumiillista olentoaan ja rappeuttaa itseään henkisesti. Siksi työläinen tuntee vain työn ulkopuolella olevansa oma itsensä, mutta työssä hän on irrallaan itsestään... Sen johdosta hänen työnsä ei ole vapaaehtoista, vaan pakonalaista, pakkotyötä. Se ei ole työn teon tarpeen tyydyttämistä, vaan ai-noastaan keino toisten, sen ulkopuolelle jäävien tarpeiden tyydyttämiseksi. Työn vieraus ilmenee selvästi siinäkin, että heti kun ruumiillinen tai muunlainen pakotus työhön lakkaa, sitä paetaan kuin ruttoa. Ulkopuolinen työ, jonka kuluessa ihminen vieraantuu itsestään, on itsensä uhraamista, itsekidutusta. Ja lopuksi työn ulkopuolisuus ilmenee työläiselle siinä, että hän ei työssä kuulu itselleen, vaan jollekin toiselle... Työläisen toiminta ei ole hänen omaisuuttaan. Se kuuluu toiselle, se merkitsee hänelle oman itsensä menetystä." (Marx: Vuoden 1844 taloudellisuusfilosofiset käsikirjoitukset).

Ristiriidat kärjistyvät

"Itseohjautuvat" työryhmät ja työn "inhimillistäminen" eivät ole työnantajille mitään ristiriidattomia ilmiöitä. Ne osoittavat, että työn yhteiskunnallinen luonne ja pääoman yksityisomistus ovat joutuneet niin jyrkkään ristiriitaan keskenään, ettei työläisiä voida enää kokonaan syrjäyttää tuotannon suunnittelusta ja alistaa vain koneen osaksi. Tässä mielessä ne tarjoavat myös taisteluasemia työntekijöille. Ne vaativat erityistä valpautta ja laajaa selvitystyötä tällaisten kokeilujen todellisesta luonteesta. Kapitalistien tarjoamien "itseohjautuvien" työryhmien vastapainoksi on asetettava työläisten demokraattisten oikeuksien laajentaminen. Tämä on tärkeää siitäkin syystä, että työn "inhimillistämistä" kokeiluja reformistit tulevat — samalla ta-

valla kuin ergonomiaa — käyttämään esimerkkinä siitä, kuinka kapitalismi on muuttanut muotoa ja kuinka muka ka-joamatta omistusoikeuteen voidaan rat-kaista työolosuhteiden epäkohdat.

Vaikka amerikkalaiset tutkijat ihastelevat sellaisia esimerkkejä, joissa työläiset on saatu niin "management"-henkiseksi, että ovat tulleet jopa tuntia liian aikaisin töihin voidakseen vain keskustella tuotannollisista ongelmista edellisen työvuoron työläisten kanssa (Gellerman, Behavioral Science in Management, Penguin books, 1974), ovat näistä kokeiluista innostuneet työnantajien lisäksi kuitenkin pääasiassa vain jotkut "edistykselliset" työsuojelualan tutkijat, kun taas työläiset ovat jo luokkavaistollaan suhtautuneet niihin epäluuloisesti. Heillä on kylliksi kokemusta siitä, miten kapitalisti kääntää kaikki parannukset työn organisaatiossa työläisiä vastaan. Kuten edellä on osoitettu, ei työn "inhimillistämistä" kokeiluissa työtahti suinkaan tavallisesti ole laskenut, vaan kiristynyt. Työstä on lyhyellä tähtäimellä voinut tulla työläiselle siedettävämpää, koska kuormitus ja rasitus on monipuolisempaa, mutta työntekijän kannalta on pitkällä tähtäimellä samantekevää millä menetelmällä hänen työvoimansa kulutetaan loppuun ennen aikojaan.

Innostumalla kapitalistien tyrkyttämisestä uusista "inhimillisistä" tuotantosuunnittelun periaatteista kadotetaan vain luokkataistelunäköala ja vajotaan lopulta suoranaisesti porvariston asiamiehiksi. Eli kuten Reissig ja Weigert toteavat kirjassaan "Antimonopolistinen vaihtoehto — sosialistinen perspektiivi": "Työväenluokka voi harjoittaa demokraattista valvontaa vain autonomisena, poliittis-ideologisesti ja organisatorisesti riippumattomana ja itsenäisenä voimana, valtiomonopolistisen kapitalismin antagonistisena vastavaltana. Tällöin on taistelu demokraattisten oikeuksien saavuttamisesta

taloudessa aina ymmärrettävissä vain prosessina, jonakin mikä voidaan toteuttaa välienselvittelyssä monopolien ja niiden poliittisten edustajien kanssa siinä määrin kuin onnistutaan muuttamaan voimasuhdetta ja kaventamaan monopolipääoman taloudellista ja poliittista valtaa."

Tuotantoprosessin kapitalistisen suunnittelun kriisi tulee lähivuosina entisestäänkin syvenemään, eikä työläisten vastusta työn "inhimillistämistä" kokeiluihin varmasti tarvitse kauan odottaa. Näiden parannusten ja oikeuksien tarjoaminen vain jouduttaa kapitalistisen tuotannon riistoluonteen paljastumista työntekijöille. Toisaalta edellä esitetty myös osoittaa, että suurpääoma on kokenut vastustajaa, joka tarvittaessa käyttää kaikkia mahdollisia keinoja oman valtansa ikuistamiseksi. On myös havaittava, että työn "inhimillistäminen" kulkee kapitalistisissa maissa käsi kädessä lisääntyvän työläisten demokraattisten oikeuksien polkemisen, työtaistelutoimien kriminalisoinnin ja pakkosovintojärjestelmien kanssa.

Antero Honkasalo
Marja-Liisa Honkasalo

Raportti armeijasta

Miettusen vähemmistöhallitus teki 3. marraskuuta päätöksen "vuosisadan konekaupasta". Valinta päättyi englantilaiseen Hawtiin, Naton maataistelu- ja suihkuharjoituskoneeseen. Samassa yhteydessä päätettiin myös ilmatorjuntaohjusten hankinnasta.

Vähintään 50 lentokoneen hankinta ei ole ainoa vuoden 1977 budjettiin sisältyvä asehankintaohjelma. Vuoteen 1982 ulottuvien ohjelmien mukaan uusia aseita hankitaan noin 350 miljoonalla markalla vuosittain. Vuoden 1977 budjetissa armeijan määrärahat kohoavat prosentuaalisesti enemmän kuin muut määrärahat.

Poliittinen pohja nykyisille varusteluohjelmille luotiin parlamentaarisessa puolustuskomiteassa, jota johti prof. Jansson. Viime keväisessä mietinnössään komitea loi yksimielisen turvallisuuspoliittisen linjan sekä varusteluohjelman. Vain kommunistit jättivät mietintöön eriyvän mieltipiteen.

Pädesikunta julkisti marraskuun alussa uuden turvallisuuspoliittisen opetuspaketin, joka sisältää koulutuksesta riippuen 14—24 tuntia turvallisuuspolitiikan opetusta. Oppitunteja varten on valmiit luennot ja noin 400 diakuva. Ohjelmaa aiotaan soveltaa myös peruskoulussa.

Nämä ovat eräitä armeijaa koskevia tosiasioita ja uutisia, jotka vaativat edistyksellisiltä voimilta perusteltua kannanmäärittelyä. Siksi armeijaa ja turvallisuuspolitiikkaa koskevaa keskustelua on aktivoitava. Demokraattisen turvallisuuspoliittisen vaihtoehdon välttämättömyyttä korostaa sekin, että tähän saakka oikeistolla on ollut miltei aukoton yllote alaan liittyvissä kysymyksissä.

Nyt julkaistava artikkeli on tässä suhteessa eräänlainen keskustelun avaus, joka kaipaa jatkoa.

Epäpoliittisuuden myytti

Suomen puolustusvoimat pitää itseään politiikan ulkopuolella olevana laitoksena, koko kansan armeijana. Erityisen herkästi se on valmis torjumaan väitteet siitä, että armeija olisi "luokka-armeija" tai että se ei olisi virallisen ulkopoliittisen linjan takana.

Epäpoliittisuuden myyttiä eivät kuitenkaan puolla mitkään tosiasiat enempää historiasta kuin nykyisyydestäkään. Siksi on paikallaan palauttaa mieliin eräitä keskeisiä tosiseikkoja, jotka kertovat kaikesta muusta kuin epäpoliittisuudesta, selvästä asennoitumisesta ja toiminnasta porvariston puolella työätekeviä vastaan.

Asevelvollisuusarmeija rakennettiin suojeluskuntien perustalle. Porvarillisen hallituksen asevoimina olivat luokkasodassa ja vielä jonkin aikaa sen jälkeenkin suojeluskunnat, kunnes yleiseen asevelvollisuuteen perustuva armeija vuonna 1921 muodostettiin.

Sen jokainen upseeri oli peräisin suojeluskunnista, porvariston aseellisesta kaartista. Useimmat heistä olivat saaneet koulutuksensa jääkäreinä Saksassa, osa tsaarin armeijassa. Valkokaartin ylipäällikkö Mannerheim oli armeijan johtava upseeri aina vuoteen 1944 saakka.

Paisi että armeija syntyi työläisten ja torppareiden vapaustaistelun murskaamisen pohjalle se myös heti synnyttään alkaen omaksui imperialistisen roolin. Suomalaiset joukot osallistuivat interventioihin tarkoituksella palauttaa tilanherrojen ja kapitalistien valta Neuvosto-Venäjälle. Mannerheimin ja valkokenraali Judenitz laativat v. 1919 Helsingin Seurahuoneella yhteisen suunnitelman vallankumouksellisen Pietarin kukistamisesta.

"Aseveljeys" Saksassa oli myöskin tiivis, sillä Suomen porvaristo on kiittolisuudenvelassa luokkasodasta lähtien Sak-

salle, jonka divisioonat kukistivat punaisten eteläiset joukot ja valtasivat mm. Helsingin ja täten edistivät ratkaisevalla tavalla valkoisten voittoa.

Suojeluskuntien ja armeijan suhde pysyi läheisenä. Vuonna 1927 suojeluskunnat liitettiin lailla osaksi "puolustus"voimia. Nykyiset sotilaspiirit ja sotilasläänit olivat tuolloin suojeluskuntapiirejä. Suojeluskunnat olivat paikallisia porvariston aseellisia osastoja ja parhaimmillaan niihin kuului noin 100 000 miestä. Yksin Helsingin yliopistollakin oli oma suojeluskuntakomppaniansa.

Vuoden 1931 presidentin vaaleissa suojeluskunnat uhkasivat kaappauksella, ellei heidän ehdokastaan P. E. Svinhufvudia valita. Osa valitsijamiehistä taipuikin uhkausten edessä. Maltillisempi K. J. Ståhlberg kärsi vaalissa yhden äänen tappion ja jonkin ajan kuluttua sai kokea mitä "Lapuan laki" merkitsi. Ståhlbergin, entisen presidentin kuuluisan kyydityksen järjestivät yleisesikuntaupseerit kenraali Wallenius ja everstiluutnantti Kuussaari.

30-luvulla virallisesti julistetun "puolueettomuus" politiikan suojissa armeija tiivistä vanhaa aseveljeyttä Saksaan ja yhteyksiä myös muihin imperialististen maiden armeijoihin. Sotilasjohdolla oli sitten myös itse sotien aikana vahva ote ulkopoliitikankin hoidossa. Erityisesti yhteinen hyökkäys Neuvostoliittoon Saksan kanssa valmisteltiin pienessä sisäsenkaassa eduskuntakin ohittaen.

Sodan päättymisen tappioon haaveilun Suur-Suomen sijasta oli katkera pala porvaristolle ja armeijalle erityisesti. Todellinen tilanne ei kuitenkaan kaikille upseereille vielääkään selvinnyt. Kenraali Airon johdolla valmisteltiin salaliitto, johon sekaantui yli 6000 henkilöä, pääasiassa upseeristoa. Tarkoituksena oli jatkaa sotaa Neuvostoliittoa vastaan tarvittaessa uusi valtiojohto syrjäyttäen, mitä varten järjestettiin noin 1300 aseatköä.

Hanke kuitenkin paljastui ja valui tyhjiin mutta se ei johtanut tarpeelliseen fasististen aineiden puhdistamiseen armeijasta.

Vaikka suojeluskunnat lakkautettiin onnistui äärimmäinen oikeisto siirtämään niiden omaisuuden erilaisten säätiöiden avulla luotettaviin käsiin. Näin luotiin vahva taloudellinen perusta erilaisille "maanpuolustus" järjestöille, joista erityisesti reserviläisjärjestöt on tarkoitettu jatkamaan muuttuneissa oloissa suojeluskuntien tehtävää.

Jo vuonna 1948 armeija pääsi näyttämään todellista karvaansa. Ns. vallankaappaushölmöilyn yhteydessä armeija oli hälytystilassa ja Arabian tehtaiden lakokoliikkeen varalta olivat valmiustilassa Helsingin varuskunnan joukot.

Yleislakko säikähdytti porvaristoa kovasti. Eräät oikeiston kansanedustajat vaativat armeijan käyttämistä työväkeä vastaan ja se asetettiin hälytystilaan. Kovat patruunat jaettiin ja Parolan panssareita siirrettiin lähemmäksi Helsinkiä.

Tšekkoslovakian tapahtumien yhteydessä elokuussa 1968 Kaakkois-Suomen sotilasläänin joukko-osastoja komennettiin hälytyksellä ottamaan asemat rajakunnista, mikä palveli tehokasta neuvostovastaista mielipiteenmuokkausta.

Niin kummalliselta kuin se tuntuukin niin myös ETYK:n turvallisuusjärjestelyjen yhteydessä harjoiteltiin "todellista tilannetta" kriisiaikaa silmälläpitäen. Oikeistolehdistöhän tekikin armeijasta ja poliisista melkein ETYK:n pääuutisen.

Keväällä 1975 paljasti lahtelainen varusmies Heikki Ojanen eräiden upseerien virkatyönä laatiman suunnitelman liikekannallepanon suorittamisesta ohi poliittisen johdon. Oikeuskansleri painoi tämän vallankaappausuunnitelman villaisella, mutta Ojanen sen sijaan joutui laitomasti erotetuksi työpaikastaan.

Syksyn 1976 alussa Tiedonantaja kertoi "tehostetun suojaamisen suunnitelmista", jotka yrityskohtaisesti on laadittu kapitalistien ja sotilaspiirien toimesta silmälläpitäen tilannetta, jossa työlläiset on pantava kuriin vaikka asevoimin.

Armeijan porvarillisuus käy ilmi paitsi näistä kriisiajan työlläisvastaisista suunnitelmista niin myös siitä aatteellisesta kasvatustyöstä, joka armeijassa miehistöön ja kantahenkilökuntaan kohdistetaan. Erilaisten vitsien ja kantahenkilökunnan puheiden johtavia teemoja on neuvostovastaisuus, kuten jokainen varusmiespalveluksen suorittanut tietää.

Aatteelliseen vaikuttamiseen kuuluu olennaisena osana taantumuksellisen historian ihannoiti. Jokaisen joukko-osaston "kunnianhetket" liittyvät useimmiten joihinkin neuvostovastaisten sotiemme taisteluihin. Uudenmaan Rakuunapataljoonassa miehistön tupia on nimetty jopa 30-vuotisen sodan mukaan ikään kuin siinä, että suomalaisia talonpoikia tapatettiin kaukana Saksassa Ruotsin suurvaltapyrkimysten takia olisi jotain ihannoitavaa.

Eikä armeija kaihda suojeluskuntalaisen perinteensääkään vaalimista. Luokkasotaa nimitetään valkoisen valheen mukaisesti aina "vapaussodaksi" ja suhtautumista kuvastaa hyvin esimerkiksi se, että viime kesänä "Vapaussoturien Huoltosäätiö" piti kesäpäivänsä Lappeenrannan varuskunnan tiloissa. Juhlapuhujana toimi sotilasläänin komentaja kenraaliluutnantti Erkki Setälä ja järjestelytoimikunnan avainhahmona varuskunnan päällikkö everstiluutnantti Hentunen.

Kullakin varuskuntapaikkakunnalla tärkeimmät upseerit kuuluvat ilman muuta paikkakunnan kermaan. Hyvät yhteydet paikkakunnan teollisuus- kauppa- ja pankkimiehiin järjestyvät mm. reserviläistoiminnan kautta ja yhteydenpito on varsin tiivistä.

Tuskin millään yhteiskuntaelämän alalla on niin tiivistä järjestöverkkoa kuin ns. maanpuolustuksen sektorilla. On erilaista säätiötä ja tuki ry:tä, reserviläisjärjestöä ja niiden naisjärjestöä, kadettikuntaa jne. Eräs keskeisimmistä on Maanpuolustuksen Tuki ry., jossa aktiiviupseeristoa edustaa kenrnl. Setälä. Muut hallituksen jäsenet ovatkin sitten vuorineuvoksia tai muita johtajia. Suurpää-oma vaalii huolella yhteyksiään armeijaan ja se panee huomattavat summat rahaa "maanpuolustus" järjestöjensä toimintaan, joita se pitää omana henkivakuutukse- naan sosialismia vastaan.

Poliittisluontoinen syrjintä on vallannut armeijassa alaa sitä mukaa kun varusmiesten etujärjestötoiminta on edennyt. Jatkuvasti tulee esiin tapauksia, joissa Varusmiesliiton tilaisuuksia kielletään ja liiton jäseniä syrjäytetään varusmiestoimikunnista, vaikka he ovat saaneet selvästi eniten ääniä.

Mutta mikä tärkeintä armeijan asema porvariston aseena työväenluokkaa vastaan on kirjattu myös lakiin puolustusvoimista, jossa armeijan tehtäväksi määrätään mm. "oikeusjärjestyksen" puolustaminen ja "virka-avun" antaminen. Sotilasvalassa jokainen sotilashenkilö sitoutuu puolustamaan "laillista yhteiskuntajärjestystä", joksi ymmärretään vain kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä. Epäilemättä ns. kassakaappilait sisältävät koko joukon mahdollisuuksia asevoimille puuttua sisäpolitiikkaan taantumuksen eduksi.

Ja vihdoinkin armeijan oikeistolaisuuden lujana takeena on upseerikunnan täysin yksipuolinen kokoonpano. Vaikka puoluepoliittinen toiminta onkin kiellettyä kertovat esimerkiksi varuskunta-alueiden äänestystulokset, että kokoomuksella ja perustuslaillisilla on ylivoimaisesti suurin kannatus joskin toimiupseereiden kohdalla jo löytyy enemmän kannatusta keskipuolueille ja sosialidemokraateille. Jo-

ka tapauksessa varsinkin ylempi upseeristo on hyvin taantumuksellista ja vain harva vilpittömästi on esimerkiksi Kekkonen ja yya-sopimuksen takana.

Puolustusdoktriini

Välirauhaan saakka Suomen armeijan strateginen oppi oli helppo rakentaa. Siitä kuka oli vihollinen ei ollut epäilystäkään. Sotapolitiikan vararikko ja ennen muuta yya-sopimus muuttivat kuitenkin asetelmat perusteellisesti.

Yya-sopimuksen mukaan "siinä" tapauksessa, että Suomi tai Neuvostoliitto Suomen alueen kautta joutuvat aseellisen hyökkäyksen kohteeksi... Suomi uskollisena velvoituksilleen itsenäisenä valtiona tulee taistelemaan hyökkäyksen torjumiseksi... ja tekee sen Suomen rajojen sisäpuolella tämän sopimuksen mukaisesti tarpeen vaatiessa Neuvostoliiton avustamana tai yhdessä sen kanssa." Entisestä "perivihollisesta" on nyt tullutkin yhteistyökumppani. Enää koskaan Suomi ei voi toimia lännen "etuvartiona" ja hyökkäysalustana Neuvostoliittoon.

Mielenkiintoista on tietää, että sodan jälkeen osa upseeristosta ymmärsi tiettyjä realiteetteja. Paasikivelle toimittamassaan raportissa puolustusvoimain komentaja A. Sihvo mm. kannatti rajoitetun sotilaallisen yhteistyösopimuksen solmimista Nl:n kanssa. Ajatukseen yhtyivät myös kenraalit Heinrichs ja Karhu.

Mutta Yya-sopimuksen tarkoittama tilanne ei kuitenkaan ole Suomen armeijan strategisen ajattelun lähtökohtana. Päin vastoin on paljon tosiasioita, jotka osoittavat kokonaan päinvastaista.

Uuden turvallisuuspoliittisen opetuspaletin keskeisenä periaatteena esiintyy puolueettomuus, jonka suojaamiseksi tarvitaan "riittävää puolustuskykyä ja tahtoa" ja joka kohotetaan ulkopoliittikamme johtavaksi periaateeksi. Puolueettomuus määritellään "pidättäytymiseksi" sellais-

ta kannanotoista "joiden yhteydessä joutuisi asettumaan yhden osapuolen puolelle toista vastaan". Kekkonen lausunto siitä, että "sodan ja rauhan kysymyksissä" Suomi ei ole puolueeton vaan rauhan puolella sotaa vastaan, ei tule opetuspaiketissa mainituksi.

Puolueettomuuden kohottaminen ylimmäksi periaateeksi tekee entistäkin ymmärrettävämmäksi sen hyökkäyksen, joka hiljakkoin kohdistettiin J. Komissarovin ja T. Bartenjevin uuteen kirjaan. Tässä kirjassahan he täysin Yya-sopimuksen hengen ja kirjaimen mukaisesti totesivat, ettei yya-sopimus "luo Suomelle velvollisuutta olla puolueeton kaikissa tilanteissa", vaan että "Suomi voi halutessaan omaksua puolueettoman kannan kysymyksissä, jotka eivät koske Neuvostoliiton ja Suomen ystävyysuhteita eivätkä Nl:n luoteisrajan ja Suomen puolustamista." Suhteessa ystävyyteen ja yhteiseen turvallisuuteen ei puolueettomuutta voi olla.

Reserviläisjärjestöjen "12 teesiä maanpuolustuksesta" alkaa toteamuksella "Suomi tahtoo ja voi olla puolueeton rauhan ja sodan aikana". Onko tämä käsitettävä siten, että sellaisessakin kriisitilanteessa, jota varten yya-sopimus on solmittu, Suomi pysyikin puolueettomana ja "suurvaltojen ristiriitojen ulkopuolella"?

Kyllä juuri siitä on kysymys, sillä kuten Upseerit evp. ry:n syksyllä 1976 järjestämässä tilaisuudessa todettiin sotilaallisen yhteistyön toteuttaminen Nl:n kanssa merkitsisi Suomen "miehittämistä". Armeijan virallisessa opetuksessakin Yya-sopimus nähdään vain perusteeksi armeijan olemassaololle ja tehokkaalle varustelulle. Sen tarjoamaan yhteistyömahdollisuuteen suhtaudutaan hyvin karsaasti ja varustelua halutaan lisätä juuri siksi, että yhteistyö voitaisiin välttää ja "konsultaatiokynnys" nostaa mahdollisimman ylös.

Koska suhtautuminen Yya-sopimukseen on tällaista ei armeijan strateginen perusdoktriini nouse myöskään sen tarkoitamasta tilanteesta, vaan puolueettomuuden suojelemisesta "kaikkiin suuntiin", joka siis sisältää sen vainoharhaisen kuvitelman että myös NI uhkaisi maastamme. Tämä symmetriapolustukseksi nimetty doktriini kuultaa sekä parlamentaarisen puolustuskomitean mietinnöstä, että turvallisuuspoliittisesta openuspaketista.

Käytännössä tämä symmetrisyys kuitenkin ontuu pahasti. Esimerkiksi RUK:n jalkaväen koulutuksessa sekä oppitunti- että maastoharjoitukset pitävät sisällään useimmiten seuraavan tilanteen: "B-organisaatio (NI:n armeija) on hyökännyt Suomeen ja edennyt sille ja sille tasolle, A-organisaation (Suomen armeija) ao. joukko-osasto järjestää puolustuksen sille ja sille tasolle ja torjuu vihollisen." "C-organisaatiota" eli Natoa vastaan ei juuri harjoituksia järjestetä.

Tilannetta kuvaa hyvin erään RUK:n ylikuuluttajan tokaisu harjoituskartan ääressä: "Tänään vihollinen hyökkää lännestä... Kas perkele, ovatpas ne ryssät ovelia!" Reservin upseeristo koulutetaan ja jalkaväen taktiikka on laadittu siinä hengessä, että ainoa todelliseksi koettu potentiaalinen vihollinen on Neuvostoliitto.

Uhanalaisimpina alueina pidetään kansainvälisen kriisin sattuessa Lappia ja Itämeren suuntaa. Mutta näilläkin suunnilla "hyökkääjä" voi tulla "molemmilta suunnilta" ikäänkuin Naton aggressiivisen politiikan ja NI:n rauhanpolitiikan välillä ei olisi mitään eroa.

Kaikesta tästä käy ilmi, ettei armeijan puolustusajattelussa oteta huomioon sitä ainoaa jossain määrin todennäköistä kriisitilannetta, jossa Suomen alue on uhattuna eli Naton hyökkäystä NI:n avainalueiden kimppuun Suomen kautta, tilannetta, jota varten Yya-sopimuk-

sen sotilaspoliittiset artikkelit ovat ole-massa.

Karttava tai suorastaan vihamielinen asenne sotilaalliseen yhteistyöhön NI:n kanssa edes kriisitilanteessa on vastoin kansallisia etujamme koska se houkuttelee mahdollista hyökkääjää spekuloidaan Suomen alueen hyväksikäyttöllä, sillä utopiaa ovat sellaiset kuvitelmat nykyisen aseteknologian kaudella, että Suomi "yksin" voisi torjua Naton offensiivin.

Parlamentaarisessa puolustuskomiteassa kommunistien T. Äsvik korosti aivan oikein, että Suomen armeijan suorituskyky ei ratkaisevasti riipu siitä kuinka paljon aseisiin pannaan rahaa vaan siitä "millainen on Suomen ja NI:n sotilaallisen yhteistyön taso".

Armeijan kokoonpano

Rauhanajan armeijan kokoonpano ja aseistuksen enimmäismäärät on määrätty Pariisin rauhansopimuksessa. Yhteensä miesvahvuus voi kohota korkeintaan 41 900 mieheen. Liikekannallepanotilanteessa on käytettävissä noin 700 000 miehen reservi.

Jalkaväki koostuu erillisyksiköiden lisäksi 7 prikaatista ja 10 pataljoonasta. Käsi- ja pst-aseistus on varsin ajanmukaista ja suomalaista valmistetta. Panssarit ovat pääosin neuvostoliittolaista valmistetta samoin kuin osa ajoneuvoista. Pääosa joukko-osastoista on sijoitettu maan itäpuoliskoon. Panssariprikaati on Hämeenlinnassa sopivalla etäisyydellä suurista asutuskeskuksista.

Kenttätykistö koostuu 3 rykmentistä ja 5 patteristosta. Aseistus on pääosin neuvostoliittolaista ja varsin korkealuokkaista.

Rannikotykistö koostuu 2 rykmentistä ja 3 patteristosta. Aseistus on neuvostoliittolaista ja kotimaista. Rannikko-puolustusta helpottaa saaristo ja karikot.

Ilmatorjunta käsittää yhden rykmentin ja 4 patteristoa. Aseistus neuvostoliittolaista ja sveitsiläistä. Parhaillaan aiotaan hankkia it-ohjuksia.

Jalkaväkeen liittyen toimii yksi viestirykmentti vestipataljoona, 3 erillistä viestikomppaniaa sekä kaksi pioneeripataljoonaa ja kaksi erillistä pioneerikomppaniaa. Autokomppanioita on neljä.

Laivastoon kuuluu kaksi laivastoasemaa sekä laivastolippue. Laivat ovat joko kotimaista tai neuvostoliittolaista valmistetta.

Ilmavoimiin kuuluu kolme lennostoa, laskuvarjojääkärikoulu ja kuljetuskonelaivue. Drakenit on sijoitettu Rovaniemelle, Migit Kuopioon. Hawkien myötä ilmavoimien länsisidonnaisuus tiivistyy.

Päällystön koulutus tapahtuu upseeriston osalta kadettikoulussa, eri aselajien sotakoulussa ja Sotakorkeakoulussa. Joitakin korkeampia upseereita koulutetaan myös ulkomailla esim. Nl:n Frunze-akatemiassa. Toimiupseereiden päällystöpisto sijaitsee Lappeenrannassa. Reservin upseereiden koulutus tapahtuu Reservinupseerikoulussa, joka on Hamina.

Armeijan puolustusjärjestelmän taktisena perusratkaisuna on ns. alueellisen puolustuksen järjestelmä, joka nojaa paikallisyksiköihin ja varsin itsenäisiin sotilasläänneihin, joita on seitsemän kappaletta.

Sotilasläänneistä tärkeimmät ovat Etelä-Suomi ja Kaakkois-Suomi, joihin suurin osa joukoista on keskittynyt. Pääesikunta johtaa armeijan toimintaa. Kolme tärkeintä upseeria ovat puolustusvoimain komentaja kenraali L. Sutela, pääesikunnan päällikkö kenraaliluutnantti J. Junttila ja yleisesikuntapäällikkö kenraaliluutnantti E. Kanninen.

Upseereita oli 31. 12. 1975 armeijassa 2 188, erikoisupseereita 280. Upseereilla on kaksi järjestöä; Upseeriliitto,

joka on vähitellen kehittynyt enemmän ammattijärjestön suuntaan sekä maanpuolustusaatteellinen Kadettikunta ry. Viimeksi mainittuun eivät aivan kaikki upseerit kuulu mutta se kuitenkin heijastaa upseeriston mielialoja. Kadettikunta saavutti tiettyä julkisuutta pari vuotta sitten kampanjallaan "nakertajia" vastaan, joiksi se leimasi mm. Rauhantuolustajat ja Varusmiesliiton. Järjestön ja samalla upseerikunnan henkeä kuvaa se, että kadettikunta on tuottanut Pallen alias Reino Hirvisepän ohjaaman filmin "Sama kaiku on askelten" "vapausso- dan" 50-vuotispäivän kunniaksi. Filmin sisältönä on valkoisten voiton juhlinta.

Olisi kuitenkin väärin pitää kaikkia upseereita äärikokeistolaisina. Jonkinlainen raja kulkee "nykyaikaisten" realistisempien upseereiden ja vanhojen "rautaa rajalle" -miesten välillä. Vedenjakajana on suhtautuminen ylipäällikköön, armeijan pikkureformeihin, Varusmiesliittoon jne.

Toimiupseereita oli viime vuoden lopussa 4 836. Toimiupseereilla on selvästi ammattijärjestön roolin omaksunut Toimiupseeriliitto, joka kamppailee mm. poliittisen osallistumisoikeuden puolesta, jota taas Upseeriliitto vastustaa. Toimiupseerit ovat upseeristoa selvästi "kansanomaisempia" joskin myös heidän keskuudessaan on taipumusta äärikokeistolaisiin asenteisiin, jota edesauttaa esim. palkkauksen ja verotuksen epäkohdat.

Varusmiehiä palvelee armeijassa vuosittain noin 38 000. Kerrallaan miehiä on palveluksessa noin 30 000. Kolmen saapumiserän vahvuus vaihtelee 13—14 000 välillä. Varusmiesten taloudellinen asema on erittäin heikko johtuen ennen muuta päivärahan pienudesta (4 mk; 1.7. 1977 alkaen 4,50). Upseereiksi varusmiehistä koulutettiin vuonna 1975 9 %, aliupseereiksi 23 %, teknisiin miehistötehtäviin 12 % ja muihin miehistötehtäviin 56 %.

Reserviläisiä koulutettiin kertausharjoituksissa ao. vuonna noin 29 000.

Erllaisia värvättyjä oli 598 ja sotilasvirkamiehiä 428. Siviilihenkilöitä oli 4 481, joten koko palkatun henkilöstön määrä kohosi puolustusvoimissa lähes 13 000.

On selvää, etteivät työväenluokka ja muut edistykselliset voimat voi jättää tätä mahtavaa laitosta huomionsa ulkopuolelle, sillä vastapuoli on rakentanut siitä lujan valtansa tukipilarin. Eikä pelkkä epäkohtien kritiikki riitä. On kyettävä esittämään positiivinen vaihtoehto siitä, millainen on kansan eduista lähtevä armeija ja turvallisuuspolitiikka Suomessa. Siksi aiheeseen on syytä palata.

Tommi Kivilaakso

Tapani Leppä

Boikotin murtuminen käännettävä hallinto- kampailun voitoksi

Vuonna 1973 määritelty taktiikka suhtautumisessa automian murentamiseen ja ns. kolmikantaan perustuviin hallintoelimiin — kieltäytyminen osallistumasta näiden elinten toimintaan — on nyt murentunut kaikkialla muualla paitsi Taide-teollisessa korkeakoulussa ja Svenska social- och kommunalhögskolanissa. Kun laajan boikotin edellytykset menivät oikeiston kanssa yhteistyössä toimineiden sosialidemokraattien ollessa innokkaimmin murentamassa toimintayhtenäisyyttä, asettivat SOL ja Tutkijaliitto muualla ehdokkaansa näiden elinten vaaleihin. Samalla ne vetosivat kaikkiin demokraattisiin voimiin taistelun voimistamiseksi yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden puolesta ja kaiken toiminnan alistamiseksi demokraattisen käytännön rakentamiselle, opiskelijoiden ja henkilökunnan etujen puolustamiselle ja suurpääoman hyökkäyksen torjumiselle.

Tätä kirjoitettaessa on kiintiövaalit jo pidetty Joensuussa, Helsingin Kauppakorkeakoulussa sekä Tampereen yliopistossa. Tulokset osoittavat korkeakouluväen, etenkin alemman opettajakunnan ja opiskelijoiden antavan tukensa johdonmukaisesti yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden puolesta taisteleville — SOL:lle ja Tutkijaliitolle. Innokkaimmin kiintiöihin mukaan menneet — varsinaiset boikotinmurtajat saivat kokea vaalitappion. Samaan aikaan kamppailu demokraattisen valvonnan käytännön puolesta kaikilla korkeakoulujen laitoksilla lujittuu SOL:n ohjelman pohjalta. Boikotin murtajien yritykset kääntää boikottitaktiikan murentuminen myös hallinnonuudistustaistelun tavoitteiden murentamiseksi ei tule onnistumaan. Yleinen ja yhtäläinen ääni-

oikeus pysyy demokraattisen liikkeen tunnukseksi sen kannatus laajenee korkeakouluyhteisön sisällä ja toiminta sen saavuttamiseksi voimistuu.

Suurpääoman tavoitteiden läpijaaminen edellyttää suurpääoman hallintojärjestelmää

Suurpääoma on viime vuosina voimistanut ja yhtenäistänyt hyökkäystään korkeakoulujen saamiseksi paremmin valvontansa. Se on rakentanut tätä varten organisaatiotaankin, ennen muuta Korkeakoulu- ja tiedepoliittisen tutkimussäätiön KTTS:n, mutta myös EVA:n, Teollisuuden Keskusliiton ja STK:n asianomaiset elimet on rakennettu tai uudistettu aivan viime vuosina.

Korkeakoululaitoksen suhteen suurpääoma pyrkii:

”1. supistamaan koulutuskustannukset minimiin, jotta lahjoituksia suurpääomalle voitaisiin laajentaa,

2. tehostamaan opiskelijoiden — tulevien toimihenkilöiden ja sivistyneistön jäsenten — aatteellista valvontaa, asettamaan sulun heidän laajenevalle osallistumiselleen demokraattiseen taisteluun ja

3. kaventamaan työväenluokan ja muiden työtätekevien sivistyksellisiä oikeuksia, joista käytävä kamppailu on voimistunut” (SOL:n 10. liittokokouksen Toimintaselustus, s. 53).

Näiden tavoitteiden mukaisia ovat olleet viime vuosien valtion tulo- ja menoarviot, myös nyt taistelunkohteena oleva. Samoja tavoitteita toteuttaa valtion tutkinnonuudistuspolitiikka, toimintaoikeuksien rajoitukset, edistysellisten henkilöiden syrjintä, opintolainojen supistukset jne.

Erittäin keskeistä mainitun politiikan toteuttamiselle on hallintokoneisto ja hallintokäytäntö, jolla politiikka saadaan ajetuksi läpi. Suurpääoma asettaakin seuraavat hallintoa koskevat tavoitteet:

1. On aikaansaattava käytäntö, joka ta-

kaa koko korkeakoulupolitiikan sääntelyn ja kytkemisen joustavasti koko valtiomonopolistiseen politiikkaan. Koulutuksen ja koko korkeakoululaitoksen merkitys yhteiskunnalle ja tuotannolle on kasvanut niin suureksi ja niin moniin kysymyksiin vaikuttavaksi ettei hallinto edes täydennettynä erityiskorkeakoulujen ja suurpääoman yhteyksillä vastaa tarkeitaan. Taantumukselliseen professorikuntaan, korkeakoulujen johdon aatteelliseen luotettavuuteen ja satunnaisiin yhteyksiin perustuva hallinto ei vastaa suurpääoman vaatimuksia. Nyt tarvitaan kiinteämpää yhteyttä valtiomonopolistiseen sääntelyyn. Tämä edellyttää ennen kaikkea korkeakoulujen autonomian romuttamista, jotta suurpääoman ohjelmiin perustuvat valtiokoneiston suunnitelmat ja päätökset voidaan kivuttomasti runnoa läpi koko korkeakoululaitoksessa.

2. Suurpääoma tarvitsee käytäntöä, jolla se saa sidotuksi korkeakouluväen tai ainakin valtaosan siitä, oman politiikkansa toteuttamiseen. Ts. hallinnon avulla se yrittää integroida korkeakouluväen omaa politiikkaansa toteuttamaan tai ainakin myöntymään siihen. Tämän tulee tapahtua vaarantamatta ensimmäistä päämäärää. Pyritään siis siihen, ettei korkeakouluväellä olisi mahdollisuuksia muodostua esteeksi valtiomonopolistisen politiikan toteuttamiselle hallinnon sisällä.

Tällainen käytäntö on asetuksin runnottu jo kymmenen korkeakouluun. Sen keskeisimpiä ja suurpääomalle olennaisimpia piirteitä ovat:

— itsemääräämisoikeuden romuttaminen niin korkeakoulujen suhteessa valtiovaltaan kuin laitosten suhteessa keskushallintoon,

— virkaakuulaisuuden saattaminen henkilöstöpolitiikan keskeiseksi periaatteeksi tieteellisen pätevyyden asemesta,

— hallintoelinten kiintöiminen siten, että niihin taataan virkasuhteisten enem-

mistö ja päätöksentekoon vaikuttaminen virkakuuliaisuuteen vedoten,
— opetus- ja tutkimushallinnon eriyttäminen ja opetushallinnon autonomian supistaminen edelleen tutkinnoista säädetävin asetuksin,

— kaiken laitostason päätöksenteon sitominen opetusministeriön ohjeisiin, asetuksiin tai keskushallinnon esittelyyn.

Tätä koneistoa aiotaan vielä täydentää suurpääoman suoran edustuksen ottamisella mukaan ns. alueellisen asiantunte muksen nimissä. Tätä on Ruotsin H-75-lain mallin mukaisesti suosittanut mm. Korkeakoulutuksen alueellisen laajentamisen toimikunta mietinnössään.

Onko suurpääoman hyökkäys tuottanut pysyviä tuloksia?

Suurpääoman vyörytys on ollut kova ja nopea. On säädetty lakeja ja asetuksia, on käynnistetty O-tutkimus ja Pirkkalakampanjoita, vaikutettu valtion budjetin sisältöön ja viimeksi valtion tieteellisten toimikuntien kokoonpanoon. Kuitenkaan suurpääoma ei ole pysyvästi parantanut asemaansa. Jos tarkastelemme asiaa pitemmällä aikavälillä — esim. verrattuna 60-luvun tilanteeseen — näemme, että tärkein kehityspiirre on demokraattisen liikkeen voimistuminen. Lisäksi on syytä huomata, että suurpääoman politiikka ei vie korkeakouluja pois kriisistä, ei vähennä niiden ongelmia, vaan kasvattaa niitä. Jokainen suurpääoman tahdon mukainen operaatio tuo mukanaan edellytyksiä demokraattisen rintaman laajentamiselle.

YYÄ-tunnuksen suuri merkitys taistelussa suurpääoman linjaa vastaan

Tunnus yleisestä ja yhtäläisestä ääni-oikeudesta itsehallintonsa säilyttävässä korkeakoulussa on demokraattiselle liikkeelle mitä keskeisin, koska:

1. Se osoittaa — tai rohkaisee oivaltamaan — luottamuksen omiin voimiin, joukkovoimaan, omaan harkintakykyyn, siis valmiuden ottaa vastuu korkeakoulusta sen oman väen käsiin. Tässä mielessä tunnus on joukkoja kasvattava, joukkotaistelua korostava tunnus. Jos olet yyy:n puolesta, olet sitä mieltä, ettei pidä luottaa vain ylhäältä tuleviin määräyksiin ja ohjeisiin. Asioihin on perehdyttävä itse, ja niihin on itse päästävä vaikuttamaan.

Samalla tunnus liittyy kaikkiin korkeakoulupolitiikan sisällöllisiin kysymyksiin vaatimuksena, että näitä käsitellään ja näistä päätetään avoimesti, argumentoiden eikä salassa, byrokraattisesti kuten vanhassa ja asetushallinnossa tehdään.

2. Tunnus perustelee tieteellistä käytäntöä korkeakouluissa. Me emme halua yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta jonkin uusvasemmistolaisen opiskelijavallan taivoitteen vuoksi. Me haluamme, että erilaiset korkeakoulun toimintaa koskevat näkökannat asetetaan tieteellisen keskustelun ja kritiikin kohteeksi ja että ne joudutaan perustelemaan tieteellisesti. Me olemme tähän valmiit, muut pyrkivät piiloutumaan byrokratian, auktoriteettiuskon, parlamentarismien taakse.

SOL:n 9. liittokokouksen toimintaselostuksessa (s. 61) perusteltiin valmiutamme seuraavasti: "Itse objektiivinen historiallinen kehitys aiheuttaa sen, että totuus ja tiede työskentelevät väijäämättä edistyksellisten voimien hyväksi ja että tieteellisen korkeakoulun ja opetuksen puolesta käytävä taistelu ei ole mahdollista yhdistämättä sitä taisteluun imperialismia vastaan, edistyksellisen, ihmisen luovia voimia vapauttavan ja kehittäjän liikkeen puolesta. Tiede ja korkeakoulut, jotka antautuvat taantumuksen työrukkasiksi, joutuvat väistämättä ristiin totuudellisten ihanteiden kanssa."

3. Kuten SOL:n Taisteluohjelmassa sanotaan: "Yleinen ja yhtäläinen ääni-

oikeus autonomisessa korkeakoulussa on nykyisessä yhteiskuntakehityksen vaiheessa paras keino työväenluokan ja kansan valtaenemmistön vaikutuksen lisäämiseen korkeakoulujen toiminnassa", koska "se turvaa korkeakoulujen edistyksellisimpien ja tietoisimpien ryhmien, demokraattisten opiskelijoiden ja alemman henkilökunnan edustajien tasavertaisen vaikutuksen kaikkeen päätöksentekoon korkeakouluissa."

4. Tunnus on koko demokraattista opiskelijaliikettä yhdistävä, koossapitävä tunnus, jonka merkitys liikkeen yhtenäisyydelle on suuri. On nähtävissä, että mikäli oikeistovoimat saavat sosialidemokraatit ja keskustan luopumaan yä-tunnuksesta, on rintamaa huomattavasti nykyistä vaikeampaa pitää koossa muissa korkeakoulupolitiikan kysymyksissä.

Boikotin synty taktiikkana YYÄ:n puolesta

Kolmikantahallintoelinten boikotti taktiikkana kehitettiin vuonna 1973, kun eduskunnassa syntyi vaara puitelaita, joka perustuisi virkavaltaisuuteen ja suljettuihin eri henkilöryhmien kiintiöihin hallintoelimissä. SOL:n 9. liittokokous esitti keväällä 1973, että opiskelijaliike ilmoittaisi painostuskeinona asettavansa hallinnon, joka perustuu suljettuihin kiintiöihin, boikottiin. Tämä sai demokraattisessa opiskelijaliikkeessä laajan kannatuksen ja viimein lokakuussa 1973 myös Suomen Ylioppilaskuntien Liitto yhtyi tähän ilmoitukseensa, että opiskelijaliike ei osallistu sellaiseen hallintoon, mitä käsittelyssä ollut puitelaki merkitsi.

Laki äänestettiin nurin, osin opiskelijaliikkeen uhan vuoksi. Opiskelijaliike tulkitse tuloksen oikeutetusti torjuntavoitoksi hallintokamppailussa. Taktikkaa päätettiin jatkaa, kun Sorsan hallitus ryhtyi 1974 toteuttamaan eduskunnassa kaatunutta ajatusta säätämällä kor-

keakoulukohtaisia asetuksia. Demokraattinen liike, nyt mukana myös opettajakuntaa, mm. Taideteollisessa korkeakoulussa koko opettajakunta ja henkilökunta, aloitti boikotin ja rakensi rinnakkaisia ja sopimuksenvaraisia hallintoelimiä siellä missä voimaa tällaiseen riitti.

Boikotin perustavoitteiksi asetettiin:

1. Estää asetusten vakiintuminen ja uusien säätäminen sekä sellaisen puitelain säätäminen, jolla vahvistettaisiin säädetyt asetukset,

2. luoda painetta demokraattisen puitelain säätämiseksi, koska asetushallinto ajautui kriisiin ja

3. luoda perustaa yhä:hän perustuvaan korkeakoulukäytäntöön sopimuksen varaiden ja rinnakkaisten hallintoelinten kautta sekä taistella näiden elinten vakiinnuttamiseksi ja laillistamiseksi.

Boikotti onkin ollut oikea taktiikka yhdistyessään muuhun korkeakoulupolitiiseen taisteluun. Tätä osoittaa mm.:

Boikotti on pysäyttänyt asetustien käyttämisen. Esim. Oulun, Jyväskylän, Teknisen Korkeakoulun ym. asetuksia ei ole uhkauksista huolimatta säädetty,

On luotu painetta puitelain aikaansaamiseksi, mitä osoittaa jatkuva aktiivisuus hallituksissa ja opetusministeriössä. Mm. viimeiset opetusministerit Väyrynen ja Väänänen eivät ole voineet rauhassa unohtaa lakikysymystä, vaan ovat joutuneet pitämään sitä esillä.

Demokraattinen korkeakoulukäytäntö on kehittynyt — joskaan ei niin nopeasti kuin olisi toivottu ja odotettu. On pystytetty demokraattisia sopimuksenvaraisia elimiä ja rinnakkaisvaltuustoja. Ja mikä tärkeintä korkeakoulujen kysymysten käsittely demokraattisen korkeakouluväen keskuudessa on lisääntynyt. Sitä osoittavat opiskelijajärjestöjen ja opettajakunnan lisääntyneet yhteydet, Demokraattisen Korkeakoulun Konferenssin järjestäminen 1974 ja monet muut. On kehittynyt demokraattisen korkeakoulu-

väen keskinäinen solidaarisuus. Myös yhteydet työläisten järjestöihin ovat vähitellen kehittyneissä, vaikka tehtävää on vielä paljon.

Boikotin vastustajat väittävät sen luoneen passiivisuutta. Mutta on tosiasia, että boikotin rinnalla on demokraattisten voimien toiminta korkeakouluissa aktivoitunut ja laajentunut vuodesta 1973. Sitä osoittavat opintotukiliikkeen kehitys, kamppailu neuvostovastaisuuden poistamiseksi ja neuvostotieteen tunnetuksi tekemiseksi, demokraattisen tutkimusuudistuksen puolesta, resurssien lisäämisen puolesta jne.

Miten ja miksi boikotti murrettiin?

Suurpääoma ja oikeistovoimat näkivät ensisijaiseksi tehtäväkseen politiikkansa esteen — boikotin — murtamisen. Hyväksi käytettiin hallituspuolueiden politiikalle uskollisia piirejä henkilökunnan keskuudessa sekä sosialidemokraattien ja keskustan opiskelijajärjestöjen johdossa olevaa horjuntaa oikealle.

Ensi vaiheessa vaikeutettiin rinnakaisten ja sopimuksenvaraisten demokraattisten elinten rakentamista ja toimintaa. Kun nämä vaikeudet oli ensin itse aiheutettu, käytettiin niitä sitten perusteluna boikotin "osoittamiseksi" virheelliseksi ja joukkoja passiivivaksi taktiikaksi.

Samalla nämä piirit alkoivat suurpääoman vaikutuksesta kieltäytyä näkemästä boikotin paikkaa taistelussa. Alertiin unohtaa, ettei se ole periaate suhtautumiseksi yleensä hallintoon, vaan ta k t i i k k a, suhtautuminen meneillään olevaan vyörytykseen demokraattisen hallintokamppailun tukahduttamiseksi.

Sitten pyrittiin herättämään keskustelua opiskelijaliikkeen vaatimusten ylimitoittamisesta, lietsomaan pessimismisiä ja passiivisuutta opiskelijoiden keskuuteen.

Kun nämä keinot eivät saaneet tukea opiskelijajärjestöissä, jäi oikeistovoimien ainoaksi keinoksi runnoa boikotti nurin. Kokoomuksen opiskelijajärjestöjen saaminen pois boikotista ei ollut ongelma — nehan ovat olleet boikotissa mukana puhtaasti taktisista lähtökohdista. SOL:oa ja Tutkijaliittoa ei taas oikeistovoimien kannattanut yrittääkään mukaansa. Keskeinen huomio kiinnittyi siis keskustan ja sosialidemokraattien järjestöihin. Molempien johto taivuteltiin boikotin murentamisen kannalle ja sosialidemokraatit valittiin aloitteen tekijän osaan.

Onko kysymys vain boikotin murtamisesta?

Operaatio johdettiin vaikutusvaltaisista suurpääoman keskuksista ja puoluejohtajien taholta. Nämä taustavoimat eivät pyri vain boikotin murtamiseen. Onkin kysyttävä niiltä, jotka korkeakouluilla kantavat vastuun boikotin lopettamisesta, yhtyvätkö he muiltakin osin oikeistopiirien tavoitteisiin.

— johtaako boikotin murentaminen myös luopumiseen ylä:stä?

— johtaako se käytännössä luopumiseen muistakin yhteisistä korkeakoulupoliittisista vaatimuksista?

— johtaako se luopumiseen joukkotaiselusta ja joukkojen vaikutusmahdollisuuksista? Tähän viittaa tapa päättää boikotin lopettamisesta joukkojen selän takana ja vastoin SYL:n ja ylioppilaskuntien sitovia päätöksiä. Siihen viittaa myös sosialidemokraattien esitys kiintiövaltuustovaalien pitämisestä kaikessa hiljaisuudessa, sopuvaaleina.

— oliko boikotin murtaminen myös yritys eristää kommunistit ja romuttaa keskustan ja vasemmiston yhteistyö? Jos näin on ollut, ainakin siinä on epäonnistuttu.

Meille boikotti on merkinnyt erästä

varsin tehokasta taistelukeinoa kamppailussa demokraattisen hallinnonuudistuksen puolesta. Se ei ole siis ollut ylihistoriallinen periaate, eikä sitä ole perustellut mikään "boikottiteoria". Olemme arvioineet sitä — kuten kaikkia taistelukeinoja — menetelmänä edistää yhte-näisen joukkotaistelun kehittymistä ja estää suurpääoman politiikan toteutumista.

Laajan boikotin loppuminen on kuitenkin tappio demokraattiselle liikkeelle. Kaiken lisäksi se tapahtui vaiheessa, jossa demokraattinen joukkoliike korkeakouluissa on voimakkaassa nousussa. Se siis lopetettiin tilanteessa, jolloin olisi entistä paremmat edellytykset kehittää sen pohjalta yhtenäistä taistelua yypuitelain ja demokraattisen korkeakoulupolitiikan puolesta. Boikotin lopettamiseen ei siis ollut mitään syytä, sen puolesta puhuvat perustelut ovat vieläpä lisääntyneet.

Taistelulinja eteenpäin

Laajan boikotin edellytysten mentyä SOL ja Tutkijaliitto tekivät — pitkän ja perusteellisen järjestökäsittelyn jälkeen — päätöksen ehdokkaattensa asettamisesta valtuustovaaleihin kuluvana syksynä.

Perusteluina olivat mm.:

1. Pelkkä kommunistien boikotti voisi edesauttaa muiden vasemmisto- ja keskustavoiemien integroitumista kiintiöhallinnon sisällä ja suunnata heitä myöntymään muihinkin suurpääoman tavoitteisiin sekä asettumaan joukkotoimintaa vastaan. Kommunistien mukanaolo sen sijaan varmistaa sen että demokraattinen toiminta hallintoelinten sisällä ainakin kommunistien toimesta yhdistyy, perustuu ja tukee joukkotoimintaa hallintoelinten ulkopuolella. Osaltaan tämä estää näiden elinten vakiintumista.

2. Pelkkä kommunistien boikotti ei

muodosta nykyoloissa riittävää pohjaa sille, että se muodostuisi merkittäväksi joukkotoimintaa aktivoivaksi tekijäksi, samoin kuin laaja boikotti on tehnyt. Tässä suhteessa se ei olisi merkittävä taistelua kehittävä voima.

3. Oikeisto pyrki käyttämään kommunistien yksin boikotoimia heidän eristämiseen muista vasemmisto- ja keskustavoimista myös muissa kysymyksissä.

Osallistuessaan vaaleihin SOL ja Tutkijaliitto vetosivat kaikkiin korkeakoulujen demokraattisiin voimiin taistelun voimistamiseksi demokraattisen korkeakoulun puolesta. Tässä 17. 10. 1976 annetussa kannanotossa todetaan:

Ensinnäkin boikotin loppuminen ei saa passivoida demokraattista liikettä, siksi se ei saa tapahtua hiljaisuudessa ylätasen ratkaisuna. Asia on käsiteltävä mahdollisimman laajasti ja avoimesti, erilaiset perustelut esittäen ja tulevat tehtävät määritellen. Suurin huomio on kiinnitettävä tehtäviin. Tästä me emme ole kuulleet vielä juuri mitään boikotin murtajilta ja olemme siksi huolestuneita, onko sosialidemokraattien ja keskustalaisten tarkoituksena myöntyä täydellisesti suurpääoman hyökkäyksen alla.

Meidän käsityksemme mukaan laajalla joukkokäsittelyllä ja tehtävien määrittelyllä olisi mahdollisuus suuressa määrin voittaa boikotin murtamisen vahingollisia seurauksia, sillä korkeakoulujen demokraattinen väki on nyt varmasti valmis käsittelemään syntynyttä tilannetta ja tehtäviä syvällisesti. Onhan kyseessä laajasti hyväksytyn taktiikan muuttaminen. Myöskin taktiikan omaksuminen aikoinaan vaati erittäin laajaa käsittelyä.

Toiseksi boikotin loppuminen ei saa merkitä alistumista asetusten mukaiseen byrokraattiseen hallintokäytäntöön ja hallinnon tekemien päätöksiin. Päätehtävä tulee olla joukkojen vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen. SOL ja Tutkijaliitto esittävät:

1. On laajennettava laitoskokousten, kurssikokousten ja luentokritiikkitilaisuuksien käytäntöä kaikkiin korkeakouluihin ja kaikille laitoksille. On osoitettava, että todella pyrimme avoimeen tieteelliseen keskusteluun korkeakoulujen ja laitojen toiminnasta. Valtakunnallisesti on koko demokraattisen liikkeen puolustettava Taideteollisen Korkeakoulun yä-hallintoa, joka varmasti joutuu seuraavaksi erittäin kovan hyökkäyksen kohteeksi. Olemassaolevia demokraattisia laitosneuvostoja, laitoskokouskäytäntöä ja muita laitojen demokraattisia elimiä on puolustettava kaikin keinoin, niitä on perustettava siellä, missä niitä ei vielä ole.

2. Korkeakoulujen autonomian puolustamiseksi tulee olla valmiit kaikkein voimakkaimpiin taistelumuotoihin — aina oppilaitosten valtaamiseen asti — mikäli opetusministeriö tai valtioneuvosto pyrkii muuttamaan korkeakoulujen demokraattisia esityksiä tai päätöksiä. Samoin on taisteltava laitojen demokraattisten esitysten ja päätösten puolesta korkeakoulujen keskushallinnon taantumuksellisia puuttumisyrittäjiä vastaan.

3. On taisteltava kaikin keinoin korkeakoulujen sisällä tapahtuvaa byrokraatian vallan kasvua vastaan. On puolustettava päätösten tekemistä tieteellisen ja avoimen keskustelun pohjalta.

4. Kaikki kiintiöhallinnossa toimimisen tavoitteita, periaatteita ja taktiikkaa koskevat päätökset on tehtävä laajan, avoimen käsittelyn pohjalta, joukkojen vaikutusvalta turvaamalla.

5. Siellä missä edellytykset laajan boikottirintaman säilyttämiseksi ovat olemassa on boikottia jatkettava.

6. Demokraattisten voimien tulee sitoutua sanoutumaan irti kiintiöhallinnosta, mikäli siellä oloa käytetään perusteena kiintiöhallinnon vakiinnuttamiselle. Tällöin boikotti on saatettava uudelleen voimaan.

Kolmanneksi boikotin loppuminen ei saa merkitä rajoittumista vain sellaisiin vaatimuksiin, jotka voidaan toteuttaa kiintiöhallinnon sisällä. Tämähän merkitsisi alistumista suurpääoman linjaan. Taistelu kiintiöhallinnon sisällä on alistettava yleiselle taistelulle demokraattisten korkeakoulupoliittisten tavoitteiden puolesta. Näiksi yleisiksi tunnuksiksi SOL ja Tutkijaliitto esittävät:

1. Korkeakoulujen hallinto on uudistettava yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden sekä korkeakoulujen itsehallinnon kunnioittamisen pohjalta. Hallituksen on välittömästi annettava demokraattinen puitelakiesitys eduskunnan käsittelyyn.

2. Korkeakoulujen toimintaedellytykset on turvattava — kehittämislain romuttaminen on estettävä — 750 uutta virkaa vuoden 1977 tulo- ja menoarvioon.

3. Opiskelijain ja opettajien toimeentulo on turvattava — varat vuoden 1977 budjettiin — opintorahalaki säädettävä.

4. Opiskelijoiden ja henkilökunnan toimintaoikeudet turvattava — oikeuksia laajentavat päätökset ja toimenpiteet välittömästi peruttava.

5. Edistysellisten tutkijoiden ja opettajien syrjintä on lopetettava — virkamiellon käytäntö torjuttava joukkovoimin.

6. Tutkintojen uudistus toteutettava demokraattisten laitoselinten päättämällä tavalla, opetuksen ja tutkimuksen eriyttäminen on torjuttava. Resurssien ja opintorahan lisääminen on saatava koko uudistustyön perustaksi.

7. Opetuksen sisältö tieteelliselle pohjalle. Rauhavoimien, työväenliikkeen ja Neuvostoliiton vastainen aines on poistettava opetuksesta. Yhteistyötä Neuvostoliiton korkeakoulujen kanssa on kehitettävä opetuksen ja tutkimuksen alueella.

Yhteiseen taisteluun demokratian ja tieteen puolesta imperialismia vastaan.

Juhani Lehto
Matti Reinikainen

Lisävalaistusta O. W. Kuusisen tuloon työväenliikkeeseen

Suomen Kommunistisen Puolueen perustajajäsen ja kommunistisen liikkeen pitkäaikainen toimihenkilö O. W. Kuusinen aloitti vuonna 1905 uransa työväenliikkeessä olemalla perustamassa maaliskuussa Ylioppilaiden Sosialidemokratista Yhdistystä, kirjoittamalla eräitä artikkeleita työväen lehdistöön ja toimimalla marraskuun suurlakon aikana ylioppilaiden lakkovaltuuskunnan jäsenenä. Huolimatta siitä, että joukko muistelmateoksia ja tutkimuksia käsittelee Kuusisen toiminnan alkuvaiheita, on todettava, että tietomme ovat edelleenkin vajavaisia.¹ Tässä yhteydessä ei pyritä kokonaiskuvan luomiseen Kuusisen tulosta työväenliikkeeseen, vaan tuodaan pelkästään esiin eräitä ennen tuntemattomia seikkoja.

Työväen arkiston virkailijoiden äskettäin löytämät Työmies-lehden avustajaluettelot paljastavat Kuusisen kirjoittamiksi jo entuudestaan tunnettujen ar-

1. Kuusisen elämäntyöstä kertovia teoksia: Otto Wille Kuusinen, suomalainen internationalisti, Helsinki 1971. Tuure Lehén, Marxilaisuuden alkukylvöä Suomessa, Helsinki 1971. Erkki Salomaa, Usko Sotamies — O. W. Kuusinen, teoksessa tiennäyttäjät 3, Helsinki 1968. Ulf ja Vikström, Torpedo, Petroskoi 1972.

Porvarillisista tutkimuksista mainittakoon Nuori Otto Ville Kuusinen 1881—1920, Jyväskylä 1970. John H. Hodgson, Otto Wille Kuusinen, Helsinki 1975. Thomas Henrikson, Romantik och marxism, Helsingfors 1971.

Kuusisen nimellään tai nimikirjaimillaan varustamat kirjoitukset vuodelta 1905 ovat Työmiehen illanvietto-viikkojulkaisun numeroissa 8, 33 ja 48/49, Työmies-lehdessä 12.9. sekä työväen joulualbumissa Uuden ajan kynnyksellä (Helsinki 1905).

tikkeleiden lisäksi neljä nimitöntä tai tuntemattomalla nimimerkillä varustettua artikkelia. Kesällä 1905 laaditut Työmiehen kolme pääkirjoitusta arvostelivat kärjekkäästi klerikalismien valta-asemaa maassamme ja koskettelivat kansansivistyksen kysymyksiä (pääkirjoitus: Lasten alkuopetus ja papit I—II, ei tekijää, Työmies 8. ja 9. 6. 1905. Pääkirjoitus: Kirkkolakkoon kaikki valistuneet kansalaiset!, ei tekijää, Työmies 10. 7. 1905. Työmiehen avustajaluettelot, Työväen arkisto). Nämä kaksi teemaa hallitsevat myös tähän asti tunnettuja kirjoituksia, joissa kolmantena aiheena esiintyy niiden ohella sosialismin teoria.

Kirkon ja kristillissävytteisen teosofian kriitikkona Kuusinen soveltui hyvin Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön johtokunnan lokakuussa 1905 valitsemaan komiteaan, jonka tehtävänä oli tutkia, oliko kyseisen kustannusyhityksen periaatteiden mukaista kustantaa teosofista kirjallisuutta. Kanta oli jo edellisinä vuosina määritetty kielteiseksi, mutta kysymys nousi uudelleen esiin, kun Amerikasta syksyllä 1905 palannut entinen työväenjohtaja Matti Kurikka pyrki vanhaa arvovaltaansa käyttäen saattamaan teosofian työväenliikkeeseen aatteelliseksi pohjaksi marxilaisuuden asemasta ja tarjosi osakeyhtiölle kustannettavaksi kääntämäänsä teosofista teosta. Kurikan yritys vallata työväenliikkeen aatteellisen johtajan ja Työmieslehden päätoimittajan paikka haaksirikkoutui marraskuun suurlakossa, jonka aikana Kurikka ajautui peruuttamattomasti eroon työväenliikkeestä yritettyään turhaan saada työväestöä luopumaan tsaarinhallituksen vastaisesta taistelusta. Lakon päätettyä komitean oli helppo suositella Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön johtokunnalle Kurikan kustannustarjouksen eväämistä (Työväen sanomalehtiosakeyhtiön johtokunnan pöytäkirjat 4. 10. ja 17. 11. 1905, Työväen arkisto). On todettava, että Kuusisen toiminnalla ja kirjoituksilla

oli huomattava panos marxilaisuuden vaikiutumisessa Suomen työväenliikkeen aatteelliseksi ohjenuoraksi jo ennen Sosialistisen aikakauslehden perustamista vuosien 1905 ja 1906 vaihteessa.

Kuusisen neljäs tähän saakka tuntematon kirjoitus käsitteli suurlakon loppupahtumia. (Sana meidän ylioppilasnuorisostamme, nimimerkki Sosialidemokraatti, Työmies 21.11.1905.)

Koska Työmiehen avustajaluettelot ilmaisevat ainoastaan, mistä artikkelista on maksettu avustajanpalkkiota, on mahdollista, että lehdessä on edellä mainittujen lisäksi julkaistu tuntemattomia Kuusisen kirjoituksia, joista hän ei nostonut palkkiota. Vaikka kaikki sitovat todisteet puuttuvatkin, epäilen sisällön, tyylin ja myös otsikon perusteella kirjoitusta "Sananen filosofian professorin viran täyttämisestä" Työmieheessä 29.5.1905 Kuusisen kynästä lähtöisin olevaksi. Tästä kirjoituksesta ei maksettu palkkiota kenellekään. Kirjoituksessa arvosteltiin tieteen edistymisen ja työväenluokan etujen lähtökohdista voimakkaasti sitä, että tunnettu sosiologi Edvard Westermarck kärsi filosofian professorin viran täyttämisessä tappion perinteelliselle "sieluteitijälle" A. Grotenfeltille. Toisin kuin pari päivää aikaisemmin Työmieheessä olleessa kirjoituksessa tässä osoitettiin Westermarckille virantäytössä miinukseksi laskettu puutteellinen suomenkielen taito pelkäksi taantumukselliseksi verukkeeksi. (Työmieheessä kirjoitettiin asiasta mainittujen kirjoitusten lisäksi myös 3.6. ja 5.6. — Lisäksi epäilen, että nimimerkki "Villen" kirjoitus Huvittava kokous, Työmies 20.11.1905, saattaa myös olla Kuusinen.)

Vapusta 1905 alkaen YSY:n jäsenet esiintyivät usein työväen mielenosoitusten ja joukkotilaisuuksien puhujina. Kansanvalistus- ja nuorisoseuratyössä vuosien kokemuksen hankkinut Kuusinen oli

yksi heistä. Työväen perinteisenä kesäkuun alun mielenosoitussunnuntaina 4.6. hänen oli määrä puhua Lahdessa, jonne hän ei kuitenkaan jostain syystä saapunut. (Työmies, 31.5. ja 8.6.1905)

Kuusisen työväenliikkeeseen liittymisajankohta ja se, mihin järjestöön hän ensimmäiseksi liittyi, ovat edelleenkin lopullista selvitystä vailla. Koska Kuusisen nimeä ei esiinny Työmiehen vuoden 1904 avustajaluettelossa ja hänen Työmiehen Illanvietossa helmikuun lopussa 1905 ilmestynyt kirjoituksensa näyttää siis olevan hänen ensimmäinen kynäpiirtonsa työväen lehdistössä, lienee jo olemassa olevien perustelujen lisäksi ennistä enemmän syytä epäillä vuotta 1904 liian varhaiseksi ajankohdaksi.

Antti Kujala

Kirjoja

Tietoja naisen asemasta

Hytönen Elina, Roos Jertha: Matala-palkkaisia naisia, Kansankulttuuri 1975.

Jertha Roos ja Elina Hytönen ovat pyrkineet tekemään helppotajuisen kirjan "matalapalkkaisille naisille itselleen". Pyrkimys on hyväksyttävä, mutta valitettavasti se on samalla tässä tapauksessa merkinnyt ylimalkaisuutta ja epätarkkuutta. Osaltaan tämä ilmeisesti johtuu liian laveasta aiheen rajauksesta. Esimerkiksi verotuksen ja inflaation käsittely vaikuttaa tässä yhteydessä turhalta, varsinkin kun se tapahtuu kovin köykäisin eväin. Esimerkkejä virheellisyyskistä ja epätarkkuuksista löytyy kirjasta epätark- sen paljon. Muutamia näytteitä: "Kapitalistinen elinkeinoelämä on anarkistista saalistusta ja välistävetoja", "inflaatio kiristää ihmisten tuloveroja, sillä se paisuttaa nimellispalkkaa...", "työläisten heikentynyt ostokyky hillitsee monopolien hinnankorotushalua" jne.

Kokonaisuudessaan epäonnistuneina voi pitää kirjan inflaatiota ja tulopolitiikkaa käsitteleviä osia. Tulopolitiikan luonne valtion ja monopolien yhteisenä keinona kuristaa työläisten taloudellista, poliittista ja sosiaalista olemista on jäänyt kirjoittajille pohjimmitaan hämäräksi. Kirjoittajat näkevät kyllä tulopolitiikan kielteiset vaikutukset työläisten asemaan ja taisteluun, mutta epäonnistuvat täysin johtopäätösten teossa. Myöskin inflaatiota käsittelevässä kappaleessa toinen lause lyö toista korvalle. Ensin todetaan, etteivät palkankorotukset aiheuta inflaatiota ja sen jälkeen selvitetään, että työ-

läisten pidättäytyminen palkankorotuksista voi heikentää inflaatiota sikäli, että se hillitsee monopolien hinnankorotushalua.

Kirjan loogisuutta olisi varmasti parantanut sen rakenteen tarkistaminen. Tuntuu perustelemattomalta sijoittaa historiallinen, naisen asemaa kapitalismissa käsittelevä osa viimeiseksi, koska tähän on se osa, jonka pohjalta naisen asema nykyään on mahdollista ymmärtää.

Myönteistä kirjassa on, että siihen on kerätty varsin hyödyllistä tietoa naisten osallistumisesta työelämään, naisten palkkauksesta jne. Kirjan parhaita ovatkin osat, joissa keskitytään perusteltuun faktatietoon. Johtopäätökset faktoista jäävätkin sitten monesti sattumanvaraisiksi.

Ilahduttavaa on myös, etteivät tekijät juuri missään ole hakshtaneet feministisille linjoille, vaan ovat pyrkineet selvittämään naisen asemaa materialistisen historiankäsitteksen pohjalta.

Riitta Autiosaari

Perusteos tieteellisestä kommunismista

Viktor Afanasjev: Tieteellisen kommunismin perusteet, Edistys 1975, 328 sivua, suomentaneet Kerttu Kyhälä-Juntunen ja Maija Karvonen.

Viktor Afanasjev on tunnettu neuvostoliittolainen tiedemies. Hän on mm. Neuvostoliiton Tiedeakatemian kirjeenvaihtajajäsen sekä Pravdan ensimmäinen varapäätoimittaja. Häneltä on suomennettu myös "Filosofian alkeet" niminen teos.

Afanasjev määrittelee tieteellisen kommunismin teorian tieteeksi, "joka tutkii kapitalismin hävittämisen teitä ja keinoja

sekä lainomaisuuksia, jotka liittyvät uuden, kommunistisen yhteiskunnan rakentamiseen, taloudellisten, sosiaalisten ja henkisten edellytysten luomiseen ihmisen kaikinpuoliselle kehitykselle." On kuitenkin muistettava, että termiä "tieteellinen kommunismi" käytetään kahdessa merkityksessä. Laajemmassa mielessä voidaan koko marxilaista maailmankatsomusta kutsua tieteelliseksi sosialismiksi tai kommunismiksi. Ahtaamassa merkityksessä sillä tarkoitetaan Afanasjevin määritelmän mukaista proletaarisen luokkataistelun, sosialistisen vallankumouksen ja sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen teoriaa ja ohjelmaa, strategiaa ja taktikkaa.

Tiettyssä mielessä tieteellisen kommunismin teoriaa voidaan nimittää marxilaiseksi futurologiaksi. Neuvostoliittolainen filosofi Henrik Volkov luonnehtii teoksessaan "Ihminen vai robotti" sitä tieteeksi, jonka tehtävä on laatia tieteellisesti perusteltu ennuste kommunistisen yhteiskunnan synty- ja kehitystendensseistä. Tämä tiede on välittömässä yhteydessä työväenliikkeen ja kommunismin rakentamisen käytäntöön. Se ei tutki pelkästään taloudellisia lainomaisuuksia vaan kaikkien sosiaalisten lainomaisuuksien keskinäistä vuorovaikutusta.

Sosialismin teorian neljä kehitysvaihetta

Sosialismin aatteiden kehityshistoriassa Afanasjev erottaa neljä vaihetta. Utooppinen sosialismi on ensimmäinen. Se oli kapitalismin synnyn, alkuperäisen kasautumisen, aiheuttaman raa'an sosiaalistaloudellisen prosessin henkinen ilmaus. Se oli humanistinen, ihmistä kunnioittava yhteiskunnallinen haave.

Afanasjevin mukaan utooppinen sosialismi vaikutti ihmiskunnan kehitykseen pääasiallisesti kolmella tavalla. Ensinnäkin

voimakkaalla kapitalismin kritiikillään se osoitti kapitalismin kumoamisen välttämättömyyden. Toiseksi se nerokkaasti hahmotti tulevaisuuden humanistisen yhteiskunnan piirteitä ja kolmanneksi se nostatti suuren joukon yhteiskunnallisia kysymyksiä. Siitä muodostuikin eräs marxilaisuuden lähteistä.

Puuttuvan materialistisen historiankäsitteksen vuoksi näissä utopioissa oli paljon kelvotonta ainesta. Ne päättyivät askeetisiin ja mekaaniseen tasajakoaisteluun. Niissä ei nähty luokkataistelun eikä proletariaatin historiallista merkitystä. Suurelta utopistit eivät esiintyneet proletariaatin etujen ajajina, vaan pyrkivät valistusfilosofian tapaan vapauttamaan heti koko ihmiskunnan. Vaikkakin utooppinen sosialismi on kommunistisen liikkeen kannalta historiallisesti ohitettu teorian kehitysvaihe, ei se ole sitä kuitenkaan kaikkien työvätekevien kannalta. Utooppisen sosialismin kritiikki on hyvä tuntea nykyäänkin, sillä useissa reformistisissa ja revisionistisissa teorioissa ja katsomuksissa — esim. aleniuslaisuudessa — on paljonkin samansisältöisiä katsoimuksia.

Marxin ja Engelsin esittämä materialistinen historiankäsite ja lisäarvoteoria merkitsevät sosialismin aatteiden kehityksen toista vaihetta, niiden muuttumista utopiasta tieteeksi. Kommunistisen Puolueen Manifestin ilmestymisen helmikuussa 1848 merkitsi utooppisen sosialismin kuolinprosessin alkamista. Materialistisen historiankäsitteksen mukaan yhteiskunnallisten mullistusten perimmäinen syy on löydettävissä talouden alalta, se muodostaa yhteiskunnan perustan. Niinpä Marx selvitti lisäarvoteorian keksimisen kautta kapitalistisen yhteiskunnan liikelain ja loi perustan kapitalistisen yhteiskuntamuodostuman tieteelliselle käsittämiseksi. Hän todistaa, että kapitalistisen tuotantotavan ja sen suorittaman työläisten riiston perusmuo-

tona on ilmaisen työn anastaminen. Markkinoilla on yksi ainut tavara, työvoimatavara, joka voi synnyttää itseään suuremman arvon. Ostaessaan työvoimatavaraa kapitalisti maksaa hinnan, joka vastaa vain työvoiman uusintamiseen vaadittavaa arvoa, ja näin hänelle kasautuu enemmän arvoa kuin mitä hän on itse maksanut. Syntynyt lisäarvo muodostaa arvosumman, josta yhä kasvava pääomamäärä kertyy omistavien luokkien käsiin.

Marx ja Engels osoittivat työväenluokalle sen suuren historiallisen tehtävän työtätekevien vapauttajana, vallankumouksellisena voimana sekä uuden humanistisen yhteiskunnan — sosialismin — pystyttäjänä.

Solismin teorian kolmas kehitysvaihe on sen leniniläinen vaihe. "Voidaan täydellä syyllä sanoa, että Lenin kehitti luovasti joka ainoaa tieteellisen kommunismin ongelmaa", kirjoittaa Afanasjev. Leninin teoreettisen työn arvoa korottaa sen välitön yhteys proletariaatin vallankumoukselliseen taisteluun ja sosialismin rakentamiseen. Hän kehitti marxilaista teoriaa proletariaatin diktatuurista ja sen muodoista, proletarisen valtion tehtävistä, valtion roolista sosialismin ja kommunismin rakentamisessa sekä esitti sosialistisen demokratian peruspiirteet.

Viime vuosisadan lopulla kapitalismi saavutti monopolistisen vaiheensa, imperialismiin. Vuonna 1917 ilmestyneessä teoksessaan "Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena" Lenin selvittää imperialismiin keskeiset lainomaisuudet. Tämän analyysin perusteella Lenin esittää mullistavan teesinsä sosialistisen vallankumouksen mahdollisuudesta yhdessä maassa. Lenin osoitti myös, että ihmiskunnan siirtyminen kapitalismista sosialismiin muodostaa kokonaisen aikakauden ihmiskunnan historiassa. Perustavia ovat myös leniniläiset teoriat ei-kapitalistisesta kehitystiestä sekä porvarillis-de-

mokraattisen vallankumouksen kasvamisesta sosialistiseksi.

Leninin suurena ansiona on työväenluokan uuden taisteluorganisaation kommunistisen puolueen luominen. Puolue on etujoukko, joka johtaa työväenluokan taistelua vallankumouksellisen ja tieteellisen teorian, strategian ja taktiikan pohjalta.

Leninin jälkeen tapahtunutta sosialismin teorian kehitystä pidetään sen neljäntenä vaiheena. Teoriaa ovat kehittäneet NKP sekä kommunistiset ja työväenpuolueet kaikkialla maailmassa. Tieteellisen kommunismin teorian nykyisen sisällön pääpiirteiden erittely muodostaa Afanasjevin teoksen keskeisen sisällön. Maailman kommunististen puolueiden nykyinen teoreettinen tietous ja kokemus tarjoaakin avaimet aikakautemme luonteen ja tehtävien oikealle määrittelylle. Erityisen merkittäväksi Afanasjevin kirjan tekee siinä oleva varsin laaja kommunismin rakentamisen kysymyksiä koskeva osuus, joka aiemmin ilmestyneissä tieteellisen kommunismin suomennetuissa teoksissa on jäännyt varsin suppealle esittelylle. Teos onkin mitä tärkein perusteos kaikille SOL:n ja nuorisoliiton jäsenille ja muille marxismi-leninismistä kiinnostuneille.

Kimmo Sarje

Dokumentteja

Maailman nuorison ja opiskelijain

11. festivaalin kansainvälisen valmistelukomitean vetoisuus

Maailman nuoriso ja opiskelijat!

Maailman nuorison ja opiskelijain 11. festivaali pidetään Havannassa, läntisen pallonpuoliskon ensimmäisen sosialistisen maan, Kuuban pääkaupungissa kesällä 1978.

Melkein kolmekymmentä vuotta on kulunut siitä, kun yli 70 maan nuorison edustajat kokoontuivat Prahaan Maailman nuorison ja opiskelijain ensimmäiseen festivaaliin.

Festivaalit ovat edistäneet huomattavasti laajojen nuoriso- ja opiskelijajoukkojen toiminnan kehitystä yhdessä rauhan, demokratian ja kansallisen vapautuksen voimien kanssa. Maailmanfestivaaleilla on ollut tärkeä tehtävä voimistettaessa yhteistyötä ja molemminpuolista ymmärtämystä erilaisia vakauuksia edustavien nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen kesken taistelussa imperialisminvastaaisen solidaarisuuden, rauhan ja ystävyyden puolesta. 10. Maailmanfestivaali, joka pidettiin Berliinissä, DDR:n pääkaupungissa, edisti erityisen merkittävästi näiden tavoitteiden saavuttamista.

Tervehdimme ilolla Nuorten kommunistien liiton (UJC), Yliopisto-opiskelijain liiton, Koululaisliiton ja kaikkien Kuuban järjestöjen tekemää ehdotusta tarjota pääkaupunkinsa Havanna 11. Festivaalin tapahtumapaikaksi, ja ilmaisemme kiitollisuutemme niille ja koko Kuuban kansalle, joka on yli 17 vuotta rakentanut uutta yhteiskuntaa, vastustanut tarmokkaasti ja suurta sankaruutta osoittaen Yhdysvaltain imperialismia ja siten edistänyt suuresti koko maailman kansojen imperialisminvastaista taistelua.

10. Festivaalin jälkeiselle kaudelle on ominaista nuorison ja opiskelijain yhdessä maittensa kansojensa kanssa imperialismia ja taantumusta vastaan maailmanlaajuisen kestävän rauhan puolesta, vapauden, itenäisyyden, demokratian edistyksen ja koko ihmiskunnan paremman tulevaisuuden puolesta käymän taistelun nousu.

Tänä aikana kansainvälisellä näyttämöllä tapahtuneet myönteiset muutokset, muutos 'kylmästä sodasta' kohti liennytystä osoittavat selvästi, että imperialistinen hyökkäys, riiston ja sorron politiikka on syvässä kriisissä; nämä muutokset avaavat mitä suotuisimmat mahdollisuudet sosialismin, kansallisen vapautuksen, koko maailman edistyksen ja demokratian yhtyneiden voimien yhteisille toimille.

Imperialisminvastaaisen taisteluun on liittynyt uusia voimia, jotka antavat oman panoksensa kansojen, nuorison ja opiskelijain taloudellisten, poliittisten ja sosiaalisten oikeuksien saavuttamiseen ja puolestamiseen.

Uusia tärkeitä voittoja ovat saavuttaneet kansat, jotka taistelevat imperialismia, kolonialismia ja uuskolonialismia, sionismia, apartheidia, fasismia ja taantumusta vastaan kansojen rauhan ja turvallisuuden, kansallisen itsenäisyyden ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Vietnamin kansan, Laosin ja Kambodžan kansojen sankarillinen voitto, Portugalin siirtomaavallan romahtaminen Afrikassa, fasisin diktatuurin kaatuminen Kreikassa ja Portugalin, francolaisen hallinnon järkkäminen Espanjassa, Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kansojen taistelussa saavutetut menestykset ja edistyminen, sitoutumattomien maiden liikkeen imperialisminvastaisten tavoitteiden edistysellinen määrittäminen ovat tärkeitä saavutuksia maailman edistyksellisille ja demokraattisille voimille.

Kuuban kansan vallankumoukselliset saavutukset ovat lujittuneet samoin kuin sen vain 90 mailin päässä imperialismin

päävaltiosta sosialismin linnakkeena jatkuvasti voitokkaasti etenevän vallankumouksen arvonalta ja kansainväliset asemat.

Sosialistiset maat saavuttavat jatkuvasti suuria voittoja poliittisella, taloudellisella ja yhteiskunnallisella alalla. Ne antavat solidaarisuutensa ja lujan tukensa kansoille, jotka taistelevat rauhan, kansallisen itsenäisyyden, demokratian ja yhteiskunnallisen edistysksen puolesta. Niiden nuoriso ja opiskelijat osallistuvat aktiivisesti uuden yhteiskunnan rakentamiseen.

Kehittyneiden kapitalististen maiden demokraattisten ja edistyskellisten voimien, työläisten ja laajojen kansanjoukkojen järjestäytynyt taistelu sortoa ja monopolien riistoa vastaan ja yhteiskunnan demokraattisen muutoksen puolesta on lisääntymässä.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen onnistuminen on avannut kaikille rauhantahtoisille voimille, nuoriso ja opiskelijat mukaan luettuna, uusia näköaloja taistelussa kansainvälisen liennytyksen lujittamiseksi ja syventämiseksi yhteiskuntajärjestelmältään erilaisen valtioiden välisen rauhanomaisen rinnakkainolon periaatteiden pohjalta, liennytyksen ulottamiseksi muihin maanosiin ja konkreettisten ja käytännöllisten askelten ottamiseksi varustelukilpailun lopettamiseksi ja aseistariisunnan puolesta.

Kaikki tämä todistaa, että tämän päivän kansainvälisessä tilanteessa kehittyvät olosuhteet, jotka ovat kansoille, ja niiden mukana nuorelle sukupolvelle, edullisemmat etenemiseksi kaikenlaisesta imperialistisesta sorrosta, riippuvuudesta ja riistosta vapautumisen tiellä.

Samanaikaisesti imperialismi yrittäen pysäyttää kansojen taistelun ja saada itselleen uudestaan menettämänsä aloitteen turvautuu kaikkiin taantumuksen voimiin, pyrkii lietsomaan aseellisia selkkauksia ja jännityspesäkkeitä, kiildyttää kilpavarustelua, asettaa esteitä

kansojen vapaustaistelun ja yhteiskunnallisen edistysksen tielle, kohdistaa hyökkäyksiä ja uhkauksia kolmannen maailman maihin, raaka-aineiden tuottajiin, ja laskee valloilleen parjauksen ja ideologisen myyräntöyden kampanjoita rauhan ja edistysksen voimia vastaan.

Taistelun kokemus vakuuttaa meidät siitä, että kaikkien imperialismivastaisten, demokraattisten ja edistyskellisten voimien toimintayhtenäisyys on tänään välttämättömämpää kuin koskaan; tämä yhtenäisyys takaa kansojen todellisten etujen puolustamisen niiden pyrkimyksessä turvata rauha, itsenäisyys, vapaus, demokratia ja yhteiskunnallinen edistys.

Nuoriso muodostaa tänään lähes puolet maailman väestöstä. Kapitalismin yleisen kriisin vaikutus, imperialististen piirien politiikka, — nuorisolle erityisen turmiollinen — heidän ovat vastuussa työttömyydestä, inflaatiosta, nälästä, lukutaidottomuudesta, korruptiosta, valtiollisten laitosten käyttökellvottomuudesta näiden ongelmien ratkaisemisessa ja militarismista, ovat jatkuvasti todellisuutta miljoonille ja miljoonille nuorille. Tämän takia nuorisoon ongelmilla ja heidän asemallaan yhteiskunnassa on erityinen merkitys kansojen paremman tulevaisuuden puolesta käymän taistelun puitteissa.

Nuorisoon ja ylioppilaiden osanotto yhteiskunnallis-poliittisiin taisteluihin yhdessä muiden edistyskellisten ja demokraattisten voimien kanssa saa yhä laajemmat mittasuhteet. Nuoret ihmiset työskentelevät toimeliaasti puolustaakseen elintärkeitä etujaan imperialismiin voimia vastaan, lujittaakseen rauhaa ja kansojen turvallisuutta kaikkialla maailmassa, kaikkien kansojen keskeisen monipuolisen yhteistyön ja molemminpuolisen ymmärtämyksen hyväksi.

Me vetoamme, jotta Maailman nuorisoon ja opiskelijain 11. festivaali pidettäisiin mitä laajimpana kansainvälisenä

nuorisofoorumina ja siihen osallistuisivat erilaisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen edustajat riippumatta niiden poliittisista, filosofisista ja uskonnollisista katsomuksista imperialisminvastaisen solidaarisuuden, rauhan ja ystävyyden periaatteiden pohjalta.

11. Festivaalin valmistelujen ja toteuttamisen tulisi edistää:

— nuorison ja opiskelijain erilaisten ryhmien yhteisten toimien jatkuvaa innostamista yhteisessä taistelussa demokraattisten ja edistyksellisten voimien kanssa rauhan ja kansojen turvallisuuden puolesta; kansainvälisen liennytyksen syventämistä ja sen tekemistä peruuttamattomaksi ja sen ulottamista mahdollisimman laajalle; rauhanomaisen rinnakkainolon periaatteiden kasvavaa varmistamista ja laajenemista yhteiskuntajärjestelmältään erilaisten valtioiden välillä tukemalla vaatimuksia varustelukilpailun rajoittamiseksi ja tehokkaiden keinojen käyttöön ottamiseksi poliittisen liennytyksen ulottamiseksi sotilaalliselle alalle yleisen ja täydellisen aseistariisunnan toteuttamiseksi.

— Euroopan nuorisoliikkeen erilaisen poliittisten voimien yhteisten toimintojen toteuttamista taistelussa maanosan kansojen välisen rauhan, keskinäisen yhteisymmärryksen ja yhteistyön voimistamiseksi; Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen laatimien periaatteiden ja sopimusten toimeenpanoa käytännössä, työskentelyä kapitalististen maiden nuorison yhteisten toimien edistämiseksi heidän demokraattisten oikeuksiensa, heidän vaatimustensa, yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

— edistyksellisen nuorison ja opiskelijain yksimielisen tahdon vahvistamista jatkaa mahdollisimman laajan tuen antamista Vietnamin, Laosin ja Kambodzan kansoille niiden taistelussa imperialismin hyökkäyksen seurausten poistamiseksi ja

kansallisen jälleenrakennustyön eteenpäin viemiseksi. Tukea Laosin ja Kambodzan kansoille, jotka taistelevat lopettaakseen kaikki imperialismin ja taantumuksen voimien provokaatiot ja hyökkäysoimet.

— laajimman mahdollisen solidaarisuuden osoittamista Chilen kansalle ja nuorisolle, ja kaikille demokraattisille ja isänmaallisille chileläisille, jotka vaikeissa olosuhteissa taistelevat sankarillisesti demokration ja vapauden puolesta yhdistäen ponnistuksensa vastustaen fasisista sotilasjunttaa, joka jatkuvasti tekee rikoksia, kiduttaa ja pitää tuhansia poliittisia vankeja keskitysleireillä.

— lujan ja päättäväisen tuen antamista nuorelle Angolan Kansantasavallalle, joka MPLA:n johdolla taistelee imperialismin ja sen rasististen eteläafrikkalaisten rikostoverien aggressiivista maahantunkeutumista vastaan varmistakseen itsenäisyyden ja edistyksen kansalleen.

— solidaarisuuden vahvistamista arabikansojen taistelulle, ja erityisesti Palestiinan arabikansalle, niiden laillisten oikeuksien takaamiseksi ja oikeudenmukaisen ja kestävä rauhan saavuttamiseksi Lähi-Idässä.

— kansainvälisen demokraattisen ja edistyksellisen nuoriso- ja opiskelijaliikkeen solidaarisuuden lujittamista Kuuban vallankumoukselle sen taistelussa Yhdysvaltain imperialismin Kuuban kansaa vastaan toteuttaman epäoikeudenmukaisen ja rikollisen saarron täydelliseksi ja lopulliseksi lakkauttamiseksi.

— maailman nuorison solidaarisuuden osoittamista Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen kansoille, jotka taistelevat imperialismin iestä vastaan ja fasisistisia, taantumuksellisia ja kansallisia harvainvaltaisia hallituksia vastaan kansallisen itsenäisyyden ja edistyksellisten yhteiskunnallisetaloudellisten muutosten puolesta; Panaman kansan oikeutetulle vaatimukselle hallita täysivaltaisesti koko

aluettaan ja Puerto Ricon kansan kolonialisminvastaiselle taistelulle.

— solidaarisuuden ilmaisemista Aasian maiden kansoille ja nuorisolle, jotka taistelevat imperialismia vastaan, kestävän rauhan puolesta ja turvallisuuden puolesta maanosassaan ja yhteiskunnallisen edistymisen tiellä saavutettavan kehityksen puolesta; Korean kansalle sen taistelussa kotimaansa rauhanomaisen ja itsenäisen jälleenyhdistämisen puolesta.

— mitä voimakkaimman tuen osoittamista Afrikan maiden kansoille ja nuorisolle niiden taistelussa imperialistista riistoa, kolonialismia, uuskolonialismia, rasismia ja apartheidia vastaan itsenäisyyden ja kansallisen kehityksen puolesta; niiden nuorien valtioiden tukemista, jotka taistelevat lukuisia imperialistisia hyökkäyksiä vastaan turvatakseen oikeutensa itsemäärämiseen ja itsenäisyyteen.

— solidaarisuuden osoittamista kehittyvien maiden kansoille, nuorisolle ja opiskelijoille, jotka taistelevat imperialismin taloudellisista määräysvaltaa ja sen luonnonvarojen rosvouksen politiikkaa vastaan uuden, oikeudenmukaisemman ja tasa-arvoisemman kansainvälisten taloudellisten suhteiden järjestelmän perustamisen puolesta.

— solidaarisuuden voimistamista kapitalististen maiden nuorison ja opiskelijoiden taistelulle monopolien valtaa ja riistoa vastaan oikeuksiensa ja yhteiskunnallisen edistymisen puolesta, perusteellisten demokraattisten muutosten puolesta, rauhan puolesta.

— jälleen uusien virikkeiden antamista solidaarisuudelle sosialististen maiden kansoja ja nuorisoa kohtaan, jotka antavat merkittävän panoksen uuden yhteiskunnan rakentamiseen ja kansojen taisteluun itsenäisyyden ja vapauden puolesta, yleisen rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden lujittamiseen.

Tässä mielessä 11. Festivaali, siihen

valmistautuminen ja sen toteuttaminen, heijastaa laajasti kaikkien maiden nuorison imperialisminvastaisen solidaarisuuden lujittumista taistelussa rauhan ja kansojen välisen ystävyyden puolesta. Jatkaen ja kehittäen edellisten festivaalien parhaita perinteitä 11. festivaali muodostuu nuorison ja opiskelijain loistavaksi poliittiseksi, kulttuurilliseksi ja urheilulliseksi mielenosoitukseksi.

Me kutsumme kaikki nuoriso-, opiskelija-, lasten, poliittiset, ammatilliset ja sivistykselliset ja kaikki muunkaltaiset järjestöt, jotka tukevat tätä vetoamusta, käymään aktiiviseen työhön 11. Festivaalin valmistelemiseksi ja muodostamaan kansallisten olosuhteidensa mukaisesti mahdollisimman laajan Kansallisen valmistelutoimikunnan kaikkien niiden voimien ottaessa osaa, jotka hyväksyvät festivaalin päämäärät ja ovat halukkaita myötävaikuttamaan tämän koko maailman nuorison ja opiskelijain mitä tärkeimmän aloitteen onnistumisen takaimiseen.

Vetoamme kansainvälisiin ja alueellisiin nuoriso- ja opiskelijajärjestöihin kehottaen niitä laajentamaan yhteistoimintaansa 11. festivaalin jatkuvissa valmisteluissa.

Me esitämme perustettavaksi jokaisessa maassa ja maailman mitassa Kansainvälisen solidaarisuusrahaston, jolle näiden kansallisten valmistelutoimikuntien erilaisiin toimintoihin osallistuvat nuoret ja opiskelijat voivat osoittaa konkreettisen aineellisen panoksensa.

Kehittäkäämme edelleen jatkuvasti maailmanlaajuisia liikettä, joka tähtää Maailman nuorison ja opiskelijain 11. festivaalin onnistumiseen tunnuksella:

"Imperialisminvastaisen solidaarisuuden, rauhan ja ystävyyden puolesta".

Eläköön Maailman nuorison ja opiskelijain festivaali!

Havanna, maaliskuun 15. pñ 1976
(Suomennos: K. Sarje, J.-P. Takala)

Poimintoja

von Wright kanslerisäätiön raportista

Akateemikko Georg Henrik von Wright käytti 23. 11. puheenvuoron, josta kannattaa poimia tähänkin osa. von Wright arvioi Korkeakoulu- ja tiedepoliittisen tutkimussäätiön pamflettia, jossa hyökättiin Tandem-projektin erästä mainontaa käsittelevää alustavaa osaraporttia vastaan.

Pamfletti lähetettiin jostain syystä minullekin. Oli lähinnä sattuma, että aloin sitä lukea. Se koostuu tiivistelmästä, jonka on kirjoittanut eräs Uuden Suomen toimittaja, kuudesta mainontaraporttia koskevasta lausunnosta sekä joistakin liitteistä. Tiivistelmä vajoaa eräin kohdin häväistyskirjoituksen tasolle. Kuuden tiedemiehen lasunnot eivät valitettavasti nouse paljontaan korkeammalle. Ensi alkuun raporttiin perehtymättäkin saattaa ymmärtää, että nuo kuusi ovat lukeneet sen niin kuin Piru lukee Raamattua. Monet heidän väitteensä ärsyttävät nauramaan. On hyvin masentavaa ajatella, että noin kriittikön kriitikki voi Suomessa käydä tieteellisistä asiantuntijalausunoista.

Vielä arveluttavampaa kuitenkin on, että maan yliopistojen eräät huomattavat edustajat kapuavat tämä surkea julkaisu mukanaan pääministerin luo kiinnittääkseen huomiota tukimuspoliitikamme valvonnan ja seurannan puutteellisuuteen. Korkeimmalle poliittiselle johdolle täytyy toivoa kyllin selvänäköisyyttä ja lujaa selkärankaa ottaa toimenpide sellaisena mitä siitä on nyt tullut: onneton yritys asettaa sulkuja vapaalle tutkimukselle Suomessa.

Nämä ovat kovia sanoja. Tekee kipeää sanoa ne. Teen sen, koska aavistan ja pelkään, että nyt tapahtunut saa liikkeelle kulttuurivihamielisen mielipiteen vyöryn tuhoisin seurauksin ei vain tutkimuksen ehdoille vaan myös yhteiskuntamme koko ilmapiirille.

*

"Kanslerisäätiön" julkaisulla on otsikko "Esimerkki tutkimuksen harharetkistä". Harvoin olen pitänyt käsissäni kirjoitelmää, jonka nimi olisi minusta tämmällisemmin tuntunut vastaavan sen sisältöä.

Mitä amerikkalaiset tietävät Neuvostoliitosta

Helsingin Sanomat julkaisi kolmena sunnuntaina peräkkäin pitkiä lukuja amerikkalaisen Hedrick Smithin Neuvostoliittoa käsittelevästä teoksesta. Kuvaavaa on että teoksen alkukielinen nimi on vaateliaasti "The Russians" (Venäläiset), mutta suomalainen kustantaja on hieman häveliäämmin pannut nimeksi "Venäläiset amerikkalaisille". Ja ainakin HS:n oteiden perusteella kirja antaaakin enemmän tietoa tämän amerikkalaisen lehtimiehen ennakkoluuloisesta tavasta katsella asioita kuin itse naapurimaastamme. Smith esimerkiksi aivan naiivisti ihmettelee, että Neuvostoliitossa muistellaan toista maailmansotaa huomattavasti enemmän kuin Yhdysvalloissa. Ei ihmetteli, jos Hitler olisi piirittänyt Chicagoo 900 päivää, tunkeutunut Mississippille saakka ja lyöty takaisin!

Tällaisen teoksen menekin yhtenä ehtona on tietysti ostajien suhteellinen tietämättömyys Neuvostoliiton oloista. Siitä, että menekkiä ainakin USAssa löytyy, tarjoaa viitteen muutama ote APN:n Suomen toimiston johtajan V. Zaitshikovin kirjoituksesta "Onko valinta vapaa? Huomioita Yhdysvaltain vaalitaltelusta", jonka SKP on julkaissut monisteena tänä syksynä.

Hiljattain muuan neuvostoliittolainen lehtimies haastatteli pariakymmentä amerikkalaista. Ja haastattelun tulos oli seu-

raava. Neuvostoliiton liittotasavaltojen määrä vaihteli yhdeksästä neljäänkymmeneen. Korkeimman neuvoston tiesi mainita vain yksi haastatelluista. Kukaan ei voinut muistaa kuin yhden neuvostokirjailijan. Vain kaksi oli nähnyt neuvostoliittolaisia filmejä. Tärkeä poliisivirkailija esitteli ensin neuvostoliittolaiselle valtuuskunnalle todellakin varsin täydellistä tieliikennevalvontakalustoa, mahtavia paloautoja ja monimutkaisia elektronilaitteita ja sitten lounaalla tiedusteli vierailta, onko Neuvostoliitossa ollenkaan rautateitä. USA:n 200-vuotisjuhliin osallistuneiden neuvostoliittolaisten purjehtijoiden kunniaksi järjestettiin Newportissa illalliset. Niillä tarjottiin paistettuja kananpoikia. Newportilainen naishenkilö kysyi neuvostoliittolaiselta matruusilta, maistui-ko. Maistuuapa hyvinkin, tämä vastasi. "Taidatte syödä ensi kerran kananpoikaa?" totesi daami. Tosin saattaa herätä kysymys, miten tällaiset käsitykset Neuvostoliitosta sopivat yhteen sen levottomuuden kanssa, joka taas johtuu sen mukaan aiheuttamasta vaarasta mahtavalle USA:lle. Mutta hyödytöntähän on etsiä logiikkaa sieltä, minne tietämättömyys on pesänsä rakentanut.

Lisättäköön, että niiden joukossa, jotka esittivät tietonsa ja arvionsa neuvostoliittolaisesta elämästä, ei ollut ainoatakaan niistä melkein kahdesta miljoonasta amerikkalaisesta, jotka eivät osaa lainkaan lukea eikä kirjoittaa, eikä yhtäkään niistä miltei 20 miljoonasta amerikkalaisesta, joiden lukutaito on virallisen raportin mukaan niin heikko, että "he eivät pysty tehokkaasti toimimaan itsenäisinä kansalaisina". Sen sijaan heidän joukossaan oli joukkoviestintien palveluksessa olevia.

Tietysti Neuvostoliitossakin löytyy ihmisiä, jotka eivät suoralta kädeltä pysty sanomaan, montako osavaltiota USA:ssa on ja jotka eivät osaa nimetä neljää amerikkalaista nykykirjailijaa. Kaikkialla on "pimeitä" naisihmisiä, eikä järjestyksen vartijoiden tarvitse välttämättä olla varsin intellektuelleja. Mutta tietämättömyytäkkin on monta lajia. Poliisivirkailija ei luonnollisestikaan voi tietää tarkkoja lukuja — että Neuvostoliitossa on rautateitä 140 000 km ja että se on tässä suhteessa toisella sijalla maailmassa. Mutta hänen täytyy pitää maata todella takapajuksena, jos epäilee, tokko siellä lainkaan on rautateitä.

Poliittinen kalenteri

16. 9. — 31. 10. 1976

Kansainväliset tapahtumat

19. 9. Porvarillisille puolueille enemmistö Ruotsin valtiopäiville

Vuodesta 1932 keskeytyksestä jatkunut sosialidemokraattien hallituskausi Ruotsissa päättyi kun porvarilliset puolueet saivat parlamenttivaaleissa enemmistön valtiopäiville. Paikat jakautuivat seuraavaasti: sosialidemokraatit 152 (1973 156), keskusta 96 (90), konservatiivit 55 (51), liberaalit 39 (34), vasemmistopuolue kommunistit 17 (19).

Ruotsin uudeksi pääministeriksi nimettiin keskustapuolueen puheenjohtaja Thornbjörn Fälldin, joka 8. 10. esitteli valtiopäiville hallituksensa kokoonpanon ja hallituksen julistuksen.

23.—26. 9. Maailmankokous aseriisunnan puolesta Helsingissä

Yli 500 valtuutettua 90 maasta ja 50 kansainvälisestä järjestöstä otti osaa Helsingissä pidettyyn maailmankonferenssiin aseistariisunnan aloittamiseksi, rauhan ja jännityksen lievenemisen puolesta. Kokouksen päätöksissä vaaditaan mm. maailman aseistariisuntakonferenssin koollekutsumista. Kokouksen yhteydessä Maailman Rauhaneuvoston pääsihteerille Romesh Chandralle luovutettiin ns. toisen Tukholman vetoomuksen adressikeräyksen Suomen tulokset, 854.000 nimeä. Suomesta kokoukseen osallistuvivat mm. konferenssin suomalaisen valmistelukomitean puheenjohtaja Ahti Karjalainen ja Suomen Rauhaneuvostajain pääsihteeri Mirjam Vire-Tuominen.

Libanon: Arabiliiton aselepo tehoaa

23. 9.—18. 10. Elias Sarkis astui virkaansa Libanonin presidenttinä. 17.—18. 10. Saudi-Arabian pääkaupungissa Riadissa kokoontuivat viiden arabimaan ja PLO:n johtajat neuvottelemaan poliittisesta ratkaisusta Libanonin selkkaukseen. 21. 10. astui voimaan kokouksessa sovitut aselepo. 26. 10. pidettiin Kairossa arabimaiden 8. huippukokous, joka vahvisti Riadin päätökset. Päätösten mukaan Arabiliitto lähettää 30 000 miehen rauhanturvajoukot Libanoniin. Arabiliiton toimet saivat puolitoista vuotta kestäneen sisällissodan sotilaallisen toiminnan Libanonissa nopeasti lähes loppumaan, vaikka aselepoa jatkuvasti jonkin verran rikottiin.

23.—26. 9. Tanskan kommunistien 25. edustajakokous

Tanskan Kommunistisen Puolueen edustajakokous hyväksyi puolueelle uuden ohjelman. Knud Jespersen valittiin uudelleen puolueen puheenjohtajaksi.

3. 10. Hallituskoalition enemmistö säilyi BRD:n liittopäivävaaleissa

Hallituspuolueiden, sosialidemokraattien (FDP) enemmistö säilyi Saksan Liittotasavallan parlamenttivaaleissa. Tulokset olivat seuraavat: SDP 42,6 % (1972: 45,8), CDU/CSU 48,6 (44,9), FDP 8,0 (8,4), Kommunistinen puolue DKP 0,3 (0,3).

6. 10. Taantumuksellinen sotilaskaappaus Thaimaassa

Seni Pramojn hallitus kaadettiin 6. 10. tapahtuneessa taantumuksellisessa sotilaskaappauksessa. Uusi hallitus aloitti laajan terrorin demokraattisia voimia vastaan. Kaikki poliittiset puolueet kiellettiin.

Kiina: "radikaalit" kärsivät tappion valtataistelussa

Lokakuun alussa ilmoitettiin, että pääministeri Hua Kuo-feng on nimitetty Mao Tse-tungin jälkeen Kiinan Kommunisti-

sen puolueen puheenjohtajaksi ja puolueen keskuskomitean sotilaskomitean puheenjohtajaksi.

Jonkin ajan kuluttua levisi tietoa, että "radikaalisuuteen" kuulunut "neljän ryhmä" oli vangittu. Nämä neljä ovat Maon leski Tshiang Tsing, KKP:n varapuheenjohtaja Wang Hung-wen, varapääministeri Tshang Tshun-tshiao ja propaganda-päällikkö Jao Wen-juan. Pidätykset merkitsivät tuntuvaan tappiota KKP:n johdossa "maltillisten" kanssa taisteleville "radikaaleille".

Monissa kommentteissa on arvioitu, että "maltillisten" vahvistunut asema antaa joitakin toiveita vaikkakaan ei mitään takeita Kiinan politiikan parantumisesta.

10. 10. Kuuba valitsi kansanvallan elimiä

5,5 miljoonaa kuubalaista otti osaa paikallisten Poder Popular -elinten vaaleihin. Ehdolla oli 27000, joista valittiin 10 000. Paikallishallinnon elinten ja niiden jälkeen 2. 12. kokoontuvan kansalliskokouksen muodostaminen merkitsee Kuuban vallankumouksen organisatorista lujittamista ja vakiinnuttamista valtiollisella tasolla.

15. 10. pidettiin Havannassa joukkokokous Barbadosen lentokoneturhossa surmansa saaneiden 73 ihmisen muistoksi. Kokouksessa pitämässään puheessa Fidel Castro esitti uusia todisteita CIA:n järjestämästä jatkuvasta tihutöinnästä Kuubaa vastaan ja osoitti CIA:n organisoineen myös Barbadoselta lähteneen kuubalaiskoneen räjäyttämisen.

19. 10. Kansalliskonferenssi Angolassa

Angolan työtätekevien 2. kansalliskonferenssi päättyi 19. 10. Pitämässään loppupuheessa presidentti Agostinho Neto korosti välttämättömyyttä kehittää MPLA:ta etujoukkoalueena. 23. 10. alkaen MPLA:n keskuskomitean kokouksessa käsiteltiin työväenluokan puolueen luomista Angolaan. 8. 10. Leonid Brezhnev ja Neto allekirjoittivat Moskovassa Neuvostoliiton ja Angolan välisen ystävyys sopimuksen. Brezhnev ja Neto korostivat maitten läheisiä suhteita ja totesivat maiden yksimielisyyden kansainvälisen politiikan pääkysymyksissä.

28. 10. Geneven Zimbabwe-kokous alkoi

Ison-Britannian YK-suurlähettilään Ivor Richardin toimiessa puheenjohtajana alkoivat Genevessä neuvottelut enemmistöhallituksen muodostamiseksi Zimbabween (Rhodesiaan). Kokoukseen ottaa osaa mm. Joshua Nkomon johtama ANC:n valtuuskunta.

Ks. myös Soihdu 5/76 ss. 3—21.

Suomi

17. 9. Miettusen 2. hallitus kaatui

Pääministeri Miettunen jätti hallituksensa eronpyynnön tasavallan presidentti Urho Kekkoselle sen jälkeen kun eri hallitusryhmien väliset neuvottelut ensi vuoden budjettiesityksestä olivat päättyneet tuloksettomina.

Hallituksen kaatumisen varsinaisena syynä oli kunnallisvaalitaktikointi ja pelko hallituksen työtätekevien etujen vastaisen politiikan aiheuttaman tyytymättömyyden edessä. Hallituksen "saavutuksista" ks. tarkemmin Sinisalon ja Autiosaaren analyysia tässä numerossa.

**SOIHDUN-
KANTAJA**
vuodeksi 1977

25 mk

ps-tili 78456-2

23. 9. Nordenstreng IOJ:n johtoon

Kansainvälisen Lehtimiesliiton IOJ:n puheenjohtajaksi valittiin suomalainen tiedotusopin professori Kaarle Nordenstreng. Kansainvälisesti arvostettu suomalainen tiedemies astuu näin maailman suurimman kansainvälisen lehtimiesjärjestön johtoon.

5. 10. 100 000 opiskelijaa lakossa opintotuen puolesta

Maamme historian suurimpiin opiskelijamielenosoituksiin osallistui 35 000 opiskelijaa eri puolilla maata. Samaan aikaan lakossa oli noin 100 000 opiskelijaa. He ilmaisivat vastalauseensa pankkien ja Miettusen hallituksen toimille opintotuen supistamiseksi. Opintotukiliikkeestä ks. tarkemmin Juhani Ruotsalon opiskelijaliike analyysia Soihdu 5/1976:ssa.

29. 9. Miettusen vähemmistöhallitus syntyi

Maaherra Martti Miettunen muodosti Keskustapuolueen, Liberaalisen ja Ruotsalaisen Kansapuolueen voimin uuden keskustan vähemmistöhallituksen.

Hallitus otti tehtäväkseen Miettusen edellisen hallituksen jo pitkälle valmisteleman vuoden 1977 budjettiesityksen viimeisteleminen. Kaikkiaan hallitus ilmoitti nojaavansa sitä edeltäneiden hallitusten hyväksymiin ja valmistamiin suunnitelmiin. Vähemmistöhallitus merkitseekin entisen työtätekevien etujen vastaisen hallituspolitiikan jatkumista.

17.—18. 10. Kunnallisvaalit

Vaalien tuloksen vakavin piirre on kokoomuksen ja oikeiston vaalivoitto. Se on seuraus maassa harjoitetusta huonosta sisä- ja talouspolitiikasta. Tämä on kokoomuksen demagogian menestymisen salaisuus.

Kommunistien ja kansandemokraattien kannatuksen kasvu pysähtyi ja kääntyi lievään laskuun edellisiin eduskuntavaaleihin verrattuna. Tulosta voi kuitenkin pitää tyydyttävänä, jos ottaa huomioon kaiken politiikassa tapahtuneen, ennen kaikkea kansandemokraattisen liikkeen osan osallistumisen Miettusen hallitukseen ja sen työtätekevien etujen vastaisen politiikan toteuttamiseen.

POLIITTINEN KALENTERI

Puolueiden osuus äänistä koko maassa

	osuus äänistä 1976	muutos v:sta 1972	muutos v:sta 1975
SDP	25,1	— 2,1	+ 0,2
SKDL	18,5	+ 0,9	— 0,4
Kokoomus	20,8	+ 2,9	+ 2,5
Keskustapuolue	18,8	+ 0,8	+ 1,2
RKP	4,3	— 0,9	— 0,4
LKP	4,7	— 0,5	+ 0,3
SMP	2,1	— 2,9	— 1,5
Krist. liitto	3,2	+ 1,2	— 0,1
per. laill.	0,8	+ 0,8	— 0,7
SKYP	0,5	+ 0,5	— 1,2
STP	0,1	— 0,4	— 0,2
yrittäj. puolue	0,1	— 0,1	— 0,3

SOIHTU 1976

ANALYYSEJA

Angola 1482—1976	1	50—51
Angolan vapautustaistelu, <i>Börje J. Mattsson</i> , <i>Jukka-Pekka Takala</i>	1	20—49
Asukasliikkeestä, <i>Soihtu</i>	6	27—35
Demokratia ja diktatuuri, <i>Tuure Lehen</i> ..	6	58—67
Etelä-Afrikan rotusortohallitus ja imperialis- min edut, <i>Alfred Babing</i>	5	3—9
Eteläisen Afrikan vapautustaistelu etenee, <i>Börje J. Mattsson</i>	5	10—21
Hallituskysymyksestä, <i>Seppo Toiviainen</i>	4	2—17
IUS:n vaiheita: aineistoa opiskelijaliikkeen kansainvälisestä yhtenäisyydestä, <i>Jyrki Ora- nen</i>	5	76—85
Kamppailu SDNL:n yhtenäisyyden ja tais- telukyvyn lujittamiseksi, <i>Alpo Halonen, Han- nu Vuorio</i>	2	26—46
"Kapitalismin kriisin seuraukset suurpää- oman kannettavaksi — opiskelijat työläisten rinnalla suurpääomaa vastaan", <i>Juhani Ruot- salo</i>	5	22—44
Keskustelu luonnonvaroista ja ihmiskunnan tulevaisuudennäkyistä, <i>I. I. Kuzmin, Bruno Bärs, Yrjö Haila</i>	5	58—75
Kunnallistaloudesta, <i>Matti Sihto</i>	4	19—28
Kunnallisvaalit ja kunnallinen demokratia, <i>Soihtu</i>	3	43—56
Liikunta — työväenluokka — TUL, <i>Kimmo Aaltonen</i>	3	2—23
NKP:n 25. edustajakokous, <i>Taisto Sinisalo</i> Porvariston integroimistaktiikka ja Miettu- sen hallituskokoulu, <i>Taisto Sinisalo, Toivo Autiosaari</i>	2	3—25
	6	3—14

Siirtomaajärjestelmän romahduksen taloudellinen vaihe on alkanut, <i>Jan-Otto Anderson</i>	2	47—60
SKP ja Mieltusen hallitus, <i>Urho Jokinen</i>	1	3—19
Sodanjälkeisen talouspolitiikan linja ja nykyinen kriisi, <i>Sakari Hänninen, Pekka Kosonen</i>	6	15—26
Soihtu 45 vuotta marxilaisuuden ja neuvostoystävyyden puolesta, <i>Pertti Rovamo</i>	6	36—57
Talouspoliittisesta tilanteesta, <i>Christian Blom</i>	3	57—68
Taru "palkka-hinta kierteestä", <i>Hasse Lange</i>	4	29—43
Tutkijoiden asemasta ja järjestäytymisestä, <i>Kari Toikka</i>	1	52—68
Työtätekevien edut Lapin kehittämisen lähtökohdaksi, <i>Esko-Juhani Tennilä</i>	5	45—57
Uuden ihmisen kasvatusta ja sosialismin rakennustyö, <i>Jukka Heiskanen</i>	2	61—81
Yritysdemokratia ja työnantajien taktiikka, <i>Kari Lilja</i>	3	24—42

RAPORTTEJA, KOMMENTTEJA, POIMINTOJA

Angola vuosi sitten, <i>Oleg Ignatjev</i>	5	95—99
Boikotin murtaminen käännettävä hallintokamppailun voitoksi, <i>Juhani Lehto, Matti Reinikainen</i>	6	86—92
Demokratian kaventuminen korkeakouluilla ja oppilaitoksissa, <i>Matti Reinikainen</i>	3	80—85
Fasismien vastainen rintama Chilessä, <i>Alfonso Padilla</i>	4	58—66
Kansan Puolan vaiheita, <i>Jouko Grönholm</i> ..	1	76—78
Kapitalismin kriisivuosi 1975 — katsaus vuoteen 1976 <i>Jürgen Kuczynski</i>	1	69—73
Kevään lakkotaistelut, <i>Risto Uljas</i>	3	75—80
Kommunistit ja koululaisjärjestöt, <i>Kalevi Rantanen</i>	3	86—89
Kurjistumisteoria ja nykyaika, <i>Jürgen Kuczynski</i>	6	68—73
Kuuban kommunistisen puolueen edustajakokous, <i>Taisto Sinisalo</i>	1	74—76
Libanonin kriisin taustaa, <i>Karin Fuchs</i>	1	82—88
Mieltusen hallituksen saavutukset, <i>PH, CB, JPT</i>	2	82—90
Miten työttömyyttä vastaan taistellaan, <i>Marija Okkeri</i>	2	91—94
Mitä on maatalouden ylituotanto? <i>Tapani Mauranen, Lasse Jaakkola</i>	4	44—47
Opintolainat ja rahapolitiikka, <i>Petteri Baer</i>	5	85—88
Perustietoa Somallasta, <i>Mikko Lohikoski</i> ..	5	102—104
Puolan Yhtyneen Työväenpuolueen 8. edustajakokous, <i>Oiva Lehto</i>	1	79—81
Raportti Opintotutkikamppailusta, <i>Jukka Lehto</i>	4	52—58
Raportti Suomen armeijasta, <i>Tommi Kivilaakso, Tapani Leppä</i>	6	80—85
SAK:n edustajakokous, <i>Seppo Laine</i>	4	47—52

Suuntana Moskovan Olympiakisat, <i>Kimmo Aaltonen</i>	4	66—71
Tietoja ja lukuja Etelä-Afrikasta	5	99—101
Tosiasioita tulopolitiikasta	5	104—105
USA ja Neuvostoliitto: 200 ja 59 vuotta, <i>APN</i>	3	69—74
Uusia tietoja O. W. Kuusisen tulosta työväenliikkeeseen, <i>Antti Kujala</i>	6	93—94
Yleislakko 1956, <i>Olavi Pohjola</i>	2	95—98

KIRJOJA

Hyökkäys SKP:tä ja SKDL:oa vastaan, <i>Esa Ylikoski</i>	1	93—99
Hämäläisen kirjat, <i>Olavi Pohjola</i>	1	88—93
Johdatusta marxismin opiskeluun, <i>Pertti Kaihovaara, Kimmo Sarje</i>	4	87—88
Kirja naapuriystävyyden kehityksestä, <i>Matti Pykälä</i>	5	89—95
"Kuka omistaa Suomen", <i>Raimo Lovio</i>	1	99—100
Luonnontieteen filosofisia kysymyksiä, <i>Kimmo Sarje</i>	4	84—86
Maatalouden tutkimusta, <i>Marja Holmila</i> ..	4	80—84
Marxilais-leniniläisen kirjallisuuden päivät, <i>Asko Helminen</i>	2	99
Perusteos tieteellisestä kommunismista, <i>Kimmo Sarje</i>	6	95—97
Sosialismin taloustiede — kirjallisuuskatsaus, osa I <i>Pekka Sutela</i>	3	90—94
Sosialismin taloustiede — kirjallisuuskatsaus, osa II, <i>Pekka Sutela</i>	4	71—80
Tietoja naisen asemasta, <i>Riitta Autiosaari</i> ..	6	
Vieraantuminen Marxilla ja Israelilla, <i>Vesa Oittinen</i>	2	100—103

DOKUMENTTEJA

Festivaalivetoisuus	6	98—101
Kuuban Kommunistinen Puolue ideologisesti taistelusta	1	100—101
NKP:n 25. edustajakokouksen rauhanohjelma	2	104—105
SOL:n Keskushallituksen päätöslauselma valmistautumisesta SKDL:n 11. liittokokoukseen	1	104—107
SOL:n 10. liittokokouksen päätöslauselman hallituksen toimintaselostuksen johdosta ..	1	102—104

POLIITTINEN KALENTERI

1. 11.—31. 12. 1975	1	107—111
1. 1.—15. 3. 1976	2	105—109
16. 3.—30. 6. 1976	4	88—94
1. 7.—15. 9. 1976	5	106—107
16. 9.—31. 10. 1976	6	104—105

Soihtu 6/1976

Svenskt sammandrag

Borgarskapets integrationstaktik och Miettunens regeringsexperiment

FKP:s viceordförande Taisto Sinisalo och redaktör Toivo Autiosaari analyserar resultaten av Miettunens femparti regering (1. 12. 75—17. 9. 76). Analysen utvisar att regeringens verksamhet motsvarat borgarskapets taktiska målsättningar men inte FKP:s strävanden.

Den ekonomisk-politiska linjen under tiden efter kriget och den nuvarande krisen

Sakari Hänninen och Pekka Kosonen visar att rötterna till den nuvarande ekonomiska krisen i Finland står att finna i den bedrivna borgerliga ekonomiska politikens "nödvändigheter", vilka är (1) monopolens höga investeringsgrad, (2) begränsad lönehöjning, och (3) bindande av landet till den kapitalistiska västliga ekonomin.

Om boenderörelsen

I artikeln skriven av Soihtus redaktion värderas den massrörelse som utvecklats mot boendekostnadernas stegring under de senaste åren som synnerligen betydelsefull.

Soihtu 45 år i marxismens och sovjetvänskapens tjänst

Redaktionssekreterare Pertti Rovamo analyserar det 45-åriga Soihtus skeden. Under 30-talet var vår tidning en viktig riksomfattande organisator för den antifascistiska och antikrigsrörelsen, utvecklingen efter kriget återspeglar den framstegsvänliga studentrörelsens ringa omfattning tills Soihtu från början av 70-talet intar platsen som den uppgående marxist-leninistiska studentrörelsens viktiga ideologiska organisator.

Diktatur och demokrati

Som en hedersbetygelse till den betydande forskaren och författaren Tuure Lehén (1893—1976) publiceras hans skrift som har sitt ursprung från år 1949 om grundbegreppen i statsteorin.

Antero och Marja-Liisa Honkasalo skriver om den borgarliga arbetsforskningens kris och om nya arbetsledningsmetoder. Tommi Kivilaakso och Tapani Leppä rapporterar om Finlands armé och bl.a. om förhållningsättet hos dess ledning till vänskapsavtalet mellan Finland och Sovjetunionen. Jürgen Kuczynski skriver om aktualiteten i Marx'utarmings-teori. Antti Kujala har funnit nya uppgifter om O. W. Kuusins ankomst till arbetarrörelsen år 1905.

Soihtu grundades i november 1931. Soihtu är Socialistiska Studentförbundets teoretisk-politiska språkrör. Adress 3. linjen 7 b 37 00530 Helsingors 53, tel 736 112.

English Summary

The Bourgeois Tactics of Integration and the Miettunen Cabinet Experiment

Taisto Sinisalo, vice-president of the CPFi, and Toivo Autiosaari analyze the performance of the Miettunen five party cabinet (Dec 1st 1975—Sep 17th 1976) showing that it agrees rather with the tactical aims of the bourgeoisie than with the goals of the Communist Party. The Post-War Economic Policy and the

Present Crisis

Sakari Hämäläinen and Pekka Kosonen show that Finland's present economic crisis is rooted in the "imperatives" of the bourgeois economic policy practised: (1) high rate of monopoly investment, (2) limited increase in wages and (3) ever closer ties with the western capitalist economy.

On the Tenant Movement

The editors of Soihtu regard as rather important the mass movement that has expanded in the last few years against rising rents and other costs of dwelling.

Soihtu 45 Years for Marxism and Friendship with the USSR

Pertti Rovamo analyzes the history of Soihtu 1931—1976. In the 30's the journal was an important national organizer of the antifascist and anti-war movement; its development after the war reflects the narrowness of democratic student movement in the country; in the

vakuuttamaan junalakon "vahingollisuudesta". Tämä ei tainnut olla ensimmäinen kerta, kun Demari astui tähän tahtiin lakkoaseeseen tarttuneita työtätekeviä vastaan.

Missä kulkevatkaan työväenlehdistön todelliset rajat? Mistä johtuu, että ammattiyhdistysliikkeen tuen piiriin ei vieläkaan kuulu Tiedonantaja.

* * *

Viime keväänä julkaistiin tilasto eri elokuvien vuonna 1975 saamista katsojamääristä. Suosituimmat sen mukaan olivat:

Professori Uuno D. G. Turhapuro	408 962
Liekehtivä torni	183 836
007 ja kultainen ase	178 576
Emmanuelle	150 450
Kummisetä II	146 266
Robin Hood	141 595
Manaaja	120 515
American Graffity Svengijengi	111 481
Riemukupla rullaa taas	110 552
Tappajahai	108 424

Nämä elokuvat edustavat pääasiassa alatyylisiä viihdettä, kauhua, mystiikkaa ja eliittipornoa. Ne eivät jalosta ihmistä.

Toisaalta esimerkiksi neuvostoliittolais-japanilainen yhteistyöelokuva Derzu Uzala pyöri tänä vuonna Helsingissä jo toista vuosipuoliskoaan. Derzu Uzalan menestys osoittaa kiistatta, että laaja yleisö on kiinnostanut ihmisläheisestä ja taiteellisesti arvokkaasta elokuvasta.

"Suosituimpien" elokuvien listasta ei voida vetää suoraviivaisesti sitä johtopäätöstä, että yleisön maku olisi listan mukainen. Käyntitottumuksiin vaikuttaa ehkä ennen muuta tarjonnan ja mainonnan yhteistekijä. Mitä enemmän tietyn tyyppisiä elokuvia tarjotaan ja mainostetaan, sitä enemmän ne painottuvat katsojatilastoissa.

Tästä onkin vain askel taistelun voimistamiseen kunnankinojen ja muiden demokraattisen elokuvauudistuksen tavoitteiden puolesta.

* * *

Suomen kansalta on jälleen kysytty, onko sillä malttia vaurastua.

Ensin tulee mieleen vastata, että onhan toki erällä piireillä ollutkin malttia vaurastua. Ja siksi heitä muuten sanotaankin "maltillisiksi".

Mutta kun katsoo tarkemmin, mihin tätä vaurautta käytetään, miten esimerkiksi puunjalostuskapasiteetista kolmannes on käyttämättömänä, niin ei sitä malttia tuossa vaurastumisessa todella ole paljoakaan ollut. Niin malttamatta on vaurautta rohmuttu, ettei toisilla ole enää vaurauden tippaakaan tavaroiden ostamiseksi.

Allekirjoittanut

mukavaan menoon

Minsk 125

123 cm³, 1-syl.,
2-taht., 11 hv, ko-
teloitu ketju,
suuntavalot,
tavarateline...
Ovh. 2.800,—

Tervetuloa
tutustumaan
myös muihin
ylivoimaisen
edullisiin moot-
toripyöriimme!

IC Sport 350

340 cm³, 1-syl., 2-taht., 32 hv, säädettävät takalaskunvai-
mentimet, sähkölaitteet 12 V, vaihtovirtalaturi 100 W,
suuntavalot... Ovh. 4.500,—

IC Planeta

347 cm³, 2-syl., 2-taht., 25 hv, koteloitu ketju, suunta-
valot... Saatavissa myös sivuvaunulla varustettuna. Ovh.
alk. 3.490,—

Maahantuoja: OY KONELA AB

